

12.9.2024

Myrsky Energia Oy
Elektroniikkatie 2
90590 Oulu

Myrsky Energia Oy, Tervolan Vitsakankaan tuulivoimahanke, ympäristövaikutusten arviointiselostus 8.5.2024, pyyntö antaa perusteltu päätelmä 13.5.2024.

PERUSTELTU PÄÄTELMÄ TERVOLAN VITSAKANKAAN TUULIVOIMAHANKKEESTA, TERVOLA

Perusteltu päätelmä on yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemä perusteltu johtopäätös, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen, sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) nojalla (jäljempänä YVA-laki).

YHTEYSTIEDOT

Hankkeesta vastaava

Myrsky Energia Oy
Elektroniikkatie 2
90590 Oulu

Yhteyshenkilö: Olli Kiviniemi (puh. 040 765 5224)
Sähköpostiosoite: olli@myrsky.fi

Hankkeesta vastaavan YVA-konsultti

WSP Finland Oy
Pasilan asema-aukio 1, 13 Floor
00520 Helsinki

Yhteyshenkilö: Satu Lyyra (puh. 040 839 1221)
Sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@wsp.com

Yhteysviranomainen

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi

Yhteyshenkilö: Hannu Raasakka (puh. 0295 037 500)
Sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

SISÄLLYS

PERUSTELTU PÄÄTELMÄ TERVOLAN VITSAKANKAAN TUULIVOIMAHANKKEESTA, TERVOLA	1
YHTEYSTIEDOT	1
HANKKEESTA VASTAAVAN KUVAUS HANKKEESTA JA SEN VAIHTOEHDOSTA	4
Hankkeen vaihtoehdot	4
YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY	6
Tervolan Vitsakankaan tuulivoimahankkeen YVA-menettely	6
Arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän huomioon ottaminen	7
Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja muiden menettelyjen yhteensovittaminen	7
Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi	7
Kaavoitus	7
Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu	8
ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN	8
Yleisötilaisuus arviointiselostuksesta 11.6.2024	8
ARVIOINTISELOSTUKSESTA ANNETUT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET	11
Yhteenveto arviointiselostuksesta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä	11
Keminmaan kunta	12
Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaosto	12
Rovaniemen kaupunki, ympäristölautakunta	13
Lapin liitto	13
Lapin hyvinvointialue, pelastuslaitos	14
Tornionlaakson museo	14
Metsähallitus	18
Luonnonvarakeskus (Luke)	20
Paliskuntain yhdistys	21
Fingrid Oyj	24
Digita Oy	24
Telia Finland Oyj	25
Suomen Erillisverkot Oy	25
Fintraffic Lennonvarmistus Oy	25
Tervolan riistanhoitoyhdistys	25
Mielipide 1	26
Mielipide 2	27
Mielipide 3	27
Mielipide 4	29
Mielipide 5	30
Mielipide 6	30
Mielipide 7	30
Mielipide 8	31
ARVIOINTISELOSTUKSEN RIITTÄVYYS JA LAATU	31
Kuvaus hankkeesta ja sen ominaisuuksista	31
Hankkeen vaihtoehdot	32
Hankkeesta vastaava ja hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulu	34
Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin	34
Hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset	35
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	37
Vaikutusalueen ympäristön nykytila ja sen todennäköinen kehitys, jos hanketta ei toteuteta	38
Epävarmuustekijät	38
Hankkeen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset	38
Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön	38
Luonnonvarojen hyödyntäminen	40
Vaikutukset maisemaan	41

Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön	43
Arkeologia.....	44
Melu- ja valovaikutukset.....	45
Vaikutukset pohjaveteen	46
Vaikutukset maa- ja kallioperään	48
Vaikutukset vesistöön ja vedenlaatuun	49
Luonnontilaiset lähteet.....	49
Vaikutukset kasvillisuuteen, luontotyyppeihin ja suojelualueisiin	50
Vaikutukset linnustoon	52
Vaikutukset muuhun eläimistöön.....	54
Vaikutukset ilmastoon	54
Vaikutukset liikenteeseen	56
Vaikutukset ihmisten elinoloihin, virkistyskäyttöön ja terveyteen sekä elinkeinoelämään	56
Vaikutukset poronhoitoon	58
Vaikutukset viestintäyhteyksiin	60
Vaikutukset Puolustusvoimien toimintaan.....	60
Vaikutukset yleiseen turvallisuuteen ja arvio ympäristöriskeistä	61
Yhteisvaikutukset	61
Toiminnan päättymisen.....	62
Vaihtoehtojen vertailu	63
Haitallisten ympäristövaikutusten välttäminen, ehkäiseminen, rajoittaminen tai poistaminen	65
Seurantajärjestelyt.....	66
Osallistumisen järjestäminen	67
Arviointiselostuksen laatijoiden ja yhteysviranomaisen pätevyys	67
Arviointiselostuksen laatijoiden pätevyys	67
Yhteysviranomaisen pätevyys	67
Yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antaman lausunnon huomioon ottaminen.....	68
Tiivistelmä arviointiselostuksen sisällöstä	68
YHTEYSVIRANOMAISEN PERUSTELTU PÄÄTELMÄ.....	69
Johtopäätökset hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista	69
Luontoympäristö.....	69
Maisema ja rakennettu kulttuuriympäristö	74
Meluvaikutus.....	75
Välkevaikutus	76
Vaikutukset maa- ja kallioperään	77
Pohjavedet	77
Poronhoito	77
Arkeologia.....	78
Yhdyskuntarakenne, maankäyttö ja liikenne.....	78
Vaikutukset Puolustusvoimien toimintaan.....	79
Ihmisten elinolot ja viihtyisyys sekä virkistyskäyttö	79
Hankkeen toteuttamiskelpoisuus	80
NATURA-ARVIOINTI.....	81
HANKKEEN JATKOKÄSITTELYSSÄ HUOMIOITAVAA.....	84
PERUSTELLUN PÄÄTELMÄN TOIMITTAMINEN JA SIITÄ TIEDOTTAMINEN	84
SUORITEMAKSU, SEN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA OIKAISUMAHDOLLISUUS	85
SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET	85
MERKINTÄ SÄHKÖISESTÄ HYVÄKSYNNÄSTÄ.....	85
LIITTEET	85
JAKELU.....	85
TIEDOKSI.....	86

HANKKEESTA VASTAAVAN KUVAUS HANKKEESTA JA SEN VAIHTOEHDOSTA

Myrsky Energia Oy suunnittelee tuulivoimapuistoa Tervolan kunnan Vitsakankaan alueelle. Suunniteltu tuulivoima-alue sijoittuu kokonaisuudessaan Tervolan kunnan alueelle ja rajautuu eteläosastaan Tervolan ja Keminmaan kuntien rajaan. Vitsakankaan tuulivoima-alueen pinta-ala on noin 2 300 ha.

Tervolan Vitsakankaan tuulivoimahanke koostuu tuulivoimapuistosta ja siihen tarvittavasta sähkönsiirrosta. Tuulivoimapuiston alueelle rakennetaan tuulivoimaloiden lisäksi sähköasema, maakaapelit tuulivoimaloilta sähköasemalle sekä tarvittavat huoltotiet ja nostoalueet tuulivoimaloille. Vitsakankaan tuulivoimahankkeen sähkönsiirto kantaverkkoon on suunniteltu toteutettavaksi yhteistyössä Tervolan Energia ja Vesi Oy:n kanssa. Riippumatta Vitsakankaan suunnitellun tuulivoimahankkeen toteutumisesta, Tervolan keskustaajaman ja Taivalkosken sähköaseman välille on tarve toteuttaa 110 kV voimajohto Tervolan Energia ja Vesi Oy:n toimesta. Ossauskoski-Taivalkoski voimajohto on siirtynyt Fingridiltä Tervolan Energia ja Vesi Oy:n omistukseen ja voimajohdon avulla turvataan Tervolan keskustaajaman riittävä sähkön saanti. Tervolan Energia ja Vesi Oy:n nykyiset sähköverkot eivät tämänhetkisen tiedon mukaan riitä siirtämään riittävästi energiaa Tervolan keskustaajaman tarpeisiin vuoden 2024 jälkeen.

Hankealueen raja-alue on toteutettu siten, että Kauvonkankaan pohjavesialue sekä Suuripään Natura-alue jäävät hankerajauksen ulkopuolelle. Tuulivoimalat on mahdollista sijoittaa alueelle siten, että ne sijaitsevat Tervolan kunnan tuulivoimastrategian mukaisesti vähintään kahden (2) kilometrin päässä sekä vakituisista asuinrakennuksista että loma-asunnoista. Vaihtoehto VE1 muodostettiin YVA-ohjelmavaiheessa ja siinä 17 tuulivoimalaa sijoitetaan tasaisesti koko hankealueelle. YVA-selostusvaiheessa vaihtoehdon VE1 voimalasijoitteluun tehtiin korjauksia YVA-menettelyssä tehtyjen luontoselvitysten tulosten pohjalta. Vaihtoehto VE2 muodostettiin YVA-selostusvaiheessa tehtyjen selvitysten tulosten ja YVA-ohjelmavaiheessa saadun palautteen perusteella. Vaihtoehdossa VE2 tuulivoima-alueelle sijoitetaan 16 tuulivoimalaa alueen länsipuolelle, etäämmälle tuulivoima-alueen itäpuolella sijaitsevasta Suuripään Natura-alueesta sekä tuulivoima-alueella sijaitsevista Pöytämaan drumliinimuodostumasta ja Kummunjärven alueista.

Sähkönsiirron osalta ensisijaiseksi toteutusvaihtoehdoksi muodostui olemassa olevaan sähköverkkoon tukeutuva SVE0+. Vaihtoehdot SVE2 ja SVE3 muodostettiin YVA-ohjelmavaiheessa ja SVE3:n linjausta tarkennettiin YVA-selostusvaiheessa. Lisäksi lisättiin sähkönsiirtovaihtoehto SVE1. Kaikissa vaihtoehdoissa hyödynnetään osittain tai kokonaan saneerattavan Ossauskoski-Taivalkoski-voimajohdon olemassa olevaa johtokäytävää.

Hankkeen vaihtoehdot

YVA-selostuksessa hankkeen vaihtoehdot on kuvattu luvussa 2.3. Tervolan Vitsakankaan tuulivoimahankkeen YVA-menettelyssä on arvioitu tuulivoimapuiston osalta seuraavat vaihtoehdot:

Vaihtoehto 0: Tuulivoimahanketta ei toteuteta.

Vaihtoehto 1: Tervolan Vitsakankaan alueelle rakennetaan 17 yksikköteholtaan 6–10 MW:n tuulivoimalaa. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä. Tuulivoimapuiston yhteisteho on maksimissaan 170 MW.

Vaihtoehto 2: Tervolan Vitsakankaan alueelle rakennetaan 16 yksikköteholtaan 6–10 MW:n tuulivoimalaa. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä. Tuulivoimapuiston yhteisteho on maksimissaan 160 MW.

Sähkön siirron vaihtoehto SVE0: Tervolan Energia ja Vesi Oy jatkaa olemassa olevan Ossauskoski-Taivalkoski voimajohdon käyttöä Keminmaan Taivalkosken sähköasemalta Tervolan Lehmikumpuun. Voimajohdon jännitetaso muutetaan 110 kilovolttiin. Lehmikummusta rakennetaan uusi 110 kV voimajohto Tervolan keskustaan rakennettavalle sähköasemalle. SVE0 toteutuu Vitsakankaan tuulivoimahankkeesta riippumatta.

Sähkön siirron vaihtoehto SVE0+: Sähkön siirto toteutetaan liittämällä tuulivoimapuisto johdonvarsiliitynnällä Tervolan Energia ja Vesi Oy:n voimajohtoon SVE0. Tuulivoima-alueen sisäinen sähköasema rakennetaan tuulivoima-alueen eteläosaan voimajohdon läheisyyteen.

Sähkön siirron vaihtoehto SVE1: Ossauskoski-Taivalkoski 220 kV voimajohto puretaan ja rakennetaan samalle paikalle Keminmaan Taivalkosken sähköasemalta tuulivoima-alueen sähköasemalle asti noin 6,2 kilometrin matkalta. Tuulivoima-alueen sisäinen sähköasema rakennetaan tuulivoima-alueen eteläosaan voimajohdon läheisyyteen. Tuulivoima-alue liitetään saneerattuun 110 kV voimajohtoon johdonvarsiliitynnällä.

Sähkön siirron vaihtoehto SVE2: Ossauskoski-Taivalkoski 220 kV voimajohto puretaan ja rakennetaan samalle paikalle Taivalkoskelta Tervolan Lehmikumpuun asti. Lehmikummusta rakennetaan uusi 110 kV voimajohto Tervolan keskustaan rakennettavalle sähköasemalle. Tuulivoima-alueen sisäinen sähköasema rakennetaan tuulivoima-alueen eteläosaan voimajohdon läheisyyteen. Tuulivoima-alue liitetään saneerattuun 110 kV voimajohtoon johdonvarsiliitynnällä.

Sähkön siirron vaihtoehto SVE3: Ossauskoski-Taivalkoski 220 kV voimajohto puretaan ja rakennetaan samalle paikalle Taivalkoskelta tuulivoima-alueen sähköasemalle asti. Tuulivoima-alueen sähköasemalta rakennetaan noin 13 km:n pituinen uusi voimajohto pohjoiseen Tervolan keskustaan rakennettavalle sähköasemalle. Tuulivoima-alueen sisäinen sähköasema rakennetaan tuulivoima-alueen eteläosaan voimajohdon läheisyyteen. Tuulivoima-alue liitetään 110 kV voimajohtoon johdonvarsiliitynnällä.

Myös vaihtoehtoissa SVE1, SVE2 ja SVE3 tuulivoima-alueen sisäinen sähköasema rakennetaan tuulivoima-alueen eteläosaan voimajohdon läheisyyteen. Tuulivoima-alue liitetään saneerattuun 110 kV voimajohtoon johdonvarsiliitynnällä. Tuulivoimahankkeen kannalta tavoiteltavin vaihtoehto sähkön siirrolle on SVE0+.

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (5.5.2017/252) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä samalla kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä tarkoitetaan menettelyä, jossa tunnistetaan, arvioidaan ja kuvataan tiettyjen hankkeiden todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa vaikutukset saattavat koskea.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitavat hankkeet ja niiden muutokset on lueteltu YVA-lain liitteessä 1. Tämän hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely perustuu YVA-lain liitteen 1 kohtaan 7 e) tuulivoimahankkeet, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia. YVA-lain 10 §:n mukaisena yhteysviranomaisena toimii Lapin ELY-keskus.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelma, arviointiohjelma), joka on suunnitelma tarvittavista selvityksistä ja arviointimenettelyn järjestämisestä. Yhteysviranomainen kuulee viranomaistahoja ja antaa muille mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä, jonka jälkeen antaa arviointiohjelmasta yhteysviranomaisen lausunnon. Lausunnossaan yhteysviranomainen ottaa kantaa arviointiohjelman laajuuteen ja tarkkuuteen sekä siihen, kuinka tarvittavat selvitykset sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muissa laeissa edellytetyjen selvitysten kanssa.

Hankkeesta vastaava tekee arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella tarvittavat selvitykset ja arvioinnit hankkeen vaikutuksista ja laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus, arviointiselostus). Yhteysviranomainen tarkistaa arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun sekä laatii perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Jos yhteysviranomainen ei voi tehdä perusteltua päätelmää ympäristövaikutusten arviointiselostuksen puutteellisuuden vuoksi, sen on ilmoitettava hankkeesta vastaavalle, miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä.

Tervolan Vitsakankaan tuulivoimahankkeen YVA-menettely

Hankkeesta vastaava Myrsky Energia Oy on toimittanut 3.10.2022 ympäristövaikutusten arviointiohjelman yhteysviranomaiselle. Arviointiohjelma oli nähtävillä 25.10.–25.11.2022 ja yhteysviranomainen antoi siitä lausuntonsa 14.12.2022.

Hankkeesta vastaava on 13.5.2024 toimittanut yhteysviranomaiselle Tervolan Vitsakankaan tuulivoimahanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointiselostuksen ja Natura-arvioinnin (liite 9, julkinen versio). Lisäksi yhteysviranomaiselle on toimitettu

vain viranomaiskäyttöön tarkoitettu liite 12 ja vain viranomaiskäyttöön tarkoitettu Suuripään Natura-arviointi.

Arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän huomioon ottaminen

Hankkeen toteuttamista koskeviin lupahakemuksiin on liitettävä YVA-selostus ja perusteltu päätelmä. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon. Lupaviranomaisen on lisäksi varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Tarvittaessa YVA-selostusta on täydennettävä perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja muiden menettelyjen yhteensovittaminen

Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi

Luonnonsuojelulain 35.4 §:n mukaan, jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain 3 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä, Natura-arviointi tehdään tapauksen mukaan YVA-menettelyn yhteydessä. Yhteysviranomaisen on tällöin sisällytettävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja luonnonsuojelualueen haltijan Natura-arviointia koskevat lausunnot perusteltuun päätelmään.

Tässä hankkeessa Natura-arviointi tehdään YVA-menettelyn yhteydessä. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä on laadittu luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:n mukainen Natura-arviointi Suuripään Natura 2000 -alueen osalta. Lapin ELY-keskuksen 11.9.2024 ja Metsähallituksen 29.8.2024 antamista Natura-arviolausunnoista on sisällytetty yhteenvedot perusteltuun päätelmään pois lukien salassa pidettävät osuudet lausunnoista (JulkL 24 § kohta 14). Lausunnot ovat kokonaisuudessaan tämän perustellun päätelmän liitteenä.

Kaavoitus

Tuulivoimaloiden rakentaminen edellyttää tuulivoimayleiskaavan laatimista. Yhteysviranomaisen toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 44.2 §:n mukaan yleiskaavan käytöstä tuulivoimaloiden rakennuslupan perusteena säädetään 77 a §:ssä. MRL 77 a §:n mukaan rakennuslupa tuulivoimalan rakentamiseen voidaan 137 §:n 1 momentin estämättä myöntää, jos oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa on erityisesti määrätty kaavan tai sen osan käyttämisestä rakennuslupan myöntämisen perusteena.

Tervolan kunta on laatimassa Vitsakankaan tuulivoimaosayleiskaavaa, joka laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 77a §:n tarkoittamana oikeusvaikutteisena yleiskaavana, jolloin osayleiskaavaa voidaan käyttää tuulivoimaloiden rakennuslupan myöntämisen perusteena. YVA-menettelyn yhteydessä tehtävät selvitykset ja vaikutusten arvioinnit toimivat myös kaavoituksen selvitysaineistona. Tuulivoimaloiden alue on myös kaava-alueen raja, mutta yleiskaava-alueen ulkopuoliset sähkönsiirtoreitit eivät kuulu kaava-alueeseen. Vitsakankaan tuulivoimaosayleiskaavan valmisteluaineisto on ollut nähtävillä 29.5.-15.7.2024. Kaavaehdotus laaditaan sen jälkeen, kun yhteysviranomaisen on antanut perustellun päätelmän YVA-selostuksesta.

Hankealueella ei ole asemakaavaa, eikä asemakaavoitus ole vireillä.

Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu

Poronhoitolain (PHL, 848/1990) 53 §:n mukaan suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa. Hankealueella on valtion maita, joten hankkeessa on järjestettävä poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu. Hankkeessa on järjestetty PHL:n 53 §:n mukainen neuvottelu 23.5.2023.

ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Yhteysviranomaisen ilmoitti arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olostä sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 16.5.–15.7.2024. Kuulutus julkaistiin ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset/. Kuulutus ja arviointiselostus liitteineen julkaistiin lisäksi ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/tervolanvitsakankaantuulivoimapuistoYVA.

Kuulutus lähetettiin Tervolan ja Keminmaan kunnille julkaistavaksi niiden verkkosivuilla. Arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olostä sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen tiedotettiin Lapin Kansassa ja Lounais-Lappi-lehdessä 16.5.2024, sekä Tervola-lehdessä 15.5.2024 julkaistulla ilmoituksella kuulutuksesta.

Arviointiselostukseen on voinut tutustua paperimuodossa kuulemisaikana Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa osoitteessa Hallituskatu 3 B Rovaniemi, Tervolan kunnanvirastolla osoitteessa Keskustie 81 ja Keminmaan kunnanvirastolla osoitteessa Kunnantie 3. YVA-selostukseen on ollut mahdollisuus tutustua myös Tervolan kunnankirjastossa osoitteessa Paasilinnan puistotie 1 ja Keminmaan kunnankirjastossa osoitteessa Väylätie 6.

Yleisötilaisuus arviointiselostuksesta 11.6.2024

Hankkeen arviointiselostuksesta järjestettiin yleisötilaisuus 11.6.2024 klo 16.30 alkaen Tervolan kunnanvirastolla. Yleisötilaisuuteen oli osallistumismahdollisuus myös etäyhteydellä. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin kuulutuksessa sekä Lapin Kansassa ja Lounais-Lappi-lehdessä 16.5.2024 sekä Tervola-lehdessä 15.5.2024 julkaistulla ilmoituksella kuulutuksesta. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin myös ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/tervolanvitsakankaantuulivoimapuistoYVA.

Yhteysviranomaisen, hankkeesta vastaavan ja konsultin edustajien lisäksi yleisötilaisuudessa oli läsnä ja etäyhteydellä yhteensä noin 50 henkilöä. Yleisötilaisuudessa kysyttiin ja kommentoitiin seuraavia seikkoja. Yleisötilaisuuden muistiinpanot teki YVA-konsultti.

K: Miltä osin vaihtoehdon VE2 voimat ovat kauempana asutuksesta kuin vaihtoehdossa VE1?

K: Tuleeko Tervolan tuulivoimahanke ympäristöluvanvaraiseksi?

K: Mitä mieltä Myrsky on siitä, että voimaloille tulisi ympäristöluvat?

K: Miksi kunta ei omaa taustaa turvatakseen ota hankkeeseen mukaan ympäristövaikutusten arviointia? Eikö kunta halua turvata asukkaiden asumismahdollisuutta?

K: Miksi havainnekuviissa on kriteerinä 3 km etäisyys?

K: Voidaanko havainnekuva toteuttaa kysyjän pihapiiristä?

K: Miksi kunta on päättänyt, että tuulivoimaloiden ja asutuksen väliseksi etäisyydeksi riittää 2 km?

K: Mitä tavallinen kuntalainen saa hankkeesta muuta kuin haittaa?

K: Onko laskettu, kuinka paljon kiinteistöjen arvo laskee?

K: Esim. Varevaaran alueella voimaloista lähtee kova melu, miten luontokaan pärjää voimaloiden alueella?

K: Kaava-alue on 2 300 ha, miksi 17 tuulivoimalaa tarvitsee näin suuren alueen?

K: Mitä tarkoittaa käytännössä, että alueelle tulee rasite?

K: On tärkeää, että luontoarvot otetaan huomioon, mutta miksi luistetaan ihmisten huomioimisesta?

K: Onko Tervolan kunnan tuulivoimastrategian 2 km etäisyysvaatimusta mahdollista muuttaa?

K: Miksi tiheään rakennetun Kemijoen varteen suunnitellaan hankkeita?

K: Miksi voimaloita ei voi rakentaa Suuripään takana olevalle alueelle?

K: Mistä asukas, joka ei ole asunut voimalan lähellä, voi tietää millaisia vaikutuksia voimalat aiheuttavat? Viittaa kunnan tekemään kyselyyn.

K: Mitä sitten tehdään, kun sähköntuotantoa halutaan säätää?

K: Onko Suomessa missään 10 MW:n voimaloita?

K: YVA- ja kaavapapereissa on puhuttu sekä kahdesta, että puolentoista kilometrin etäisyydestä asutukseen, kumpi pitää paikkansa?

K: Otetaanko maakuntakaavaa hankkeessa millään lailla huomioon?

K: Miksi koko tilan alue on pitänyt varata sopimuksen piiriin ja jää tilarekisteriin rasitteeksi?

K: Esitettiin kysymys Tervolan luottamushenkilöille, kenen puoleen kääntyä kysymään onko hankkeelle vaadittu ympäristölupaa?

K: Huomioidaanko melumallinnuksessa ja muussa, että voimalat voivat siirtyä nyt suunnitelluilta paikoilta?

K: Kuka on laatinut melumallinnukset?

K: Miten pohjavesivaikutukset on huomioitu?

K: Miksi ei hyödynnetä olemassa olevia maa-ainestenottoalueita?

K: Miten asukaskyselyn tulokset on huomioitu?

K: Laitetaanko koko kaava-alue kameravalvontaan?

K: Riistanhoitoyhdistyksen nimissä kysyttiin metsästykselle aiheutuvia vaikutuksia, onko tietoa, onko metsästykselle tullut rajoituksia muissa hankkeissa ja mitä jos joku ampuu tuulivoimalan lapaan?

K: Voimajohtojen vaihtoehtoihin kysyttiin tarkennusta.

K: Miten tuulivoimapuisto vaikuttaa olemassa olevaan riistakantaan?

K: Miten esimerkiksi hirvet käyttäytyvät tuulivoima-alueella?

K: Onko sosiaaliset vaikutukset otettu vakavasti huomioon?

K: Kumpaa vaihtoehtoa painotetaan VE1 vai VE2?

K: Kysyttiin öljyvahinkojen ja tulipalojen riskistä.

K: Kuinka Länsi-Lapin maakuntakaava vaikuttaa ja otetaanko ympäristöministeriön ohje huomioon?

K: Maakuntakaavassa maaseudun kehittämisen kohdealueen raja, joka sallii rakentamisen yms. on aika lähellä tuulivoimayleiskaavan rajaa, kuinka se otetaan huomioon?

K: Voiko hankkeesta vastaavalle soittaa, jos hanke aiheuttaa vaikutuksia kysyjän tilan eläimille?

K: Lapin liiton 2022 selvitykseen ei kuulu Vitsakankaan alue, onko selvityksillä mitään merkitystä?

K: Kuka maksaa, jos voimajohto joudutaan saneeraamaan?

K: Eivätkö ihmiset merkitse mitään, onko ainoa syy hankkeelle tien läheisyys, jonka takia hanke on halpa toteuttaa?

K: Onko peruuttaminen hankkeessa mahdollista?

K: Onko voimalat tarpeen tänne?

K: Jos joku rakentaa alueelle myöhemmin, pitääkö rakennuspaikan olla 2 km päässä voimalasta?

K: Kysyttiin voimaloiden purkamisesta.

K: Kuka voisi selvittää millaisia vaikutuksia hanke aiheuttaa kysyjän tilan eläimille?

K: Kuuluuko ennallistamiseen myös maanalaisten osien poistaminen?

K: Onko Myrsky huomionnut kunnan vaatimuksen selvityksistä kiinteistölle, jotka ovat 3 km säteellä?

K: Onko huomioitu mahdollista palovaaraa?

K: Onko olemassa pelastussuunnitelmaa ja -valmiutta?

K: Onko varauduttu mahdollisiin vahinkoihin niin tulipalon kuin vuodon osalta?

K: Oletteko perehtyneet Tervolan kohdalla yhteisvaikutuksiin?

K: Pitäisikö odottaa Luonnonvarakeskuksen ja 14 tuulifirman käynnissä olevan tutkimuksen valmistumista?

K: Miten on varauduttu vuotoihin?

ARVIOINTISELOSTUKSESTA ANNETUT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Yhteysviranomainen pyysi lausunnot arviointiselostuksesta hankkeen vaikutusalueen kunnalta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Lisäksi lausunnot arviointiselostuksesta pyydettiin niiltä asiantuntijalaitoksilta, yhdistyksiltä ja yhteisöiltä, jotka antoivat lausunnon tai mielipiteen hankkeen YVA-ohjelmasta.

Yhteysviranomainen lähetti lausuntopyynnöt seuraaville tahoille:

Tervolan kunta, Keminmaan kunta, Rovaniemen kaupungin ympäristövalvonta, Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaosto, Lapin liitto, Tornionlaakson museo, Metsähallitus, Lapin aluehallintovirasto, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Puolustusvoimat 3. logistiikkarykmentti, Lapin hyvinvointialue pelastuslaitos, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Luonnonvarakeskus, Väylävirasto, Säteilyturvakeskus, Ilmatieteen laitos, Fingrid Oyj, Paliskuntain yhdistys, Finavia Oyj, Fintraffic Lennonvarmistus Oy, Meri-Lapin lintutieteellinen yhdistys Xenus ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry, Lapin lintutieteellinen yhdistys ry, Kemin seudun luonnonsuojeluyhdistys ry, Digita Oy, DNA Oyj, Elisa Oyj, Suomen Erillisverkot Oy, Telia Finland Oyj, Narkauksen paliskunta, Isosydänmaan paliskunta, Tervolan riistanhoitoyhdistys, Keminmaan riistanhoitoyhdistys, Tervolan eränkävijät ry, Sompu-Pahtaojan metsästysseura ry, Törmävaaran Eräveikot ry, Tervolan Energia ja Vesi Oy, Meri-Lapin Vesi Oy, Tervolan Palveluverkot Oy, MTK Lappi ry, MTK Alakemijoki ry, Metsänhoitoyhdistys Lappi, Suomen Metsäkeskus, Paakkolan kyläyhdistys ry, Varejoen kyläyhdistys ry, Lehmikummun kylät ry ja Lapinniemen kylätoimikunta.

Edellä mainittujen lisäksi muilla tahoilla ja kansalaisilla on ollut mahdollisuus esittää mielipiteensä ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Yhteenveto arviointiselostuksesta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä

Arviointiselostuksesta annettiin 17 lausuntoa ja kahdeksan (8) mielipidettä.

Arviointiselostuksesta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin

ELY-keskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on lähetetty hankkeesta vastaavalle.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen yhteenveto asioista, joihin arviointiselostuksesta annetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä on kiinnitetty huomiota.

Keminmaan kunta

Sähkönsiirto tulee toteuttaa siten, että suunnittelussa ja toteutuksessa tulee käyttää olemassa olevia tai poistettuja sähkölinjoja, eikä tehdä uusia linjoja, jotka raiskaavat metsäsarkoja. Luontoarvojen kärsiminen ja haittavaikutukset tulee minimoida maa- ja metsätaloudelle, maanomistajille, metsästykselle ja kuntalaisille ja tulee ottaa huomioon suunnittelussa ja toteutuksessa kaikissa vaiheissa. Hankkeen vaikutukset ulottuvat Keminmaahan. Tulee saada varmuus siitä, että vaikutukset kuntakuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön sekä ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön on selvitetty perin pohjin. Keminmaan kunnan ja keminmaalaisten osallisuus on turvattava asianosaisuustilanteissa.

Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaosto

Lausunnossa esitetään huomioita koskien vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen.

Rakentamisaikaiset meluvaikutukset ovat suppeita ja tuulivoimaloiden aiheuttama melu kuuluu noin 1,5–2,0 km etäisyydelle. Melutasot eivät ylitä ohjearvotasojen asettamia rajoja. Tuulivoimalat vaikuttavat kuitenkin äänimaisemaan ja maisemanäkymään, erityisesti vesistö- ja luonnonmaisemissa. Lähimmät tuulivoimalat sijoittuvat yli kahden kilometrin etäisyydelle asutuksesta, mutta sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee noin 10 kertaa voimalan napakorkeutta olevaa suojaetäisyyttä asutukseen.

Arviointiselostuksen mukaan välkevaikutuksen merkittävyys voidaan tehtyjen mallinnusten perusteella molemmissa hankevaihtoehdoissa arvioida vähäisesti kielteiseksi. Valo-olosuhteisiin vaikuttavat myös tuulivoimaloiden lentoestevalot, jotka määräytyvät voimaloiden korkeuden ja sijainnin perusteella. Lentoestevaloja voidaan ryhmitellä puistotasolla vähentääkseen valo-olosuhteiden haitallisuutta. Lentoestevalojen lopullisen määrän ja voimakkuuden määrittää liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Tuulivoimala-alueella ei ole 1. luokan pohjavesialueita. Alueen koillispuolella sijaitsevat Kauvonkankaan ja Kantolanrannan 1. luokan pohjavesialueet on rajattu tuulivoimala-alueen ulkopuolelle. Pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton, ja rakentamisesta ja toiminnasta ei saa aiheutua muutoksia käytössä olevan pohjaveden saantiin ja laatuun.

Rakentamisaikaiset vaikutukset elinoloihin ja viihtyvyyteen ovat lisääntynyt melu, pöly ja liikenne sekä muutokset maisemassa. Toiminnanaikaiset vaikutukset hankealueella ja sen välittömässä läheisyydessä ovat melu, välke sekä muutokset maisemassa ja virkistyskäytössä. Hankkeen vaikutusalueita käytetään

virikistyskäyttöön kuten liikkumiseen, marjastukseen, sienestystykseen, metsästykseseen ja ulkoiluun.

Vitsakankaan tuulivoimahankkeella on yhteisvaikutuksia muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa, mikä voi vaikuttaa alueen maisemaan. Vaikka alueelle voi tulevaisuudessa näkyä useita kymmeniä tai jopa yli sata tuulivoimalaa, hankeselvityksen mukaan muiden tuulivoimaloiden ei arvioida aiheuttavan merkittäviä haitallisia vaikutuksia Vitsakankaan hankkeelle.

Koska yleisessä tiedossa ovat mahdolliset terveys- ja viihtyvyyshaittaa aiheuttavat tekijät tuulivoimaloiden läheisyydessä 0–5 kilometrin etäisyydellä, tulisi etäisyys, tuuliolosuhteet, melu, välke, maisema-arvot, puusto ja maaston muoto ottaa huomioon rakentamisessa ja toiminta-aikana aluekohtaisesti huomioiden asuin- ja loma-asutusten sijainti.

Terveydensuojelun periaatteiden mukaisesti elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Elinympäristöön vaikuttavan toiminnan harjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä. Toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy (terveydensuojelulaki 763/1994, 2 §).

Rovaniemen kaupunki, ympäristölautakunta

YVA-selostuksessa on käyty kattavasti läpi tuulivoimahankkeen kannalta tärkeät osa-alueet. YVA-selostuksessa on huomioitu YVA-ohjelmasta annettuja lausuntoja ja mielipiteitä, sekä havaintoja.

Lautakunta pitää hyvänä, että selostuksessa esiin tulleet asiat huomioidaan hankkeen toteutuessa eri lupamenettelyissä. Erityisesti tulisi huomioida paikallisen väestön mahdollisuudet elinkeinojen, pääasiassa metsätalouden, porotalouden ja matkailun harjoittamiseen. Lisäksi tulee huomioida luonnon moninaiskäyttö, marjastus, metsästys, kalastus sekä virkistystoiminta. Alueella kulkemista ja turvallisuuskäyttöä tulee painottaa. Lautakunta suosittaa ylläpitämään neuvottelu- ja tiedotusprosesseja, jotta mahdolliset ongelmatilanteet voidaan ratkaista. Selostusta voidaan pitää riittävänä, eikä siihen muutoin ole huomautettavaa.

Lapin liitto

Tuulivoimapuisto ja voimajohdon alue sijoittuu 11.9.2015 lainvoiman saaneen Länsi-Lapin maakuntakaavan alueelle. Arviointiselostuksessa alueen maakuntakaavatilanne on tuotu esille. Kappaleessa tulisi tuoda esille hankealuetta lähellä sijaitseva keskuskylä (at 206) Yli-Paakkola. Merkinnällä osoitetaan alueita, joilla pyritään säilyttämään tai joille suunnitellaan maaseudun peruspalveluita ja joita voidaan pitää sopivina rakentamisalueina.

Lapin liiton hallinnoima Lapin tuulivoimaselvitys 2022-hanke toteutettiin vuoden 2022 maaliskuu-marraskuun aikana ympäristöministeriön avustuksella. Selvityksen keskeisenä tavoitteena oli löytää tuulivoimatuotantoon potentiaalisia alueita maakuntakaavoituksen taustaksi sekä laatia maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n

tarkoittama riittävä selvitys ja merkittävien vaikutusten arviointi mahdollisen maakuntakaavoituksen lähtötiedoiksi ja kuntakaavoituksen tueksi. Selvityksessä tunnistettiin yhteensä 46 potentiaalista tuulivoima-aluetta.

Lapin tuulivoimaselvitys 2022 -hanke toteutettiin Lapin liiton hallinnoimana ympäristöministeriön avustuksella vuoden 2022 maaliskuu-marraskuussa. Tavoitteena oli löytää tuulivoimatuotantoon sopivia alueita maakuntakaavoituksen tueksi ja laatia riittävä selvitys ja vaikutusten arviointi maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Selvityksessä tunnistettiin yhteensä 46 potentiaalista tuulivoima-aluetta. Vuoden 2023 alussa käynnistyi ympäristöministeriön avustuksella Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024, jonka tavoitteena on täydentää Lapin tuulivoimaselvitystä 2022 mahdollisilla uusilla alueilla. Tavoitteena on myös selvittää, löytyykö Lapista laajoja tuulivoimapuistoalueita, joiden yhteyteen voisi kehittää uusiutuvan energian teollista toimintaa, kuten vedyn tai muun uusiutuvan polttoaineen tuottaminen offgrid-alueina. Selvityksessä tutkitaan myös mahdollisuutta aurinkoenergia-alueiden osoittamiseen. Julkisesti vireillä olevia tuulivoimaloiden alueita ei ole osoitettu tuulivoimapotentiaalisiksi alueiksi selvityksessä, sillä niiden suunnittelu ja vaikutusten arviointi ovat jo käynnissä, tarjoten tarkempaa tietoa kuin maakunnallisessa selvityksessä.

Lapin liitto on tyytyväinen ympäristövaikutusten arvioinnissa tehtyyn näkymäanalyysiin, jossa on otettu huomioon Varevaaran tuulipuisto ja muut suunnitteilla olevat tuulipuistot. Analyysin mukaan Kemijoelle ja sen lähiympäristöön voi näkyä tulevaisuudessa useita kymmeniä tai jopa yli sata tuulivoimalaa, ja merkittävimmät yhteisvaikutukset asutuilla alueilla kohdistuvat Kemijokivarren kyliin ja Tervolan sekä Tornion Arpelan taajamaan ympäristöön.

Yhteisvaikutusten arvioinnissa on todettu, että hankkeella voi olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia maisemaan, linnustoon ja poronhoitoon yhdessä muiden hankkeiden kanssa. Näitä vaikutuksia tulisi pyrkiä lieventämään jo hankkeiden alkuvaiheessa. Mikäli yhteisvaikutukset ylittävät kohtuuttomat haitalliset vaikutukset, hanketta ei voida toteuttaa ilman lieventäviä toimenpiteitä.

Yhteisvaikutusten arvioinnin osalta tulee maakuntakaavan suunnittelumääräysten näkökulmasta erityisesti keskittyä maisemavaikutuksiin (maakuntakaavan valtakunnalliset / maakunnalliset maisemat ja kulttuuriympäristöt) sekä poronhoitoon. Lisäksi tulee huomioida vaikutukset ilmavalvontatutkiin sekä puolustusvoimien radioyhteyksiin.

Lapin hyvinvointialue, pelastuslaitos

Pelastusviranomaisen pyytää huomiomaan hankkeen mahdolliset vaikutukset viestintäyhteyksien osalta myös viranomaisverkon (VIRVE) toimintaan. Viranomaisverkon toimintaa operoi Suomen Erillisverkot Oy.

Tornionlaakson museo

Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo vastaa toimialueensa rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä.

Maisema ja rakennettu kulttuuriympäristö

Alueen nykytilan kuvauksessa on tunnistettu pääosa lähialueen merkittävistä maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön kohteista. Arvioinnin lähtöaineistona on käytetty ajantasaista aineistoa. Oppaiden arviointiohjeita on mukailtu jonkin verran.

Selostuksessa on virheellisesti todettu valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY) ”nykyisen aluejaon” käyttöönottopäivä. Oikea päivämäärä on 1.1.2010. RKY-kohteista Lapin uitto- ja savottatukikohtien osalta on esitelty vaikutusalueella sijaitseva Runkauksen uittopirtti, mutta ei lähempänä hankealuetta ja sähkönsiirtoreittiä sijaitsevaa Taivalkosken uittotukikohtaa, joka sijaitsee neljän kilometrin päässä hankealueesta Kemijoen länsipuolella. Selostuksessa on mainittu, että vaikutusalueelta on inventoitu ja osoitettu suojeltavaksi Kemijokivarren yleiskaavassa myös paikallisesti merkittäviä kohteita, mutta niitä ei ole osoitettu kartta-aineistossa, koska paikkatietoa ei ole julkisesti saatavilla. Suurin osa kohteista sijaitsee Kemijokivarren valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävillä rakennetun kulttuuriympäristön alueilla.

Maisemavaikutusten selvityksen ja arvioinnin tueksi laaditut havainnekuvat (10 kpl) on laadittu niin sanotusta maksimivaihtoehdosta VE1 (17 voimalaa) kuvauspistekohtaisesti ja ne on otettu sekä talvi- että kesäaikaan, mutta ei samasta kuvauspisteestä eri vuodenaikoina. Lentoestevalojen vaikutuksia esitetty kuudesta kuvauspisteestä laadituissa havainnekuvissa. Museon näkemyksen mukaan tuulivoimahankkeiden koon ja vaikutusalueen laajuuden vuoksi havainnekuvia, valokuvasovitteita ja karttatarkasteluja olisi syytä laatia mieluummin enemmän kuin vähemmän. Havainnekuvia tulisi laatia myös yhteisvaikutuksista.

Selostuksessa todetaan, että metsät rajoittavat voimaloiden näkyvyyttä paikoin merkittävästi. Museo muistuttaa, että metsän peittävä vaikutus ei ole pysyvä aktiivisen metsätalouden alueilla. Museon näkemyksen mukaan näkemäalueanalyysikartat tulisi laatia myös ilman puuston peittävää vaikutusta. Esimerkiksi Kemijoen itäpuolella toteutettavat hakkuut voivat muuttaa tilannetta huomattavasti jokivarressa.

Museo pitää hyvänä, että näkemäanalyysikartat on laadittu eri tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksista, mutta kartoista puuttuu ainakin kolme tiedossa olevaa tuulivoimahanketta: Tervolan Outojängän ja Kolopetäjän hankkeet sekä Tornion Haapamaan hanke. Näkemäalueanalyysien tuloksia olisi museon näkemyksen mukaan hyvä havainnollistaa Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa -oppaan (YM 2016) mukaisesti myös karttasovitteilla, joissa on yhdistetty näkemäalueet sekä maiseman ja kulttuuriympäristön alueet ja kohteet, joihin arviointi kohdistuu. Lisäksi pelkästään Vitsakankaan tuulivoimaloiden näkemäalueita esittävän kartan pohjakartta on niin haalea, että näkemäalueita ja niiden suhdetta kulttuuriympäristöön on hankala paikallistaa.

Museo pitää hyvänä, että selostuksessa on erikseen tuotu esiin vaikutukset hankkeen kannalta herkimmiksi arvioituihin maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteisiin. Toisaalta esimerkiksi Louen maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen tarkemmassa kuvauksessa ei ole tuotu esiin, että maisema-alueella sijaitsee

myös kolme valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, jotka museon käsityksen mukaan lisäävät alueen herkkyyttä.

Museon näkemyksen mukaan selostuksessa mainitulta Kemijoen Kirkkosuvannon ylittävältä Siltatieltä olisi ollut syytä laatia havainnekuva, jotta olisi voitu arvioida ovatko voimalat ristiriidassa Tervolan kirkonseudun valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kanssa ja kilpailevatko ne huomiosta maisemassa ja samalla havainnollistettu tuulivoimaloiden näkymistä maisemalliseen solmukohtaan.

Keinoja hankkeen haitallisten maisemavaikutusten vähentämiseksi on tuotu esiin ja todettu, että tuulivoimaloiden suuren koon vuoksi niitä on vaikea vähentää. Arviointiin liittyvinä epävarmuustekijöinä on asianmukaisesti mainittu muun muassa arvioinnin alueellisen kohdistamisen puutteet sekä esimerkiksi maiseman peitteisyyden muutoksista johtuvat näkemäalueiden muutokset.

Arvioinnissa vaikutusalueen herkkyys on maiseman ja kulttuuriympäristön kannalta arvioitu kohtalaiseksi, vaikka lähialueelle (alle 6 km) sijoittuu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Maisemavaikutusten arviointioppaiden mukaan tällaisten kohteiden herkkyys muutoksille on pääsääntöisesti suuri tai erittäin suuri.

Tuulivoimaloiden aiheuttama muutos on arvioitu kohtalaisen kielteiseksi vaikutusalueen laajuudesta ja vaikutuksen pitkäkestoisuudesta huolimatta, vaikka ympäristövaikutusten merkittävyyden tueksi laaditussa raportissa (Ikäheimo, 2015) tällaisissa tapauksissa muutoksen laajuus ja kesto ovat suuria. Yhteisvaikutusten osalta muutoksen merkittävyys on arvioitu vain kohtalaiseksi tai suureksi, vaikka alueelle suunniteltujen tuulivoimahankkeiden määrän vuoksi yhteisvaikutusten merkittävyys tulisi museon näkemyksen mukaan olla suuri tai erittäin suuri.

Näkemäanalyysikarttojen ja havainnekuvien perusteella tuulivoima-alue tulee näkymään laajalle alueelle Kemijokivarren valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin Länsikoskelta Tervolan kirkkoille ja jopa Loueen asti. Edellä mainittujen havainnollistusten ja arvioinnin puutteiden ja arvioinnin epävarmuuksien vuoksi Tornionlaakson museo ei yhdy Vitsakankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin tuloksiin suhteessa maisemaan ja kulttuuriympäristöön ja pitää arvioituja vaikutuksia liian lievinä.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Osana YVA-selvityksiä on tuulivoima-alueella ja sähkönsiirron reittivaihtoehdoilla suoritettu arkeologinen inventointi (Mikroliitti Oy 2022). Inventointiraportti on toimitettu Tornionlaakson museolle toukokuussa 2024. Inventointiraportit tulee toimittaa alueelliselle vastuumuseolle heti raportin valmistuttua arviointia sekä muinaisjäännösrekisterin päivittämistä varten.

Arkeologisen kulttuuriperinnön selvitykset hankkeessa eivät ole riittävät. Arkeologisen inventoinnin raportista puuttuu kartta maastossa inventoiduista alueista. Inventoinnin riittävyyttä ei pysty arvioimaan, koska ei ole tietoa siitä, mitkä alueet on tarkastettu maastossa.

Muinaisjäännöskohdetta Rakka-aho ei ole tarkastettu vuoden 2022 inventoinnin yhteydessä ja kohteella on päivitystarve. Kohde sijaitsee olemassa olevan sähkölinjan läheisyydessä noin 7 metriä kaakkoon, sähkönsiirtoreitti SVE2:n suunnitellun reitin läheisyydessä. Kohteessa mahdollisesti sijaitsevien kolmen kehäröykkiön tarkat sijainnit eivät ole tiedossa eikä kohteella ole aluerajausta. Muinaisjäännös tulee tarkastaa, jos alueelle suunnitellaan rakennustöitä. Arkeologisen tarkastuksen raportti tulee lähettää Tornionlaakson museolle välittömästi sen valmistuttua.

Tuulivoima-alueella sijaitsee kolme muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi alueella sijaitsee muu kulttuuriperintökohde ja löytöpaikka. Sähkönsiirtoreitin läheisyydessä on viisi muinaismuistolain rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä: mainittu Rakka-aho, joka vaatii arkeologisen tarkastuksen, sekä neljä muuta kohdetta. Lisäksi sähkönsiirtoreitin läheisyydessä on yksi löytöpaikka ja muu kulttuuriperintökohde. Ympäristövaikutusten arviointiselostukseen tulee korjata arkeologisten kohteiden lajit oikeiksi tekstiin, taulukkoihin ja karttoihin.

Arviointisuunnitelmassa on tunnistettu vaikutuksia muinaisjäännöksiin. Suurin riski aiheutuu rakennus- ja huoltotyövaiheessa, mikäli kohteita ei tunnisteta ja osata huomioida maastossa. Rakennustöiden läheisyydessä sijaitsevat muinaisjäännökset tulee merkitä maastossa.

Hattuvaaran muinaisjäännösalue sijaitsee Kummujärventien molemmin puolin tuulivoima-alueen rajalla. Tulotie hankealueelle tullaan rakentamaan siten, että se kiertää muinaisjäännöksen eikä muinaisjäännökselle aiheudu hankkeesta haittaa. Selostuksesta ei ilmene, miten Hattuvaaran kohde on tarkoitus kiertää. Tien rakentamisen jatkosuunnitelmista on pyydettävä Tornionlaakson museon lausunto Hattuvaaran kohdalla.

Muita huomioita arvioinnista

Museo pitää hyvänä, että sähkönsiirtoon on löytynyt vaihtoehtoja, joissa voidaan hyödyntää olemassa olevaan sähkölinjaa, jolloin uusien johtokäytävien avaamista voidaan osittain välttää.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan arvioinnista selkeästi ilmenee, että esimerkiksi maisemavaikutusten osalta voimaloiden määrän suhteen lähes identtiset vaihtoehdot VE1 ja VE2 eivät tarjoa todellisia vaihtoehtoja, joita vertailemalla voitaisiin arvioida vaihtoehtojen ympäristövaikutuksia ja toteuttamiskelpoisuutta. Yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta antaman lausunnon mukaan vaihtoehtoja, joissa voimaloita olisi selkeästi vähemmän, tulisi tarkastella. Museon käsityksen mukaan 16 voimalaa ei ole selkeästi vähemmän kuin maksimina esitetty 17. Yhteysviranomaisen lausunnossa on myös tuotu esiin, että vaihtoehtotarkastelussa on esitettävä selkeästi alle 300 metriä korkea voimalavaihtoehto, mikäli hankkeen maisemavaikutus on suuri. Vaihtoehtoa, jossa voimalat olisivat alle 300 metriä korkeita, ei ole esitetty. Hankkeen maisemalliset vaikutukset ja yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden kanssa voivat museon näkemyksen mukaan olla joillakin alueilla suuret tai erittäin suuret.

YVA-ohjelmasta annetussa palautteessa sekä yhteysviranomaisen lausunnossa yhteisvaikutusten arviointi on museon käsityksen mukaan nostettu yhdeksi tärkeimmistä selvitettävistä vaikutuksista. Selostuksessa yhteisvaikutuksia on kuvattu sekä vaikutustyyppikohtaisissa arvioissa että loppuyhteenvedossa. Vaikutusten suuruutta kuvaavista taulukoissa yhteisvaikutuksia ei ole esitetty, jolloin ihmisten elinoloihin ja viihtyisyyteen tai poronhoitoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia ei ole havainnollistettu riittävästi.

Seuranta on esitetty yhteenvedossa toteutettavaksi ihmisille, poronhoidolle sekä linnustolle aiheutuvien vaikutusten osalta. Esimerkiksi maisemaan, lentoestevaloihin tai meluun kohdistuvia haitallisten vaikutusten seuranta ei ole nostettu erikseen esiin. Lisäksi yhteisvaikutusten vähentämiseen kohdistuvia keinoja ei ole esitetty.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan yleisesti ottaen tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arvioinneissa ei kiinnitetä riittävästi huomiota yhteisvaikutuksiin ja sitä kautta eri hankkeiden toteuttamiskelpoisuuteen. Laadittujen yhteisvaikutusten näkemäanalyysikarttojen perusteella on todettavissa, että tuulivoimalat tulevat olemaan tulevaisuudessa vahvasti läsnä Lounais-Lapin maisemassa, vaikka vireillä olevista hankkeista toteutuisi vain muutama. Yksittäisillä ympäristövaikutusten arvioinneilla yhteisvaikutukset eivät havainnollistu riittävästi, jotta tuulivoimarakentamisen alueellisia ympäristövaikutuksia voitaisiin arvioida esimerkiksi maisemaan ja kulttuuriympäristöön pitkällä aikavälillä.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan Vitsakankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointi ei ole riittävä maiseman, rakennetun kulttuuriympäristön tai arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Metsähallitus

Metsähallitus pitää lähtökohtaisesti ongelmallisena tuulivoimaloiden sijoittamista linnustollisesti hyvin arvokkaan Suuripään Natura (SPA) -alueen rajalle. Tuulivoimaloiden luontovaikutusten tiedetään kohdistuvan korostetusti nimenomaan linnustoon, eikä tuulivoimaloita esim. ympäristöministeriön ohjeistuksen (2016) mukaan tule sijoittaa linnustolle tärkeiden alueiden välittömään läheisyyteen. Alue ei myöskään ole merkitty maakuntakaavassa tuulivoimatuotannon suunnitteluun soveltuvaksi alueeksi. Lapin Liiton tuulivoimaselvityksen mukaan alueet alle kahden kilometrin päässä suojelluista Natura 2000 -alueista eivät yleensä sovellu tuulivoimarakentamiseen, mutta Vitsakankaan hankevaihtoehdoissa osa tuulivoimaloista sijoittuu hyvin lähelle Suuripään SPA- ja FINIBA-alueita.

Vitsakankaan hankealue rajautuu soidensuojeluohjelmaan ja Natura-verkostoon kuuluvaan Suuripäähän, joka tullaan valtionmaiden osalta perustamaan käynnissä olevassa säädösvalmistelussa luonnonsuojelulain 46 §:n mukaiseksi muuksi luonnonsuojelualueeksi. Perustettavaa Suuripään luonnonsuojelualueetta ei ole YVA-selostuksessa mainittu, eikä suojeluun varattua aluetta myöskään esitetä YVA-selostuksen kartoilla, vaikka sen raja-alue poikkeaa Natura 2000- ja soidensuojeluohjelma-alueiden rajauksista.

Vitsakankaan tuulivoimahankkeen sähkönsiirtovaihtoehdossa SVE2 Suuripään läpi kulkeva nykyinen 220 kV voimajohto korvattaisiin uudella 110 kV voimajohtolla.

Suuripään luonnonsuojelualueella tulevat voimaan LSL 49–51 §:ien mukaiset rauhoitussäännökset, joiden mukaan alueella olevien sähkölinjojen käyttäminen ja kunnostaminen on sallittua, mutta uusien rakentaminen on lähtökohtaisesti kiellettyä. Metsähallitus mainitsi Vitsakankaan YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa, että edellä mainittu on huomioitava YVA-selostuksessa hankkeen edellyttämiä lupia kuvattaessa, ja myös yhteysviranomaisen kehotti lausunnossaan huomioimaan tämän. YVA-selostuksen kappaleessa 6 mainitaan, ettei Vitsakankaan hankkeessa ole tarvetta luonnonsuojelulain mukaisille poikkeamisluvulle, mutta tälle ei ole esitetty perusteita, eikä tulevan Suuripään luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksiä mainita. Metsähallitus toteaa, että hankkeesta vastaavan tulee selvittää, onko purettavan linjan tilalle samaan johtokäytävään rakennettavan uuden linjan osalta kyse rauhoitussäännöksissä kielletystä toiminnasta, missä tapauksessa sähkönsiirtovaihtoehdon SVE2 toteuttaminen edellyttää asiasta säättämistä Suuripään luonnonsuojelualueen perustamissädöksessä.

Metsähallitus esitti YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa, että sähkönsiirtovaihtoehdon SVE2 osalta Suuripään läpi kulkevan vanhan voimajohdon purkamiseen ja uuden rakentamiseen liittyvät työvaiheet tulee kuvata YVA-selostuksessa tarkasti, jotta suojelualueeseen kohdistuvia vaikutuksia on mahdollista arvioida. Myös yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta antaman lausunnon mukaan sähkönsiirron hankekuvausta tarkennettaessa tulee erityisesti huomioida Metsähallituksen asiasta esittämä lausunto. YVA-selostuksessa esitetyt sähkönsiirtovaihtoehtojen kuvaukset ovat tästä huolimatta yleispiirteisiä. YVA-selostuksesta on vaikea saada selville esimerkiksi sitä, jätetäänkö vanhojen pylväiden perustukset paikoilleen vai korvataanko ne uusilla, vaikka nämä seikat ovat aivan olennaisia suojelualueeseen kohdistuvien vaikutusten kannalta. YVA-selostuksessa mm. mainitaan, että vaikka pylvässijoittelu olisi SVE2:ssä vastaavanlainen kuin vanhalla voimajohdolla, turvemaalla joudutaan todennäköisesti kaivamaan ja tuomaan enemmän maa-aineksia.

Sähkönsiirtoreitin SVE2 kasvillisuus selvityksessä on kartoitettu ainoastaan voimalinjalla esiintyvää putkilokasvilajistoa huolimatta siitä, että johtoaukealla suot ovat laajalti lettoja, joille on luonteenomaista nimenomaan uhanalaisen ja harvinaisen sammallajiston esiintyminen. Tästä syystä myöskään sähkönsiirtovaihdosta SVE2 Suuripään Natura 2000 -alueen suojeluperustelajiin kiiltosirppisammaleeseen kohdistuvien suurten kielteisten vaikutusten mahdollisuutta ei ole pystytty poissulkemaan.

SVE2 kulkee myös noin 90 metrin päästä Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnassa olevasta, soidensuojeluohjelmaan kuuluvasta Rätävaan letosta. Työkoneiden ei arvioida vaikuttavan haitallisesti Rätävaapaan, mutta jos voimajohtokäytävällä joudutaan tekemään maanmuokkaustoimenpiteitä, suojelualueen lettoihin voi kohdistua kielteisiä vaikutuksia suoveden virtausten muutosten vuoksi. Kielteisten vaikutusten suuruudesta tai merkityksestä soidensuojeluohjelma-alueelle ei esitetä arviota. Rätävaan letto on kasvilajistoltaan arvokas suoalue, jolla esiintyy uhanalaisia luontotyypppejä ja joka tullaan Suuripään tavoin perustamaan luonnonsuojelualueeksi käynnissä olevassa säädösvalmisteluprosessissa. Hankkeen toimenpiteet tulee suunnitella niin, ettei alueen suojeluarvoja heikennetä.

Suojelualueita esittämissä aineistoissa (esim. kuvat 15-1 ja 15-2) ei ole huomioitu valtion muita luonnonsuojelutarkoituksiin osoitettuja alueita. Esimerkiksi lähellä Suuripään Natura-alueeseen kuuluvaa Jouttijärven luonnonsuojelualuetta sijaitsee laaja soidensuojeluohjelman täydennysohjelmaan kuuluva Kalhuaavan alue, josta tullaan muodostamaan lakisääteinen luonnonsuojelualue Länsi-Lapin säädösvalmistelussa.

Hankkeen vaikutuksista Suuripään Natura 2000 -alueeseen on tehty luonnonsuojelulain 35 § mukainen Natura-arviointi (YVA-selostuksen liite 9). Metsähallitus lausuu Natura-vaikutusten arvioinnista erillisessä lausunnossa.

Vitsakankaan suunnitellulla tuulivoimahankkeella on merkittäviä linnustovaikutuksia viereiselle Suuripään FINIBA- ja Natura 2000 -alueelle. Metsähallitus pitää oikeana YVA-selostuksen arviota siitä, että toteutusvaihtoehto VE1 on erittäin haitallinen linnuston kannalta. Lisäksi Metsähallitus yhtyy YVA-selostuksen kappaleessa 17.5 esitettyyn näkemykseen siitä, että hankevaihtoehdon VE2 kielteisiä linnustovaikutuksia voidaan lieventää vähentämällä voimaloiden määrää sekä muuttamalla niiden sijoittelua etäämmälle Suuripään Natura-alueesta. Metsähallitus lausuu hankkeen vaikutuksista salassa pidettäviin petolintulajeihin lausunnon liitteessä, joka toimitetaan vain viranomaiskäyttöön. Suuripään Natura-alueen suojeluperusteena olevista lintulajeista Metsähallitus lausuu erillisessä Natura-arvioinnista annettavassa lausunnossa.

YVA-selostuksen kappaleessa 30 on alustava suunnitelma hankkeen ympäristövaikutusten seurantaohjelmasta, mutta siinä käsitellään vain ihmisiin ja poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten seurantaa. Metsähallitus korostaa lintulajistoon kohdistuvan seurannan merkitystä linnustollisesti erittäin tärkeälle alueelle sijoittuvassa hankkeessa, jonka vaikutukset tiedetään jo etukäteen merkittävän kielteisiksi.

Johtopäätöksensä Metsähallitus katsoo, ettei sähkönsiirtovaihtoehdon SVE2 vaikutuksia valtion hallinnassa oleviin luonnonsuojeluun varattuihin alueisiin ole YVA-selostuksessa riittävässä määrin selvitetty. Lisäksi Suuripään alueen poikkeuksellisia linnustoarvoja ei ole riittävästi huomioitu Vitsakankaan tuulivoimala-alueen hankevaihtoehtoja muodostettaessa. YVA-selostuksessa Vitsakankaan tuulivoimahankkeesta arvioidaan yhdessä muiden lähialueen hankkeiden kanssa aiheutuvan luonnonsuojelualueiden linnustolle erittäin suuret kielteiset yhteisvaikutukset ja esittää, että tuulivoimaloiden määrää ja sijoittelua tarkennetaan hankkeen jatkosuunnittelussa.

Lausunnon liitteenä on Metsähallituksen lausunto Vitsakankaan tuulivoimahankkeen vaikutuksista salassa pidettäviin petolintulajeihin (vain viranomaiskäyttöön, salassa pidettävä JulkL 24 §).

Luonnonvarakeskus (Luke)

Lausunnossaan Luke keskittyy pääosin poronhoitoon ja metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin. Seuraavassa on esitetty Luonnonvarakeskuksen tiivistelmä lausunnosta.

Poronhoidon osalta Narkauksen paliskunnan poronhoitoa, laitumia ja poroaitoja sekä hankealueen käyttöä ja sijoittumista poronhoidollisesti ja laidunten käytön osalta on kuvattu liian suppeasti ja suurpiirteisesti. Luke näkee erittäin tärkeäksi, että hankkeen seuraavissa vaiheissa neuvotteluja Narkauksen paliskunnan poroisännän ja hallituksen kanssa käydään poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi ja toteamiseksi sekä poronhoitoon kohdistuvien haittojen minimoimiseksi. Lisäksi olemassa olevia aineistoja tulee hyödyntää kattavammin vaikutusten arvioinnissa.

Mahdollisia suoria ja välillisiä vaikutuksia mm. porojen laitumiin, laidunten käyttöön, laidunkiertoon ja liikkumiseen sekä myös poronhoitotöihin (kuten porojen kokoamiseen ja käsittelyyn) tulee arvioida ja tuulipuistojen rakentamiseen liittyvän kalliolouhinnan ja maa-aineisten ottoalueiden sekä alueelle rakennettavan tiestön, sähkönsiirtoaseman ja sähkönsiirtoon tarvittavien voimajohtojen vaikutukset poronhoitoon ja laitumiin tulee kuvata.

Kanalintujen esiintymisen selvittämiseksi suunnittelualueella olisi hyvä tehdä soidinpaikkaselvitykset useampana peräkkäisenä vuotena. Tällöin soidinpaikkaselvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille, kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys. Soidinselvityksen tulokset ovat tärkeitä ja ne tulee huomioida voimaloiden sijoittelussa. Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota vesistövaikutuksiin ja arvioida erilaisia tapoja jokiin kohdistuvan kiintoainekuormituksen ja muiden vaikutusten minimoimiseksi.

Erityisesti ympärillä sijaitsevien tuulivoimahankkeiden ja tiedossa olevien tuulivoimasuunnitelmien yhteisvaikutuksiin laajemmassa mittakaavassa tulee kiinnittää huomiota. Lisäksi on tärkeää keskittyä ekologisten yhteyksien säilyttämiseen. Luke huomauttaa myös, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. suurpedot ja poro) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita.

Paliskuntain yhdistys

Hanke sijoittuu Narkauksen paliskunnan alueelle. Narkauksen paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä on 2 000 ja poronomistajia oli 77 poronhoitovuonna 2019–2020. Paliskunnan poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja porojen vapaaseen laiduntamiseen laidunkiertonsa mukaisesti. Suunnittelualue sijoittuu paliskunnan lounaisosaan, poronhoitoalueen rajalle. Rajalla ei ole esteitä. Aluetta käytetään lähinnä syys- ja talvilaitumena. Myös kevät- ja kesälaitumia on hankealueen vieressä: alueen porot vasovat ja kesälaiduntavat alueen itäpuolelle sijoittuvilla Natura-suojelualueen soilla. Hankkeen voimajohto sijoittuisi joko syys- ja talvilaitumille (SVE3), tai syys- ja talvilaitumien lisäksi kevät- ja kesälaitumille (SVE0, 0+, 1 ja 2). Hankkeen voimajohto sijoittuisi olemassa olevaan johtokäytävään useimmissa vaihtoehdoissa. Narkauksen paliskunnan alueelle ja siihen rajautuen on parhaillaan useita tuulivoimahankkeita vireillä. Lisäksi osittain paliskunnan alueelle on suunnitteilla Suhangon kaivoshankkeen avaaminen ja sen purkupuutki. Paliskunnalla on huoli hankkeiden yhteisvaikutuksista.

Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990). Hankealueella on Metsähallituksen hallinnoimia valtion maita. PHL 53 §:n mukaisia neuvotteluja tulee tarvittaessa jatkaa kaavaehdotusvaiheessa.

MRL 32 §:n mukaan maakuntakaavan on oltava ohjeena yleiskaavaa laadittaessa ja muutettaessa. Länsi-Lapin maakuntakaavan yleismääräys korostaa poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytön turvaamista. Poronhoitoon vaikuttavat alueet tulee huomioida suunnittelussa ja valtion maiden osalta neuvotella paliskunnan kanssa. Tuulivoimaloiden alueita ei ole merkitty maakuntakaavaan. YVA-laki velvoittaa selvittämään elinkeinon kohdistuvat vaikutukset, ja paliskuntain yhdistys katsoo, että poronhoitoon voi kohdistua merkittäviä vaikutuksia, jotka tulee selvittää YVA-menettelyssä.

Lausunnossa kuvataan poronhoitoa ekstensiivisenä maankäyttömuotona ja yleisesti paliskunnan toimintaa.

Tuulivoimahanke aiheuttaa poronhoitoalueella suoria ja epäsuoria laidunmenetyksiä. Hanke sijoittuu osittain porojen syksyn ja talven laidunalueille, mutta vieressä olevat kevät- ja kesälaitumet ovat myös tärkeitä poroille. Tutkimusten mukaan porot välttävät ihmistoiminnan aiheuttamaa häiriötä erityisesti kevättalvella, vasomisaikana ja pienten vajojen kanssa. Porot voivat siirtyä alueelta pois, mikä vaikuttaa laidunresurssiin ja voi vaatia poronhoidon uudelleenjärjestelyjä. Joissain tapauksissa porot ovat vältäneet hankealueita syksyllä ja siirtyneet liian aikaisin talvilaitumille, mikä vaikeuttaa niiden hallintaa ja paimentamista.

Alueen porot käsitellään tällä hetkellä pohjoisempana, mutta hankealueelle sen itäosaan sijoittuu siirtoaitapaikka, jota on käytetty aiempina vuosina. Siirtoaitapaikan käyttö todennäköisesti estyy vaihtoehdossa VE 1, sillä porot eivät todennäköisesti laidunna alueella, jos suunniteltu voimala aita-alueen läheisyyteen toteutuu. Poroja ei voida kuljettaa aitaan mistä tahansa, vaan porojen luontainen kulku ja alueen maasto vaikuttavat siihen, miten sitä voidaan toteuttaa. Paliskunnilla on kokemuksia siitä, että porojen kuljettaminen aitaan vaikeutuu merkittävästi tuulivoimapuiston läpi tai sitä vasten. Uusien aitojen suunnittelu on työlästä ja sopiva paikan löytäminen vie aikaa.

Tuulipuistohankkeissa korjataan usein teitä, mikä lisää liikennettä ja nopeuksia myös muiden tielläliikkujien osalta. Paliskunnat ovat huomanneet porokolareiden lisääntymisen tuulipuistoihin johtavilla teillä. Rakentamisaikana liikenne on vilkasta ja rakentajat ovat ulkomailta, joten heillä ei välttämättä ole tietoa porokolareista ilmoittamisesta. Porot ovat myös ohjautuneet päätiestölle, mikä lisää porokolareiden riskiä. Tämä vaikuttaa negatiivisesti porokarjan tuottavuuteen ja määrään, eikä korvaukset kata vahinkoja.

Porojen laidunnuspaine kasvaa, kun laidunten käytettävyyks heikkenee, mikä voi alentaa porojen teurastuottoa ja lihantuottoa. Lisäruokinnan tarve voi lisääntyä, mikä aiheuttaa lisäkustannuksia ja heikentää elinkeinon kannattavuutta. Hanke voi aiheuttaa porojen siirtymisen alueille, missä ne aiheuttavat haittaa viljelyksille ja asutukselle, mikä lisää paliskunnan työmäärää ja kustannuksia. Porojen aiheuttamia vahinkoja estetään ajamalla poroja pois ja siirtämällä niitä, mikä lisää

poronhoitotöiden vaikeutta ja kustannuksia. Voimajohto vähentää ja pirstoo laitumia, vaikuttaa porojen laidunnukseen ja vaikeuttaa poronhoitotöitä alueella.

YVA-selostuksessa alueen nykytilan ja toiminnan kuvaus olisi voinut olla tarkempi. Arvioinnissa on käsitelty vaikutuksia porolaitumiin ja porojen laiduntamiseen ja porotöihin. Myös poroille aiheutuvat liikennevahingot ja niiden lisääntyminen on mainittu, samoin joitakin porotalouteen kohdistuvia vaikutuksia. Yhteisvaikutusten arviointia on tehty sillä tasolla kuin se on mahdollista valtaosan muiden hankkeiden ollessa aikaisemmassa selvitysvaiheessa ja tietojen sen vuoksi ollessa puutteelliset. Paliskuntain yhdistys on yhtä mieltä siitä, että kielteiset yhteisvaikutukset poronhoidolle voivat olla suuret tai jopa erittäin suuret. Arvioinnista puuttuu kuvaus siitä, mistä otetaan hankkeen vaatimat maa-ainekset ja arvio siitä, miten se vaikuttaa porolaitumiin.

Paliskuntain yhdistys on osittain erimielinen arvioinnista. Laidunvaikutusten häiriöalueen arvioimiseen 500 metrin välttämisalue on aliarvio, kun hankealueen vieressä on vaihtoehdossa VE 1 häiriöherkimpänä vuodenaikana käytössä oleva porojen vasoma-alue ja kesälaidunta. Paliskunnat, missä on tuulivoimaa vasomisalueilla ja kesälaitumilla ovat todenneet, että vaatimet ja vasa-vaadinparit eivät laidunna tuulivoimatuotannon alueilla, vaan välttävät sitä. Tämän vahvistaa tutkimustieto. Ruotsalaisissa tutkimuksissa vasomisaikana tuulivoimarakentamisen välttäminen on todettu 3,5–5 km päähän alueesta ja välttämisen jatkuvan myös toiminnan ollessa käynnissä. Tähän vaikuttaa tutkimuksen mukaan ainakin voimaloiden näkyminen ja ääni. Näkyvyysalueanalyysin mukaan voimalat näkyisivät hankevaihtoehdoissa vasoma-alueille ja kesälaitumille. Samankaltainen välttämisalue on mahdollinen myös tällä hankealueella. Naapuripaliskunnassa Isosydänmaassa on tästä jo kokemusta aiempien tuulivoimateollisuusalueiden kanssa, joita vaatimet välttävät usean kilometrin päähän vasoma-aikana ja vasojen kanssa. Vaikutus vaihtoehdossa VE 1 on vähintään kohtalainen kielteinen. Vaihtoehdossa VE 2 voimalat sijoittuvat noin 2 km kauemmas ja vaikutus voi olla pienempi.

Yhdistys ei yhdy kaikkiin esitettyihin haittojen estämis- ja lieventämistoimenpiteisiin. Porojen kulkemista päätiestölle ja liikennevahinkoja ei voida käytännössä estää porteilla, sillä porot kiertävät ne helposti. Sen sijaan haittoja voidaan lieventää voimaloiden sijoittelulla, hankkeen toteutuksen vähiten haitallisia vaihtoehtoja valitsemalla sekä laidunalueiden ennallistamisella ja suojelemisella. Laidunmenetyksiä ja niistä johtuvia seurauksia voidaan kompensoida.

Paliskunnan kanssa ei ole käyty keväällä 2023 sovittuja neuvotteluita lieventämis- tai kompensatiokeinoista. Niitä on syytä jatkaa kaavaehdotusvaiheessa. Yhdistys näkee välttämättömäksi myös sen, että paliskunnan alueelle sijoittuvien eri hankkeiden yhteisvaikutusten estämis- ja lieventämiskeinoista neuvotellaan.

Hankkeen toteuttamisvaihtoehdoista VE 2:n voimalapaikat sijoittuvat kauemmas vasoma-alueista ja kesälaidunalueista, jolloin sen vaikutus herkipään vuodenaikaan tapahtuvaan laiduntamiseen voi olla pienempi. Myös siirtoaitapaikka jää kauemmas alueesta. VE2:ssa suora laidunmenetys on hieman pienempi, sillä voimaloita on yksi vähemmän ja tarvitaan noin 3 km vähemmän teitä. Sähkönsiirtovaihtoehdoista vähiten haittaa aiheuttaisi liittyminen olemassa olevaan voimajohtoon hankealueelta.

Maakuntakaava, YVA-laki ja poronhoitolaki edellyttävät erityistä poronhoidon huomioon ottamista suunnittelussa ja sen toimintaedellytysten turvaamista. YVA-menettelyssä tulee arvioida asianmukaisesti poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset. Hankkeessa on välttämätön tarve yhteisvaikutusten arvioinnille alueelle suunniteltujen muiden tuulipuistojen ja voimajohtojen kanssa.

Mikäli hanke etenee toteutukseen, tuulivoimateollisuusalueen rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat tulee pyrkiä estämään ja lieventämään sekä korvata Narkauksen paliskunnalle täysimääräisesti. Myös yhteisvaikutusten estämiseksi tulee toteuttaa keinoja, joista tulee neuvotella toimijoiden välisesti. Kaavoitusmenettelyn aikana on syytä jatkaa neuvotteluita paliskunnan kanssa PHL 53 §:n mukaisesti, mikäli paliskunta katsoo sen tarpeelliseksi.

Fingrid Oyj

Lausunnossa ei oteta kantaa sähkötekniisiin ratkaisuihin. Voimajohtojen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto. Fingridin voimajohtot ovat maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:n tarkoittamia voimajohtoja. Lausunto koskee vain Fingrid Oyj:n voimajohtoja. Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajilta.

Digita Oy

Digita Infon antenni-tv-vastaanottoneuvonnassa on ajantasainen tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista, eikä vaikutusalueella ole todettu katvealueita. Tuulipuistot voivat kuitenkin aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon, erityisesti puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Tämä voi vaikuttaa myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Siksi tuulivoimalan vaikutukset antenni-tv-vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon turvallisuuteen liittyvien vaikutusten arvioinnissa. On tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv-lähetysten näkyvyyteen ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.

Kaavoituksen edetessä hankevastaavan on esitettävä suunnitelma tuulivoimalan aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi ennen rakennuslupien myöntämistä. Mikäli suunnitelman laatiminen ei ole mahdollista hakemusvaiheessa, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan suunnitelma viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja vastaa tilanteen korjaamisesta ja kustannuksista. Valiokunta katsoo, että vastaava periaate tulisi olla lähtökohta taajuuksien häiriöiden yhteydessä. Digitan velvollisuus ei ole korjata tuulivoimaloiden tv-lähetyksille aiheuttamia häiriöitä, vaan vastuu on häiriön aiheuttajalla. Tuulivoimahankkeesta vastaavan tulee esittää suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä vastata niistä aiheutuvista kustannuksista.

Tuulivoimaloiden aiheuttamat tv-vastaanoton häiriöt ja niiden vaikutukset voidaan ennustaa suunnittelulla. Tämä tuulivoimahanke voi aiheuttaa häiriöitä yhteisvaikutuksena muiden hankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja suunniteltaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoimahankkeet.

Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv-lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv-vastaanottoon. Jo tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa on tärkeää välttää häiriöitä tv-vastaanotolle yhteistyössä verkko-operaattoreiden kanssa. Tuulivoimayhtiöt tulee velvoittaa huolehtimaan siitä, ettei tuulivoimaloiden sijoittelu aiheuta häiriöitä kotitalouksien tv-vastaanotolle. Mikäli häiriöitä kuitenkin ilmenee, tuulivoimayhtiöiden tulee televisiovastaanoton varmistamiseksi huolehtia niiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Telia Finland Oyj

Telia Finland Oyj:llä (Telia) ei ole hankkeesta huomautettavaa, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.

Suomen Erillisverkot Oy

Hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verkko-operaattoripalvelut -liiketoimintaan.

Fintraffic Lennonvarmistus Oy

Ilmailulaki määrää lentoesteistä siten, että rakennelma tai laite ei saa häiritä ilmailua palvelevia laitteita tai lentoliikennettä tai aiheuttaa muutoin vaaraa lentoturvallisuudelle. Ilmailulain 1.10.2023 voimaan astuneen muutoksen mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto selvittää osana lentoestelupaprosessia lentoesteen vaikutukset lentoliikenteen sujuvuudelle ja lentopaikan pitäjälle.

Tervolan riistanhoitoyhdistys

Tervolassa on käynnissä kahdeksan tuulivoimahankesuunnitelmaa ja yksi valmis tuulivoima-alue, jotka kaikki heikentävät alueellisesti luonnon monimuotoisuutta, riistakantojen elinympäristöjä, riistakantoja sekä metsästyksen ja riistanhoidon harjoittamista. Osa hankkeista sijoittuu Lapin tuulivoimaselvityksen ei-potentiaalisille alueille, joten niiden tarpeellisuutta tulee harkita. Yksittäiset hankealueet muodostavat laajan ja yhtenäisen alueen, jolloin negatiiviset vaikutukset moninkertaistuvat. Naapurikunnissa käynnissä olevat hankkeet laajentavat vaikutusalueutta entisestään. Tervolan riistanhoitoyhdistys pyytää tarkastelemaan tuulivoimahankkeiden vaikutuksia koko kunnan tasolla, ei pelkästään yksittäisillä hanketasoilla.

Selostuksessa mainitaan, että tuulivoiman ja sähkönsiirron hankealueella merkittävimmät luonnonvarat ovat mm. riista, jolloin vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen syntyvät metsästyksen kautta. Kirjaus on hyvä; riista sekä metsästys tulee huomioida hankesuunnittelussa. Hankesuunnittelussa ja toteutuksessa tulee

saavuttaa YVA-selostuksen kappaleessa 8 kirjatut tavoitteet a, b ja c. Tavoitteiden tulokset tulisi analysoida ulkopuolisella, puolueettomalla arvioijalla. Lisäksi tavoitteisiin tulisi asettaa mittarit, joilla voidaan tarkastella tulosten laatua.

Selostuksessa arvioidaan, että tuulivoimaloiden läheisyydessä metsästysalueet voivat pienentyä ja muuttua, ja vaikutukset metsästykseseen ovat pitkäkestoisia, mutta kohdistuvat vain pieneen osaan aluetta. Metsästysalueiden muuttuminen ja pienentyminen on totta. Lisäksi metsästysalueisiin vaikuttavat uudet rakennettavat huoltotiet, sähkönsiirtoverkot sekä hankealueen kokonaisvaltainen tie- ja tuulivoimalaverkosto.

Riistanhoitoyhdistys on tyytyväinen mm. pesimälinnuston kartoitukseen käytettyihin resursseihin. Alueen linnusto oli selvitetty tarkemmin kuin muissa Tervolan tuulivoimien hankealueissa. Selvityksessä oli hyödynnetty paikallisia metsästysseuroja ja lintuharrastajia. Riistanhoitoyhdistys on tyytyväinen pesimälinnuston kartoitukseen, mutta metson soidinpaikkoja olisi voitu etsiä paremmin.

Linnustoselvityksessä havaittiin useita metsäkanalintujen reviireitä, joiden suurimpina uhkina pidettiin elinympäristöjen pirstoutumista ja tuhoutumista. Hankealueella on tärkeää turvata näiden lintujen elinvoimaiset reviirit. Voimaloiden rakentaminen voisi aiheuttaa vuosittain 32–34 lintutörmäystä, pääasiassa paikalliseen lajistoon kuuluvien lintujen toimesta. Törmäyksiä voidaan ehkäistä esimerkiksi lintujen muuttoreittien huomioimisella voimaloiden sijoittelussa. Tällainen tilanne voi vaikuttaa merkittävästi paikalliseen lintukantaan, ja siksi hyväksynnän saaminen hankkeelle voi olla vaikeaa.

Tuoreimman tutkimuksen mukaan tuulivoimaloiden häirintävaikutus voi ulottua jopa viiden kilometrin päähän ja mm. sorsalinnuilla keskimäärin 500 metrin päähän. Hankealueella havaittiin heikentäviä vaikutuksia lintuihin, erityisesti Suuripään Natura-alueella. Lisäksi muuttoa tekeviin yksilöihin vaikutukset saattavat olla haitallisia. Tervolan riistanhoitoyhdistys on huolissaan hankealueen negatiivisista vaikutuksista Suuripään Natura-alueeseen.

Kappaleessa 24 olisi voitu käsitellä enemmän metsästyksen sosiaalista näkökulmaa sekä metsästyksen, riistanhoidon ja eränkävynnin kulttuuria yleisesti. Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee huomioida tehty asukaskysely.

Lausunnonantajista **Säteilyturvakeskus** ja **Ilmatieteen laitos** totesivat, ettei hankkeeseen ole huomauttamista, lausuttavaa tai lisättävää aikaisemmin antamaansa lausuntoon.

Mielipide 1

Hankkeessa pitäisi ottaa huomioon Tervolan hirvien talvilaiduntaminen ja Lukella meneillään oleva selvitys, jota ennen ei tulisi edetä. Hanke johtaa hirvien luontaisen vaelluksen häiriintymiseen.

Mielipide 2

Tuulipuistoa suunnittelevat eivät ole olleet suunnittelun missään vaiheessa yhteydessä mielipiteen antajaan voimajohdon sijoittamisesta tilan maiden läpi, joten mielipiteen jättäjä kieltää kaiken rakentamisen ja liikkumisen tilan maalla liitekarttaan merkityllä alueella.

Mielipide 3

Paras vaihtoehto esitetylle hankkeelle on VE0, hankkeen toteuttamatta jättäminen. Hanke aiheuttaisi merkittäviä haittoja Tervolan kunnalle ja seutukunnalle, kuten asumisviihtyisyyden, lähialueen virkistyskäytön ja maiseman menetyksen. Lisäksi hanke vaikeuttaisi yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja aiheuttaisi haittaa linnustolle. Sähkönsiirtoa koskeva hanke tulee kuitenkin toteuttaa, koska se on tärkeä sähkönsiirtoyhteys Tervolan kunnalle.

Hankkeen tausta ja tavoitteet ovat hyväksyttäviä, mutta Vitsakankaan alue ei sovellu niiden edistämiseen. Maassamme on jo luvitettuja tuulivoiman rakentamisalueita, joten uusien alueiden kaavoittaminen herättää kysymyksiä. YVA:ssa tulisi selvittää hankkeen vaikutukset luonnonsuojeluun, virkistyskäyttöön, luontoon, maisemaan ja ihmisten elinympäristöihin. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jo huomioitu maakuntakaavassa, jossa Vitsakankaan aluetta ei ole osoitettu tuulivoimaloiden alueeksi.

Hankkeen tekninen kuvaus keskittyy tuulivoimapuistoon ja sen vaikutuksiin yhdyskuntarakenteeseen. YVA-selostuksessa on puutteita tuulivoima-alueen maankäytön selvittämisessä, ja lentoestemerkintöjen vaikutuksia asumisviihtyvyyteen ja maisemaan ei ole perusteltu riittävästi. Lisäksi kaavoituksessa on epäselvyyksiä hankealueen rajauksista ja tuulivoimaloiden sijoittamisesta. Melun leviämistä olisi syytä selvittää tarkemmin metrimääräisesti eri kohteisiin.

YVA-selostuksessa on puutteita arvioitavien vaikutusten ja arviointimenetelmien osalta. Arviot eivät ole laadittu käytettävissä olevan ohjeistuksen mukaisesti, ja vaikutusarviot ovat osin virheellisiä ja vähätteleviä. Lisäksi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista ja maakuntakaavan määräysten huomioimista on selvitetty puutteellisesti. Myös asutukseen, yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttömuotoihin liittyvät vaikutukset on jätetty huomioimatta. Lisäksi tuulivoimaloiden mahdollisia vaikutuksia maatalouteen ja eläinten laiduntamiseen ei ole selvitetty eikä arvioitu. Tästä syystä YVA-selostusta tulee täydentää ja vaikutustenarviointia korjata.

YVA-selostuksessa ei huomioida riittäväällä tavalla tuulivoimahankkeen aiheuttamia haitallisia vaikutuksia maisemaan, luontoon, asukkaisiin ja virkistyskäyttöön. Voimalat sijoitetaan lintujen lentoreitille ja alueelle, joka muuttuu teollisuusalueeksi. Maisemahaittoja vähätellään eikä vaihtoehtoja esitetä. Maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteiden huomioiminen on tärkeää, mutta YVA:ssa tehty vaikutustenarvio on virheellinen. Tuulivoimaloiden vaikutukset maisemaan ovat merkittävät, mutta lieventämiskeinoja ei ole esitetty. YVA:ssa tulee tehdä lisäselvityksiä ja arviointia vaikutuksista maisemaan ja kulttuuriympäristöön.

Yhteisvaikutukset suojelualueiden maisemaan ovat puutteellisesti selvitetty ja asia tulisi selvittää uudelleen. Muinaisjäännöksiä on jäänyt tunnistamatta ja alueet tulisi tutkia mahdollisten suojeltavien kohteiden varalta. Maa-ainesten ottoalueet on suunnattava ensisijaisesti jo avatuille alueille, ja harjujen luontoarvot on tutkittava huolellisesti ennen maanottoa. Pohjavedet ovat selvitetty puutteellisesti, ja harjuilla voi olla merkitystä pohjavesialueina.

Voimala nro 3 on suunniteltu rakennettavaksi luonnontilaisen harjun ja metsän viereen, mikä vaikuttaa alueen kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin. Alueella on metson ja teeren soidinpaikkoja, ja se rajautuu arvokkaisiin luonto- ja lintudirektiivin mukaisiin suojelualueisiin. Hankealueella on merkittäviä muuttolintujen ja kurkien lentoreittialueita sekä suurpetojen elinpiirejä. Luonnonsuojeluun kuuluu myös eläinten ja lintujen häirintä, jota on tapahtunut alueella tuulivoimahankkeen myötä. Voimaloiden sijainti suhteessa linnustonsuojelualueisiin herättää huolta, ja joidenkin voimaloiden sijaintia tulisi arvioida uudelleen.

Vitsakankaan tuulivoimahankkeen yhteisvaikutukset muiden lähialueen hankkeiden kanssa ovat erittäin suuret ja kielteiset. YVA:ssa vaikutusten arviointi tulee uusia ja tehdä kokonaisvaltaisesti kaikki osa-alueet huolellisesti arvioiden. Hankkeella todennäköisesti on valtakunnalliset yhteisvaikutukset linnustoon, mikä vaatii lisäselvityksiä. Viitasammakon esiintyminen hankealueella edellyttää sen elinpiirien selvittämistä ja niiden jättämistä rakentamisen ulkopuolelle. Lepakoiden esiintyminen alueella on epävarmaa ja vaatii lisäselvityksiä. Suurpetojen, kuten karhun, ilveksen, ahman ja suden, sekä hirven esiintyvyys ja vaikutukset hankkeeseen on selostettu puutteellisesti ja kaipaavat lisäselvitystä.

YVA:ssa todetaan, että voimaloiden rakentaminen kohdistuu metsätalousvaikutteisille alueille ja elinympäristön pirstova vaikutus arvioidaan eläimistön kannalta vähäiseksi. Kuitenkin tekstissä esitetään, että metsätalous on hyödyttänyt eläimiä kuten hirviä, jäniksiä ja myyriä, jotka ovat taas hyödyttäneet suurpetoja ja petolintuja. Hankealueella esiintyy myös monipuolista linnustoa, ja voimaloiden sijoittaminen alueelle aiheuttaisi merkittäviä haittoja linnustolle. Erityisesti voimalat nro:t 7, 12, 13, 14, 15 ja 16 sijoittuvat linnuston käyttämien lentoreittien ja suojelualueiden läheisyyteen, mikä heikentäisi alueen linnustoa. Lisäksi metson tärkeä soidinpaikka ja elinympäristö on jätetty huomiotta voimalan nro 3 sijoittamisessa alueelle. Tämä tarkoittaa, että YVA:ssa esitettyjä linnuston kannalta tärkeitä alueita ja niiden vaikutuksia ei ole huomioitu tai niitä on vähätelty.

YVA:ssa tulee selvittää poronhoitoon liittyvien tietojen pätevyys myös hirviin. Luonnonvarojen käytössä tulee ottaa huomioon myös aineettomat luonnonvarat ja niiden vaikutukset. Maa-ainesten ottoapaikat tulee suunnata aiempiin ottoapaikkoihin tai niiden läheisyyteen, eikä koskemattomia alueita tulisi hyödyntää. Melumallinnuksessa tulee huomioida ympäristöministeriön ohjeet ja voimaloiden korkeusvaikutukset. Välkkeen haitallisuus tulee selvittää ja vaikutukset Keminmaan kunnan alueelle ottaa huomioon. Lisäksi on tärkeää selvittää tuulivoimaloista saatavat päästövähennysoikeudet ja niiden hyödyt kotimaalle.

YVA:ssa tulisi selvittää, miksi ihmisten kodit, kesämökit ja asuin ympäristöt eivät ole "herkkiä" kohteita. Sosiaaliset vaikutukset on arvioitava huolellisesti, ja potentiaalisia

haitankärsijöitä on lähivaikutusalueella < 5 km melko paljon. YVA:ssa ei ole riittävästi selvitetty hankealueen virkistyskäyttöä, maisemaa tai asukkaiden huolia ja toiveita. Turvallisuuteen liittyviä seikkoja, kuten kamera- ja valvontajärjestelmiä, ei ole huomioitu riittävästi. Yhteisvaikutuksia on arvioitu, mutta osa vaikutustenarvioinnista on tehty virheellisesti. Hankkeen toteuttamiskelpoisuutta ja vaihtoehtojen vertailua on myös arvioitu puutteellisesti. Vitsakankaan tuulivoimahanketta pidetään toteuttamiskelvottomana, ja YVA:ssa esitetyt vaikutusten arvioinnit on suoritettava uudelleen, mikäli hanke jatkuu. Lisäksi Tervolan kunnan valtuustosalissa esille tuodut asiat tulee huomioida.

Mielipide 4

Tervolan Vitsakankaan tuulivoimahanketta pidetään toteuttamiskelvottomana, ja sopivin vaihtoehto on hankkeen VE0 eli toteuttamatta jättäminen.

Alueen asukkaana näkee hankkeen aiheuttavan kohtuutonta haittaa Ylipaakkolan asukkaille, alueen luonnolle ja maisemalle. Ylipaakkola on tiheään asuttu keskuskylä, ja hankkeen toteutuminen vaikuttaisi negatiivisesti alueen asumisviihtyvyyteen. Lisäksi hankealueella sijaitsee merkittäviä lintualueita, joiden arvo heikkenisi hankkeen seurauksena. Ympäristön pirstaloituminen ja petolintujen saalistusalueiden heikentyminen ovat vain muutamia esimerkkejä hankkeen mahdollisista haitoista linnustolle.

Suunnitellut suurehkot tuulivoimahankkeet hankkeen läheisyydessä aiheuttavat valtavia ja erittäin kielteisiä vaikutuksia Kemijokivarren maisemaan, asumisviihtyvyyteen ja lähialueiden virkistyskäyttöön. Lisäksi hankkeiden toteutuessa seuraukset alueen linnustolle olisivat surulliset. Hankealueen raja- ja vaihtoehtojen muodostaminen sekä hankkeen tausta ja tavoitteet eivät ole riittävästi perusteltuja. Toteutusaikataulu on mahdoton, ja lähialueen muiden hankkeiden vaikutukset on huomioitava. Lentoestemerkintöjen vaikutusta maisemaan ja asutukseen tulee selvittää tarkemmin.

Tuulivoimaloiden rakentamisvaiheessa tarvitaan erilliset työskentely-, varastointi- ja nostoalueet, joiden koko on 1,5–2 hehtaaria. Osan alueesta kerrotaan voitavan palauttaa entiseen käyttöön rakentamisvaiheen jälkeen, mutta tarkka osuus ja mahdollisuus tähän tulee selvittää tarkemmin. Tuulivoimaloiden purkaminen on tehokkainta räjäyttämällä, mutta tämän vaikutukset alueen elämistöön ja linnustoon on selvitettävä. Hankkeen vaikutuksia tulee arvioida syvällisemmin ja tasapuolisemmin, ottaen huomioon myös haitat ja niiden minimoimiskeinot. Lisäksi asutuksen ja yhdyskuntarakenteen muutokset tulee huomioida tarkemmin, erityisesti luonnonharrastuksiin liittyvät vaikutukset.

Tuulivoima-alueen vaikutukset ympäristöön, maisemaan ja luonnonsuojeluun on selvitetty, mutta vaikutusten arviointi on puutteellinen ja osittain virheellinen. Hankealueen rakentaminen ja toiminta muuttaisivat alueen luonnetta ja maisemaa merkittävästi, eikä alueen käyttö voisi jatkua ennallaan. Maisemavaikutusten arviointi on aliarvioitu, sillä tuulivoimalat hallitsisivat maisemaa ja näkyisivät laajalle.

Luonnonsuojelun kannalta hanke olisi erityisen haitallinen, sillä se vaikuttaisi suojeltuihin lintualueisiin ja petolintujen reviireihin. Voimaloiden sijoittelussa ei ole

huomioitu riittävästi suojeltuja alueita ja esimerkiksi kalasääsken pesäpuun kaataminen on vakava virhe. Vaikutusten arviointia tulisi tarkastella uudelleen ja voimaloiden sijoittelua muuttaa suojellun luonnon huomioimiseksi.

Selvityksessä todetaan, että hankkeella voi olla merkittäviä vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen kunnassa. Asukastutkimuksen tulokset ovat kielteisiä hankkeen kannalta, mutta niitä ei ole huomioitu tarpeeksi selvityksessä. Selvityksen näkökulma tutkimuksen tuloksiin on ylenkatsova, mikä on ristiriidassa hyvän tieteellisen käytännön kanssa. Väite siitä, että kielteisesti suhtautuvat vastaajat olisivat halukkaampia vastaamaan tutkimuksiin, aliarvioi kaikkia osapuolia. Myös myönteisesti tai neutraalisti suhtautuvat asukkaat voivat olla halukkaita vaikuttamaan lähialueiden kehitykseen.

Mielipide 5

Kokee, että tuulivoimapuisto on liian lähellä heidän rantatonttiaan. Pyydettyjä havainnekuvia tontilta ei ole toimitettu 14.7. mennessä, ei myöskään tonttinaapurille. Hankevaihtoehdoissa VE1 ja VE2 lähin tuulivoimala on n. 2,2 kilometrin päässä rantatontista (VE1:ssä voimala nro 2 ja VE2:ssa voimala nro 1). Voimalat ovat korkeimmillaan n. 300 m korkeita ja mielipiteen esittäjät olisivat halunneet nähdä havainnekuvasta, miltä kyseinen voimala näyttää tontilta, josta on suora näköyhteys Vitsakankaalle päin. 300 m korkea voimala vähentäisi huomattavasti viihtyvyyttä tontilla, jossa on voimassa oleva rakennuslupa. Jos tuulivoimapuisto rakennetaan, tuulivoimaloiden eikä sen infran tule olla haitaksi Rännijängän luonnonsuojelualueella.

Mielipide 6

Ihmettelee ELY-keskuksen myönteistä kantaa Vitsakankaan tuulivoimapuistoon. Etelä-Suomessa lokit olivat esteenä tuulivoimaloille, mutta Lapissa voi laittaa myllyjä vaikka Natura-alueen kylkeen, missä on uhanalaisia lajeja ja ihmisten virkistysalueita.

Mielipide 7

Ei pidä hankkeen YVA-selostusta riittävänä. Melumallinnukset ovat huomattavasti matalammista tuulivoimaloista. Maisemahaitan arviointi on puutteellinen. Kuvamanipulaatiot on tehty tarkoituksellisesti kaukana kohteista, joista on suora näkyvyys rakennettaviin voimaloihin. Mielipiteen esittäjä asuu osoitteessa, jonka kohdalla olevan peltoaukean perälle tulee voimaloita, eikä ole metsää tai maaston muotoja peittämässä näkymiä. Tuulivoimalat pilaavat kauniin Kemijokivarren maisemat lopullisesti, mikä vähentää asukkaiden hyvinvointia alueella.

Selostuksessa todetaan, että haittojen vaikutuspiiriin ei sisälly ns. herkkiä kohteita, kuten hoitolaitoksia. Alueen asukkaat ovat pääosin ikääntyneitä ja hyvinvointialueen vähentäessä vanhusten hoitopaikkoja muodostuu näistä kodeista ennen pitkää ns. herkkiä kohteita. Ei ymmärrä, miksi tuulivoimala-alue pitää tuoda väkisin kahden kilometrin päähän asutuksesta. Jos alue halutaan kaavoittaa Tervolan kunnan alueelle, voisi sitä siirtää itään päin, jossa on selvästi vähemmän asutusta.

Mielipide 8

Vastustaa Tervolan Vitsakankaan tuulivoima-alueen rakentamista. Tuulivoima-alueen rakentaminen Tervolan Vitsakankaalle ei ole perusteltua ympäristö- eikä sosiaalisten vaikutusten näkökulmasta. Tuulivoimaloiden sijoittelu näin lähelle arvokkaita kulttuuri- ja luontokohteita sekä tärkeitä pohjavesialueita on vastuutonta ja kestävän kehityksen periaatteiden vastaista. Siksi toivovat, että hanke hylätään ja alueen arvokkaat ominaispiirteet ja luonnonarvot säilytetään.

Tuulivoima-alue sijaitsee liian lähellä arvokasta kulttuuriympäristöä ja Suuripään Natura-aluetta, mikä voi heikentää maisemaa ja luonnon monimuotoisuutta. Erityisesti linnustoon kohdistuvat vaikutukset ovat merkittäviä, ja hankkeen mahdolliset vaikutukset Kauvonkankaan pohjavesialueeseen ovat huolenaiheita. Lisäksi tuulivoimaloiden hajoamisesta aiheutuvat riskit voivat saastuttaa ympäristöä.

Tuulivoimaloiden vaikutukset maisemaan ovat merkittäviä ja pitkäkestoisia, heikentäen alueen luonnonkauneutta ja vetovoimaa. Melu ja välkevaikutus voivat häiritä lähialueen asukkaiden elämää ja aiheuttaa terveyshaittoja, vaikka niiden ulottuvuus asutukseen onkin rajallinen. Maisemavaikutukset yhdessä muiden hankkeiden kanssa vaikuttavat kokonaisvaltaisesti alueen maisemaan ja asukkaiden viihtyvyyteen.

Hankkeen sosiaalisia vaikutuksia on aliarvioitu, sillä läheisten asukkaiden, vapaa-ajan viettäjiä ja paikallisten elinkeinojen näkökulmat on sivuutettu. Tuulivoimaloiden visuaalinen vaikutus, meluhaitat ja mahdolliset terveysvaikutukset asukkaille on aliarvioitu, mikä on ilmennyt asukaskyselyssä. Tuulivoimaan suhtaudutaan kielteisesti, mikä vähentää sen hyväksyttävyyttä. Lisäksi tuulivoimaloiden rakentaminen ja toiminta voivat aiheuttaa haittaa alueen eläimistöille ja luonnolle. Lähimmät tuulivoimalat sijaitsevat 2–3,1 km etäisyydellä mielipiteen esittäjien kodeista, mikä vähentää kiinteistöjen arvoa ja houkuttelevuutta ostajille.

ARVIOINTISELOSTUKSEN RIITTÄVYYS JA LAATU

Kuvaus hankkeesta ja sen ominaisuuksista

Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että hanke kuvataan YVA-menettelyssä yksiselitteisesti ja että hankkeen kuvaukseen sisällytetään aina sen kaikki osiot.

Hanke ja sen vaihtoehdot on kuvattu luvussa 2. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen sijainti ja tarkoitus on esitetty arviointiselostuksessa riittävästi. Hankealueen sijainnin valinnalle ja rajaukselle on esitetty perustelut. Hankekuvauksen yhteydessä on esitetty kartalla tuulivoima-alueen ja sähkönsiirtoreittivaihtoehtojen sijainti, sekä sähköasemat. Tuulivoimalat, sähkönsiirtoreittivaihtoehdot, tiestö ja tuulivoima-alueelle rakennettava uusi sähköasema on esitetty kartoilla hankkeen vaihtoehtoja VE1 ja VE2 kuvaavassa kappaleessa.

Sähkönsiirtovaihtoehtojen ja alavaihtoehtojen moninaisuus ja niiden osittainen päällekkäisyys kartoilla tuo haastetta vaihtoehtojen ymmärtämiseen, mutta sähkönsiirtovaihtoehdot on esitetty selkeästi erillisessä liitteessä 15.

Yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota siihen, että sähkönsiirtovaihtoehdossa SVE0 Tervolan Energia ja Vesi Oy:n voimajohdon jännitetaso muutetaan 110 kilovolttiin ja Lehmikummusta rakennetaan uusi 110 kV voimajohto Tervolan keskustaan rakennettavalle sähköasemalle. Toisin sanoen myös ns. nollavaihto edellyttää uuden voimajohdon rakentamista. Uutta johtokäytävää rakennetaan 8,5 km välille Lehmikumpu-Tervola. Arviointiselostuksen mukaan voimajohtovaihto toteutuu Vitsakankaan tuulivoimahankkeesta riippumatta. Kuvauksen perusteella jää epäselväksi, onko rakennettava voimajohto välille Lehmikumpu-Tervola osa Vitsakankaan tuulivoimahanketta, vai oma hankkeensa ja onko hankkeesta vastaava sama Vitsakankaan tuulivoimahankkeessa ja Lehmikumpu-Tervola-välille rakennettavassa voimajohtohankkeessa.

Sähkönsiirron vaihtoehdossa SVE0+ sähkönsiirto jakeluverkkoon on tarkoitus toteuttaa liittämällä tuulivoimapuisto johdonvarsiliitynnällä Tervolan Energia ja Vesi Oy:n voimajohtoon SVE0. Kyseinen liityntätapa olisi ollut tarpeen kuvata tarkemmin, jotta sen vaikutuksia voidaan arvioida.

Sähkönsiirron vaihtoehdoissa SVE1, SVE2 ja SVE3 voimajohtoa saneerataan, eli puretaan ja rakennetaan uudestaan. Yhteysviranomaisen toteaa, että ilmeisesti kaikissa vaihtoehdoissa voimajohdon jännitetaso muutetaan 110 kV:iin, mutta asia olisi voitu esittää selkeämmin. Arviointiselostuksessa todetaan, että vaikutuksia voi tuottaa olemassa olevien voimalinjojen mahdollinen purkaminen, mikäli päädytään saneerauksia sisältäviin sähkönsiirtovaihtoehtoihin. Voimajohtojen purkamisesta aiheutuvia vaikutuksia on arvioitu vain yleisesti arviointiselostuksen kappaleessa, jossa on arvioitu toiminnan lopettamisen aikaisia vaikutuksia. Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan voimajohdon Ossauskoski-Taivalkoski purkamisen vaikutuksia ei ole arvioitu lainkaan väliltä Lehmikumpu-Ossauskoski.

YVA-selostuksessa hanke ilmaistaan toisinaan virheellisesti hankesuunnitelmana. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että YVA-menettelyssä arvioidaan hankkeen vaikutuksia.

Hankkeen kuvauksessa on pääosin otettu huomioon yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta antama lausunto lukuun ottamatta joitakin edellä esille nostettuja yksityiskohtia. Yhteysviranomaisen pitää hankkeen kuvausta riittävänä.

Hankkeen vaihtoehdot

Hankevaihtoehdot VE1 ja VE2, vaihtoehtoiset sähkönsiirtoreitit ja sähköasema on esitetty kuvissa 2-2 (VE1) ja 2-3 (VE2). Vaihtoehdot sisältävät myös nollavaihtoehdon (VE0), jossa tuulivoimahanketta ei toteuteta. Yhteysviranomaisen toteaa, että tämä mahdollistaa perusvertailutilanteen. Arviointiselostuksessa vaikutukset on arvioitu maksimissaan 300 metriä korkeilla tuulivoimaloilla, joiden yksikköteho on 6–10 MW. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä sitä, että arviointi on tehty mahdollisimman suurella voimalavaihtoehdolla.

YVA-ohjelmassa tarkasteltiin niin sanotun nollavaihtoehdon, eli hankkeen toteuttamatta jättämisen lisäksi kahta vaihtoehtoa. YVA-ohjelmassa esitetyssä vaihtoehdossa VE1 oli 17 voimalaa ja vaihtoehdossa VE2 16 voimalaa tai vähemmän. Yhteysviranomaisen totesi YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa,

että eri vaikutustyyppit huomioon ottaen YVA-selostuksessa tulisi tarkastella tarvittaessa vaihtoehto tai vaihtoehtoja, jossa voimaloita on selkeästi vähemmän. Vaihtoehtojen niukkuuteen ja niiden vähäisiin eroihin oli kiinnitetty huomiota myös mielipiteissä ja lausunnoissa. Lausunnossaan yhteysviranomainen myös edellytti, että vaihtoehtotarkastelussa olisi esitettävä selkeästi alle 300 metriä korkea voimalavaihtoehto, mikäli hankkeen maisemavaikutus on suuri. Vaihtoehtoa, jossa voimalat olisivat alle 300 metriä korkeita, ei ole esitetty. Yhteysviranomainen piti myös tärkeänä, että YVA-selostuksessa vaihtoehtojen valintaan panostetaan ja perustellaan, mihin vaihtoehtojen rajausta ja voimalasijainnit perustuvat.

YVA-ohjelmasta saadun palautteen sekä YVA-menettelyn yhteydessä tehtyjen selvitysten perusteella tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja on tarkennettu, mutta voimaloiden enimmäismäärä on pysynyt samana kummassakin vaihtoehdossa. Vaihtoehdossa VE1 voimalasijoitteluun tehtiin korjauksia YVA-menettelyssä tehtyjen luontoselvitysten tulosten pohjalta. Vaihtoehto VE2 muodostettiin YVA-menettelyssä tehtyjen selvitysten tulosten ja YVA-ohjelmasta saadun palautteen perusteella. Vaihtoehdossa VE2 sijoitetaan 16 tuulivoimalaa alueen länsipuolelle painottaen, etäämmälle tuulivoima-alueen itäpuolella sijaitsevasta Suuripään Natura-alueesta sekä tuulivoima-alueella sijaitsevasta Pöytämaan drumliinimuodostumasta ja Kummunjärven alueista. Yhteysviranomainen katsoo, että suunnittelussa on kuultu sidosryhmiä.

Noin puolet voimalapaikoista sijaitsee likipitään samalla paikalla kummassakin vaihtoehdossa, mutta vaihtoehdossa VE1 voimalat on sijoitettu tasaisesti koko hankealueelle, kun taas vaihtoehdossa VE2 voimalat on sijoitettu tiiviimmin ja voimaloiden sijainti painottuu edellä todetulla tavalla selvästi enemmän hankealueen länsireunaan. Voimaloiden etäisyys asutuksesta on silti likipitään sama kummassakin vaihtoehdossa lukuun ottamatta vaihtoehdon VE1 voimalaa 15. Vaikka arviointiselostuksessa esitetyissä vaihtoehdoissa voimalamäärä on liki sama, yhteysviranomainen katsoo, että YVA-ohjelmasta saatu palaute ja YVA-menettelyssä tehdyt selvitykset on otettu huomioon vaihtoehtoja laadittaessa, vaihtoehdot on perusteltu ja ne tarjoavat vertailumahdollisuuden.

Yhteysviranomainen ottaa tuulivoimalavaihtoehtoihin tarkemmin kantaa jäljempänä.

Sähkön siirto

Sähkön siirron osalta YVA-ohjelmassa tarkasteltiin kahta vaihtoehtoa (SVE1 ja SVE2, jännitetaso 220 kV), jotka vastaavat likipitään arviointiselostuksessa esitettyjä vaihtoehtoja SVE2 ja SVE3, mutta SVE3:n linjausta on vielä tarkennettu YVA-selostukseen. Uusina vaihtoehtoina YVA-selostuksessa on esitetty sähkönsiirtovaihtoehdot SVE0, SVE0+ ja SVE1 (220 kV), joista SVE0 toteutuu Vitsakankaan tuulivoimahankkeesta riippumatta. YVA-selostuksen mukaan sähkönsiirron osalta ensisijaiseksi toteutusvaihtoehdoksi on muodostunut olemassa olevaan sähköverkkoon tukeutuva SVE0+, jossa tuulivoima-alueen eteläosaan rakennettava sähköasema liitetään johdonvarsiliittymällä vieressä kulkevaan olemassa olevaan voimalinjaan. Yhteys alueen sähköasemalta valtakunnan verkkoon rakennetaan 110 kV voimajohtona. Tuulivoima-alueen sisäinen sähkönsiirto toteutetaan keskijännitteisin (1-36 kV) maakaapelein, jotka asennetaan ensisijaisesti

huoltoteiden yhteyteen. Maakaapeleilla sähkö siirretään rakennettavalle sähköasemalle.

Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että hankkeessa on tutkittu useita eri vaihtoehtoja sähkönsiirron toteuttamiseksi ja sähkönsiirtoon on löytynyt vaihtoehtoja, joissa voidaan hyödyntää olemassa olevaa voimajohtoa, jolloin uusien johtokäytävien avaamista voidaan ainakin pääosin välttää. YVA-selostuksessa esitettyjen voimajohtolinjavaihtoehtojen lähtökohtana on ollut uuden voimajohdon sijoittaminen mahdollisimman suurelta osin nykyisten voimajohtojen yhteyteen, tai niiden tilalle. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan on perusteltua, että uusiutumiskykyistä energiahuoltoa koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on tältä osin otettu voimajohdon sijoittamisen lähtökohdaksi.

Yhteysviranomaisen ottaa sähkönsiirron vaihtoehtoihin tarkemmin kantaa jäljempänä.

Hankkeesta vastaava ja hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulu

Tiedot hankkeesta vastaavasta on esitetty asianmukaisesti, tosin vasta arviointiselostuksen kappaleessa 4.2.1. Yhteystietoja hankkeesta vastaavasta kuten ei myöskään YVA-konsultista ja yhteysviranomaisesta ole esitetty arviointiselostuksessa lainkaan. Nämä olisi tullut esittää heti arviointiselostuksen alussa.

YVA-menettelyn ja tuulivoimaosayleiskaavoituksen aikataulu on esitetty tavoiteaikatauluna taulukossa 4-2. Yhteysviranomaisen pitää suunnitteluajataulua realistisena. Taulukossa ei ole esitetty hankkeen toteuttamisen arvioitua aikataulua. Toisaalla YVA-selostuksessa todetaan, että alustavan aikataulun mukaan tuulivoima-alueen rakentaminen voisi alkaa aikaisintaan 2024–2025 ja tuotanto aikaisintaan vuonna 2025. Yhteysviranomaisen toteaa, että YVA-selostuksessa ei ole tunnistettu viranomaismenettelyihin liittyviä mahdollisia muutoksenhakumenettelyitä. Hankkeen suunnitteluvaihe huomioon ottaen rakentamisen aloittaminen ainakaan vielä vuonna 2024 ei ole mahdollista.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin

YVA-asetuksen (277/2017) 4 § kohdan 2 mukaan arviointiselostuksen tulee sisältää tiedot hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin. Yhteysviranomaisen toteaa, että muihin hankkeisiin liittymisen tunnistaminen on olennaista yhteisvaikutusten arvioinnin kannalta. Yhteysviranomaisen on YVA-ohjelmalausunnossaan huomauttanut, että yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa ovat todennäköisesti merkittäviä ja arviointi tulee tehdä erityisen huolellisesti ja että muun muassa maisema- ja näkemäanalyysissä tulee tuoda esiin kaikki lähialueen rakennetut, rakenteilla olevat ja suunnitteluvaiheessa olevat hankkeet.

Arviointiselostuksessa on todettu, että Vitsakankaan hankealueelta 35 km säteellä on suunnitteilla tai tuotannossa 20 tuulivoimapuistoa. Lähialueen muut tuulivoimahankkeet on esitetty taulukossa 3-1. Taulukossa on esitetty hanke, hankkeesta vastaava/toimija, tuulivoimaloiden lukumäärä, kehitys- tai toimintavaihe, etäisyys Vitsakankaan hankealueesta ja ilmansuunta. Lähimpänä Vitsakangasta sijaitsevat suunnitteluvaiheessa olevat Kuorinki-Vinsanmaan ja Pitkämaan

tuulivoimahankealueet. Lähin toiminnassa oleva tuulivoimapuisto on Tervolan Varevaarassa, noin 12 km päässä hankealueesta.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin on lisäksi esitetty hyvin havainnollistavalla kartalla (kuva 3-1), jossa taulukossa kuvattujen tuulivoimahankkeiden lisäksi on esitetty myös kaivosalan hankkeet. Kartalla on esitetty paitsi taulukossa kuvatut tuulivoimahankkeet, myös yli 35 km päässä Vitsakankaan hankealueesta sijaitsevia hankkeita. Arvioinnissa ei ole tarkasteltu mahdollisia eri hankkeiden sähkönsiirtoreittejä eikä niitä ole esitetty kartalla, mitä voidaan pitää puutteena. Yhteysviranomaisen katsoo, että olemassa olevien voimajohtojen, voimajohtohankkeiden sekä muiden tuulivoimahankkeiden sähkönsiirron kuvaaminen olisi tärkeää kokonaiskuvan hahmottamiseksi.

Arviointiselostuksessa on myös esitetty hankkeen liittyminen kansainvälisiin ja kansallisiin strategioihin ja tavoitteisiin. Myös Suhangon kaivoshankkeeseen kuuluva purkuputki vaihtoehtoineen on huomioitu arviointiselostuksessa. Purkuputken suunnitellut reittilinjat eivät sijoitu Vitsakankaan tuulivoimahankkeen kanssa samalle alueelle.

Yhteysviranomaisen tiedossa ei ole muita hankkeita, jotka olisi jo toteutettu, tai joissa olisi kaavoitus tai YVA-menettely menossa tai jo tehty. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeeseen liittyvät muut hankkeet on tunnistettu riittävällä tavalla, joskin yhteisvaikutusten arviointiin sisältyy puutteita, jotka tuodaan jäljempänä esiin.

Hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Arviointiselostuksessa on esitetty hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat, luvat sekä niihin rinnastettavat päätökset.

Ilmailulaki on muuttunut 1.10.2023 lentoesteiden osalta. Jatkossa lentoestelupahakemukseen ei tarvitse enää liittää ilmaliikennepalvelujen tarjoajan lausuntoa aiotusta lentoesteestä. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom pyytää lausunnot lupahakemuksen saatuaan.

YVA-selostuksessa on tunnistettu, että hankkeen toteuttaminen edellyttää mahdollisesti ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista ympäristölupaa. Yhteysviranomaisen näkee hyvänä tavoitteena hankkeen jatkosuunnittelulle, ettei ympäristöluvalla olisi melun tai välkkeen vuoksi tarvetta. Yhteysviranomaisen toteaa, että myös kiviaineksen ottamiseen liittyvä louhintä voi vaatia ympäristöluvan. Maa-aineslain (555/1981) 4a §:n mukaan maa-ainesten ottamista koskeva lupahakemus ja samaa hanketta koskeva ympäristölupahakemus on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Yhteistä lupaa voidaan hakea yhdellä lupahakemuksella.

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointiselostuksessa on tunnistettu, että tuulivoimahankkeen toteuttaminen voi tietyissä tilanteissa vaatia myös vesilain (587/2011) mukaisen vesitalouslupan hakemista. Selostuksessa tuodaan esille, että Vitsakankaan hankkeessa tarvetta vesitalousluvalla ei ole. Tarkempia perusteluja ei kuitenkaan ole esitetty.

Arviointiselostuksessa ei ole tunnistettu mahdollista poikkeamistarvetta vesilain (VL) 2 luvun 11 §:n nojalla suojeltujen vesiluontotyyppien suojelusta. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että VL 2 luvun 11 §:n nojalla suojeltujen vesiluontotyyppien luonnontilan vaarantaminen edellyttää poikkeamisen hakemista Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta. Lupaviranomaisen voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen vaarantamiskiellosta, mikäli vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Yhteysviranomaisen korostaa, että poikkeamista lähteen luonnontilan vaarantamiskiellosta voidaan edellyttää, vaikka hanke itsessään ei vaatisikaan VL 3 luvun 2 §:n perusteella vesitalouslupaa.

Yhteysviranomaisen toteaa, että voimajohtoreiteillä vesistön ylityskohdat eivät sijaitse VL 1 luvun 6 §:n tarkoittamalla yleisellä kulkuväylällä, eikä niiden katsota rajoittavan ylitettävien vesistöjen käyttöä. Näin ollen hankkeeseen sisältyvät ylitykset eivät kuulu aina luvanvaraisiin vesitaloushankkeisiin (VL 3 luku 3 §). Voimajohtojen vesistön ylityksillä ei ole ennalta arvioiden sellaisia vaikutuksia, että ne olisivat vesilain 3 luvun 2 §:n perusteella luvanvaraisia.

Luonnonsuojelulain mukaisista poikkeusluvista mainitaan, että joissakin tuulivoimahankkeissa voi olla tarpeen hakea poikkeuslupaa luonnonsuojelulain määräyksiin, mutta Vitsakankaan hankkeessa ei ole tarvetta luonnonsuojelulain mukaiselle poikkeusluvalle. Yhteysviranomaisen toteaa, että tuotantoalueella esiintyy toistuvasti samaa pesää käyttäviä rauhoitettuja lintulajeja. Luonnonsuojelulain (LSL) 70 §:n mukaan toistuvasti samaa pesää käyttävien rahoitettujen eläinten pesien tahallinen vahingoittaminen on kielletty myös pesimääjan ulkopuolella. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa LSL 70 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle (LSL 83 §). Yhteysviranomaisen toteaa, että em. pesiin liittyvän poikkeuslupan tarve voi tulla eteen hankkeen yksityiskohtaisen suunnittelun edetessä.

Luontotyyppiselvityksessä ei ole etsitty hankealueelta uuden luonnonsuojelulain 64 §:n ja 65 §:n mukaisia luontotyyppisiä, joten niiden esiintymisestä hankealueella tai voimajohtovaihtoehtojen alueella ei ole tietoa. Siten LSL 66 §:n mukaisen poikkeuslupan tarvetta ei voida pitää poissuljettuna. Erityisesti tuulivoimaloiden rakennuspaikkojen ja mahdollisten maa-ainesten ottopaikkojen (mm. louhos) alueilta tulee edellämainitut luontotyypit olla selvitettyinä viimeistään kaavan hyväksymisestä päätettäessä.

Yhteysviranomaisen tuo vielä esille, että voimajohtojen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto. Lausunto koskee vain Fingrid Oyj:n voimajohtoja. Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajilta.

Tuulivoimaloiden teknistä purkamistapaa ja materiaalien kierrättämistä kuvataan toiminnan päättymistä kuvaavassa kappaleessa, mutta arviointiselostuksessa ei mainita, että tällä hetkellä tuulivoimalan purkaminen edellyttää MRL:n mukaista purkamislupaa. Selostuksessa olisi ollut muutoinkin tarpeen kuvata tarkemmin voimaloiden purkamiseen liittyvät lupakäytännöt ja vastuut.

Yhteysviranomainen toteaa, että koska ympäristövaikutukset on nyt pääosin arvioitu, selostuksessa olisi pitänyt selkeämmin tunnistaa kyseessä olevassa hankkeessa tarvittavat luvat ja toisaalta perustella, miksi luvantarvetta ei ole. Lupamenettelyjen tarve tulisi selvittää jatkosuunnittelua varten hyvissä ajoin.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa käsitellään sellaisia kysymyksiä, jotka on tarpeen huomioida alueidenkäytön suunnittelussa osana laaja-alaista ja eri alueidenkäyttötarpeita ennalta yhteen sovittavaa toimintaa. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden oikeusvaikutuksista säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:ssä, jonka mukaan ne koskevat alueidenkäytön suunnittelua ja valtion viranomaisten toimintaa. MRL 24.1 §:n mukaan valtion viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja edistää niiden toteuttamista. Yhteysviranomainen toteaa, että sen ja muiden valtion viranomaisten on mahdollisuus ottaa kantaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämiseen hankkeen suunnittelussa jo YVA-menettelyssä. Kanta on selkeämpää muodostaa, jos hankkeesta vastaava on jo itse esittänyt YVA-selostuksessa käsityksensä, mitkä tavoitteet koskevat hanketta ja miten hanke edistää niitä.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hanketta koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on tunnistettu ja yhteysviranomaisen antama lausunto YVA-ohjelmasta on otettu tältä osin huomioon. Tavoitteiden edistäminen on todettu kuitenkin hyvin yleispiirteisesti, kun otetaan vielä huomioon, että hankkeen vaikutukset on nyt jo pääosin arvioitu.

Yhteysviranomainen katsoo, että terveellinen ja turvallinen elinympäristö -tavoitekokonaisuuden edistäminen on tässä hankkeessa erityisen tärkeää. Elinympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen liittyviä haittatekijöitä ovat erityisesti tuotantotoiminnan päästöt maaperään, veteen ja ilmaan, altistuminen melulle sekä ympäristöön vaikuttavat onnettomuudet. Esimerkiksi tuulivoimahankkeessa olennaista melukysymystä ei tavoitteiden edistämisen osalta ole käsitelty kuitenkaan lainkaan. Parhaiten tavoitteen edistäminen toteutuu hankkeessa lähinnä jättämällä riittävät suojaetäisyydet asutukseen. Yhteysviranomainen korostaa, että sijaintiratkaisut sekä muut alueidenkäytön varautumisen keinot ovat yleensä taloudellisempia kuin alueiden toteuttamisen jälkeen tehtävät toimenpiteet, kuten valtioneuvosto on tavoitteiden taustaksi kirjannut.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat -tavoitekokonaisuuden edistäminen on hankkeen kannalta ensiarvoista. Hankkeessa tulee varmistaa, että tuulivoimaloiden ja voimajohdon rakentaminen sekä alueiden käyttäminen edistävät näitä tavoitteita.

Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista hankkeessa edistetään parhaiten uusiutumiskykyisen energiahuollon sisältämiä tavoitteita. Tuulivoimatuotannon lisääminen edellyttää tuulivoimarakentamisen sovittamista ympäröivään maankäyttöön ja haitallisten vaikutusten asianmukaista huomioon ottamista. Tavoite hyödyntää voimajohtolinjauksissa ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä on

otettu huomioon suunnittelussa ja se todetaan hankkeen suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24.2 § mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Vitsakankaan tuulivoima-aluetta ei ole osoitettu Länsi-Lapin maakuntakaavassa tuulivoimatuotannon suunnitteluun soveltuvaksi alueeksi eikä tuulivoimaloiden alueeksi, joten myös tämän vuoksi YVA-selostuksessa on perusteltua esittää, miten hanke edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämistä. Tavoitteiden edistämisen arvioinnissa tulisi olla esitettyä laajempi ymmärrys asian vaikuttavuudesta.

Yhteysviranomainen toteaa, että hanketta koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat myös olla ristiriitaisia keskenään. Tällöin kaavoitusviranomaiset ratkaisevat mitä tavoitetta painotetaan enemmän ja ratkaisun tulee noudattaa myös muita päätöksiä, esimerkiksi suojelupäätöksiä.

Vaikutusalueen ympäristön nykytila ja sen todennäköinen kehitys, jos hanketta ei toteuteta

YVA-asetuksen 4 §:n mukaan arviointiselostuksessa tulee esittää kuvaus vaikutusalueen ympäristön nykytilasta ja sen todennäköisestä kehityksestä, jos hanketta ei toteuteta. Vaihtoehtoisissa on toteuttamisvaihtoehtojen lisäksi mukana niin sanottu nollavaihtoehto eli hanketta ei toteuteta. Arviointiselostuksessa nykytilaa on kuvattu ja hankkeen toteuttamatta jättämistä arvioitu vaikutustyypeittäin. Yhteysviranomainen on jäljempänä käsitellyt nykytilan kuvausta vaikutustyyppikohtaisesti.

Epävarmuustekijät

Arviointiselostuksessa on esitetty vaikutustyypeittäin epävarmuustekijät, jotka voivat vaikuttaa vaikutusten arviointiin ja kuvataan, miten epävarmuustekijät on huomioitu vaikutustenarviointia laadittaessa.

Yhteysviranomainen on jäljempänä käsitellyt epävarmuustekijöitä vaikutustyyppikohtaisesti.

Hankkeen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön

Yhteysviranomainen on YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa tuonut esille, että hankkeesta aiheutuvat maankäytön rajoitukset sekä mahdolliset ristiriidat nykyisen ja suunnitellun maankäytön kesken on hyvä kuvata YVA-selostuksessa ja hankkeen vaikutuksia on syytä tarkastella erityisesti maakunnan tasolla, koska hankealuetta ei ole osoitettu Länsi-Lapin maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueeksi, eikä tuulivoimatuotannon suunnitteluun soveltuvaksi alueeksi.

Lukuisissa arviointiselostuksesta saaduissa palautteissa on nostettu myös esille, ettei hankealue sisälly Lapin liiton laatiman Lapin tuulivoimaselvityksen 2022 tuulivoimapotentiaaliin alueisiin. Yhteysviranomainen viittaa Lapin liiton lausuntoon,

jonka mukaan julkisesti vireillä olevia tuulivoimaloiden alueita ei ole osoitettu tuulivoimapotentiaalisiksi alueiksi selvityksessä, sillä niiden suunnittelu ja vaikutusten arviointi ovat jo käynnissä selvitysten tarjotessa tarkempaa tietoa kuin maakunnallisessa selvityksessä.

Arviointiselostuksessa on kuvattu hankealueen kaavoitustilanne ja kaavoitustarve. Länsi-Lapin maakuntakaavassa hankealue sijoittuu suurimmaksi osaksi maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle. Kaikki sähkönsiirron reittivaihtoehdot sijoittuvat pieniltä osin kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeälle alueelle Ala-Paakkolassa olemassa olevan johtokäytävän kohdalla. Maakuntakaavassa SVE0, SVE0+ ja SVE2 sijoittuvat osittain luonnonsuojelualueeksi merkitylle alueelle ja sijoittuvat myös arvokkaaksi harjualueeksi tai muuksi geologiseksi muodostumaksi merkitylle alueelle. Selostuksessa on jäänyt tunnistamatta hankealuetta lähellä sijaitseva maakuntakaavassa osoitettu keskuskylä (at 206) Yli-Paakkola. Merkinällä osoitetaan alueita, joilla pyritään säilyttämään tai joille suunnitellaan maaseudun peruspalveluita ja joita voidaan pitää sopivina rakentamisalueina.

Arviointiselostuksessa on tyydytty toteamaan, että Länsi-Lapin maakuntakaavan alueella tuulivoimahankkeiden sijoittaminen kokonaan maakuntakaavan tv-alueiden ulkopuolelle on sallittua, mikäli kuntakaavoituksella voidaan varmistaa paikan soveltuvuus. Yhteysviranomaisen arviointiohjelmalausunnon huomioinnin osalta todetaan, että maakuntakaava on huomioitu kaavoituksessa, eikä laadittava yleiskaava tule olemaan maakuntakaavan vastainen ja lisäksi hankkeen vaikutuksia on arvioitu myös maakuntatasolla. Alueelle ollaan laatimassa tuulivoimayleiskaavaa.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että tuulivoimayleiskaavan valmisteluaineisto on ollut nähtävillä samaan aikaan YVA-selostuksen kanssa ja yleiskaavan valmisteluaineisto on perustunut YVA-menettelyssä tehtyihin selvityksiin ja vaikutusarviointeihin. YVA-menettely on osa hankkeen suunnittelua ja alueen soveltuvuutta tuulivoimatuotantoon tulee arvioida YVA-menettelyssä. Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiselostuksessa olisi tullut esittää selkeämmin ja myös omana kohtanaan hankkeen vaikutukset maakunnan tasolla ja arvioida alueen soveltuvuutta tuulivoimatuotantoon. Tältä osin arviointiselostuksesta ei ole tukea kaavoitukseen. Yhteysviranomaisen vielä korostaa, että yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon (MRL 39 §). Kunta ei voi hyväksyä maakuntakaavan vastaista yleiskaavaa ja yhteysviranomaisen kehottaa ottamaan tämän huomioon suunnittelussa.

Yhteysviranomaisen on YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa edellyttänyt, että arviointiselostuksessa kuvataan, mille tuulivoima-alueen länsipuolella voimassa olevan Ylipaakkola-Paakkola osayleiskaavan mukaisille alueille sähkönsiirron vaihtoehdot sijoittuvat ja miten ne vaikuttavat yleiskaavan toteuttamiseen. Arviointiselostuksessa asiaa ei ole kuvattu.

Arviointiselostuksessa on asianmukaisesti tunnistettu ja kuvattu alueen yhdyskuntarakenne, sekä esitetty pysyvä ja loma-asutus kartoilla. Tuulivoima-alueen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse ns. herkkiä kohteita, kuten koulua, päiväkotia, palvelutaloa tai sairaalaa. Suunnitellulla tuulivoima-alueella ei sijaitse virallisia virkistyskäyttökohteita, mutta aluetta käytetään virkistykseen, kuten metsästyksen,

marjastukseen ja ulkoiluun. Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiselostuksessa esitettyyn näkemykseen siitä, että maankäyttöön kohdistuvat suurimmat vaikutukset ovat paikallisia ja rajoittuvat lähinnä rakennuspaikkoihin sekä tiestön alueelle ja sähkönsiirtoireille. Tuulivoimapuiston toiminnanaikaiset vaikutukset liittyvät ensisijaisesti rakentamattomien metsäalueiden muuttumiseen osin energiantuotannon alueiksi ja uusiksi teiksi. Osin vaikutukset liittyvät mm. virkistyskäyttöön, kuten metsästykseseen ja marjastukseen. Suurin osa alueista palautuu alkuperäiseen käyttöönsä tuulivoimapuiston valmistuttua. Teiden parantamisella ja uusien huoltoteiden rakentamisella on myös myönteisiä vaikutuksia.

Välilliset vaikutukset, kuten meluvaikutukset, rajoittavat maankäyttöä lähiympäristöä laajemmin, sillä melu- ja varjostusvaikutukset rajoittavat asuin- ja lomarakentamista. Tuulivoimaloiden 40 desibelin melualueelle ei ole mahdollista sijoittaa asuin- tai lomarakentamista kuin osoittamalla erikseen, että melun ohjearvot ja määräykset täyttyvät. Yhteysviranomaisen on pitänyt suositeltavana ratkaisuna vähintään kahden kilometrin suojaetäisyyttä asuinrakennuksiin. Molemmissa tarkasteltavissa toteutusvaihtoehdoissa VE1 ja VE2 tuulivoimalat on sijoitettu vähintään kahden kilometrin päähän lähimmistä asuinrakennuksista. Tuulivoima-alueen pohjoispuolella yksi lomarakennus sijaitsee noin 1,7 km päässä lähimmästä suunnitellusta voimalasta. Lisäksi arviointiselostuksen mukaan yksi maanmittauslaitoksen aineistossa vapaa-ajan asunnoksi luokiteltu rakennus sijaitsee tuulivoima-alueella, sen eteläosassa. Kiinteistölle on kunnan lupajärjestelmään kirjattu talousrakennus, joka on mahdollisesti ns. eräkämpä. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että rakennuksen käyttötarkoitus tulee selvittää ja huomioida kaavoituksessa. Muilta osin etäisyys myös vapaa-ajan asutukseen lähimmistä tuulivoimaloista on vähintään kaksi kilometriä.

Arviointiselostuksen mukaan vaihtoehto VE2 vaikuttaa vähemmän maankäyttöön kuin VE1, koska VE2:ssa laajempi alue jää tuulivoiman osalta rakentamattomaksi tuulivoima-alueen itäpuolella. Vaihtoehdossa 1 on myös hieman enemmän potentiaalisia haitankärsijöitä lähivaikutusalueella.

Ympäristövaikutuksen käsite sisältää myös hankkeen aiheuttamat vaikutukset aineelliseen omaisuuteen. Annetussa palautteessa ja asukaskyselyn vastauksissa on noussut vahvasti esille huoli hankkeen vaikutuksista kiinteistöjen arvoon ja käytettävyyteen. Yhteysviranomaisen edellytti YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa, että YVA-selostuksessa tulee yleispiirteisellä tasolla tunnistaa muutokset sekä hanke- että vaikutusalueen kiinteistöjen käyttöön.

Arviointiselostuksessa nostetaan esille lähinnä asukaskyselyn tuloksia, eikä hankkeen vaikutuksia kiinteistöjen käyttöön tai arvoon ole tarkemmin arvioitu, joten arviointi jää tältä osin hyvin pintapuoliseksi.

Luonnonvarojen hyödyntäminen

Yhteysviranomaisen on arviointiohjelmalausunnossaan edellyttänyt, että YVA-ohjelmassa esitetyn lisäksi hankkeen toteuttamisen edellyttämän maa-ainesten oton vaikutukset arvioidaan ja metsäalueiden pinta-alojen ja luonteen muutoksia tulee tarkastella.

Luonnonvarojen hyödyntämisen osalta arviointiselostuksessa on arvioitu vaikutuksia metsäalaa, materiaalien käyttöön, maa- ja kiviainesten käyttöön, maa-ainesten ottoon, alueen käyttämiseen luonnonvarojen hyödyntämisen näkökulmasta ja alueella kulkemiseen. Voimaloiden, nostoalueen, tiestön ja sähköaseman rakentamisen vuoksi poistettavan metsän pinta-alat on esitetty taulukossa vaihtoehtoja VE1 ja VE2 vertaillen. Arviointiselostuksessa on tunnistettu, että vaikutuksia luonnonvaroihin voi kohdistua sekä luonnonvarojen käytöstä että niiden käytön estymisestä. Hankkeen vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen ovat pääasiassa paikallisia ja kohdistuvat hankealueelle ja sen välittömään läheisyyteen. Hankealueen herkkyyks luonnonvarojen hyödyntämisen kannalta on arvioitu kaikkiaan vähäiseksi.

Yhteysviranomainen toteaa, että arviointiselostuksessa on esitetty alustava arvio hankkeen vaihtoehtoissa VE1 ja VE2 tarvittavista maa-aineksista. Arviointiselostuksen mukaan jää kuitenkin avoimeksi, saadaanko tarvittavat maa-ainekset hankealueelta, vai onko tarpeen tuoda alueelle aineksia ulkopuolelta. Arviointiselostuksessa on tunnistettu hankealueen läheisyydessä sijaitsevia olemassa olevia maa-ainesten ottoapaikkoja, joiden ottoluovissa on vielä maa-aineksia jäljellä otettavaksi. Tiedot perustuvat ympäristöhallinnon ylläpitämään Maa-ainestenottoluvat ja kiviainesvarannot -tietojärjestelmästä poimittuihin tietoihin. Yhteysviranomainen kuitenkin toteaa, että tiedot viedään tietojärjestelmään vuosittain, ja tiedot ovat myös osin puutteellisia. Yhteysviranomainen katsoo, että edellä mainittujen tietojen pohjalta voidaan saada alustava käsitys alueen maa-ainesten tarjonnasta, mutta varmoja johtopäätöksiä aineiden saatavuudesta ei ole mahdollista tehdä. Toisaalta tämä on arviointiselostuksessa tunnistettu epävarmuustekijäksi.

Yhteysviranomainen pitää hyvänä, että arviointiselostuksen mukaan hankkeen rakentamisessa pyritään massatasapainoon, jossa rakentamisen yhteydessä poistettavat maa-ainekset pyritään hyödyntämään hankealueella. Tämä vähentää hankealueen ulkopuolelta tuotavien aineiden määrää. Yhteysviranomainen kuitenkin katsoo, että massatasapainoon pääseminen edellyttää hankkeen jatkosuunnittelulta olemassa olevien tietojen tarkentamista ja lisäselvityksiä esimerkiksi hankealueelta mahdollisesti saatavan aineksen laadun osalta.

Arviointiselostuksessa on tunnistettu yleisimpiä maa-ainesten ottoon liittyviä ympäristövaikutuksia, mutta hankealueen osalta vaikutuksia ei ole pystytty arvioimaan tarkemmin, koska alueella ei ole tehty esimerkiksi pohjatutkimuksia, joiden avulla olisi voitu saada tarkempaa tietoa alueella olevan maa- ja kiviaineksen hyödynnettävyydestä. Lisäksi esimerkiksi kallionottoalueen sijoittamisesta hankealueelle aiheutuu aina esimerkiksi alueen vesitalouteen ja kasvillisuuteen kohdistuvia vaikutuksia. Yhteysviranomainen katsoo, että maa-ainesten ottoa koskevien suunnitelmien ollessa vielä avoimia jää maa-ainesten oton vaikutusten arviointikin varsin suppeaksi.

Vaikutukset maisemaan

Yhteysviranomainen toteaa, että suunnittelualueen nykytilan kuvauksessa on tunnistettu pääosa hankkeen vaikutuspiirissä olevista valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävistä maisema-alueista ja -kohteista. Maisemarakenteen piirteet on selvitetty ja nykytilan kuvauksessa on kiinnitetty huomiota sekä maiseman

arvokohteisiin, että seudun avoimiin alueisiin, mukaan lukien Suuripään Natura-alue. Selostuksessa on kuvattu maisemakokonaisuutta ja sen osa-alueiden maisematyypit. Arvioinnin lähtöaineistona on käytetty ajantasaista aineistoa. Maisemavaikutusten nykytilan kuvauksesta käy ilmi tuulivoimaloiden merkittävimmät näkymäalueet ja selostuksessa on tuotu esiin vaikutukset hankkeen kannalta herkimmiksi arvioituihin maiseman arvokohteisiin. Yhteysviranomainen katsoo, että maiseman nykytilaa on kuvattu ja muutosta havainnollistettu riittävällä tavalla, jotta tuulivoimaloiden maisemaan kohdistuvien vaikutusten arviointi on riittävän luotettavalla tavalla mahdollista.

Arviointiselostuksessa on esitetty keinoja hankkeen haitallisten maisemavaikutusten vähentämiseksi, mutta samalla on todettu, että tuulivoimaloiden suuren koon vuoksi maisemavaikutuksia on vaikea vähentää. Arviointiin liittyvinä epävarmuustekijöinä on asianmukaisesti mainittu muun muassa arvioinnin alueellisen kohdistamisen puutteet sekä esimerkiksi maiseman peitteisyyden muutoksista johtuvat näkymäalueiden muutokset.

Lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue sijaitsee lähimmästä Vitsakankaalle suunnitellusta tuulivoimalasta yli 33 kilometrin ja lähin maakunnallisesti arvokas maisema-alue noin 11 kilometrin päässä. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa hankkeen aiheuttamia vaikutuksia valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin on arvioitu eri etäisyysvyöhykkeiden mukaisesti pääosin riittävällä tavalla. Maisemaan vaikuttavia rakenteen, luonteen ja laadun muutoksia on kuvattu yleispiirteisellä tasolla ja arvioitu muutosten vaikutuksia hyödyntäen eri lähdeaineistoja ja arviointimenetelmiä.

Maisemavaikutusten arvioinnin tueksi laaditut havainnekuvat on laadittu ns. maksimivaihtoehdosta (17 voimalaa). Havainnekuvia on esitetty varsin monipuolisesti voimaloiden eri näkymäkohdista, eri suunnilta ja etäisyyksiltä tuulivoimaloiden tuotantoaluetta. Maisemavaikutuksia on esitetty niin kesä- ja talviaikaisin kuin päivä- ja yöaikaisin havainnekuvien huomioiden myös lentoestevalojen vaikutuksia, tosin ei aina samasta kuvauspisteestä eri vuodenaikoina. Yhteysviranomainen katsoo, että maisemavaikutusten arvioinnin tueksi laaditut havainnekuvat ja näkymäanalyysikartat eivät riittävästi ota huomioon eri vuodenaikojen vaikutuksia tuulivoimaloiden näkyvyyteen. Lisäksi arviointiselostuksesta saadussa palautteessa on esitetty kritiikkiä kuvien ottopaikkoihin. Yhteysviranomainen katsoo, että näkymäalueanalyysijä ja havainnekuvia tulee jatkosuunnittelussa tarkentaa ottamalla huomioon arviointiselostuksesta saatu palaute.

Arviointiselostuksessa vaikutusalueen herkkyyks on maiseman kannalta arvioitu kohtalaiseksi ja tuulivoimaloiden aiheuttama muutos molemmissa tuulivoimalavaihtoehtoissa kohtalaisen kielteiseksi. Vitsakankaan (VE1 ja VE2) yhteisvaikutusten merkittävyys arvioidaan suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden kanssa kohteesta riippuen joko kohtalaiseksi tai suuriksi. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan maisemaan kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi laaditut havainnekuvat antavat jossain määrin puutteelliset tiedot erityisesti seudullisesti lähialueella jo olevien ja suunniteltujen tuulivoimahankkeiden sekä muiden maankäytön hankkeiden yhteisvaikutuksista. Yhteysviranomainen katsoo, että havainnekuvia tulisi laatia myös yhteisvaikutuksista muiden tuulivoimahankkeiden

kanssa. Hankekohtaisilla ympäristövaikutusten arvioinneilla eri hankkeiden yhteisvaikutukset eivät havainnollistu riittävästi, jotta olisi mahdollista arvioida alueellisesti tuulivoimarakentamisen ympäristövaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön pitkällä aikavälillä. Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa eri hankkeiden yhteisvaikutus maisemaan on todettu ristiriitaisesti ja että yhteisvaikutukset maisemakuvaan voivat olla paljon arvioitua suuremmat ja etenkin, jos suunnittelussa olevista lähialueen hankkeista osakaan toteutuu. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota keinoihin, joilla haitallisia vaikutuksia maisemaan voidaan vähentää tai lieventää.

Sähkönsiirtoreittien etäisyyksiä maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteisiin on esitetty taulukossa. Sähkönsiirtovaihtoehdot sijoittuvat pääosin vanhaan johtokäytävään, joten näiltä osin uusia maisemavaikutuksia ei hankkeen vuoksi tule, mutta sähkönsiirtovaihtoehdoissa SVE0, SVE0+ ja SVE2, rakennetaan Lehmikummun sähköaseman ja Tervolan sähköaseman välille uusi sähkönsiirtoreitti ja vaihtoehdossa SVE3 rakennetaan uusi sähkönsiirtoreitti Vitsakankaan tuotantoalueen kaakkoisnurkan ja Tervolan kuntakeskuksen välille. Yhteysviranomainen katsoo, että sähkönsiirron vaihtoehtojen osalta maisemavaikutusten arviointi jää arviointiselostuksessa niukaksi.

Yhteysviranomainen kiinnittää huomiota vielä siihen, että maisema ja kulttuuriympäristö on käsitelty arviointiselostuksessa samassa luvussa. Tärkeää olisi erottaa toisistaan luonnonmaisema ja rakennettu kulttuuriympäristö, niitä koskevat selvitykset ja vaikutusten arviointi.

Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön

Yhteysviranomainen toteaa, että arviointiselostuksessa hankealueen nykytilan kuvauksessa on tunnistettu pääosa hankkeen vaikutuspiirissä olevista valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävistä rakennetun kulttuuriympäristön alueista ja kohteista, mutta lähtötiedoissa on epätarkkuutta, jonka Tornionlaakson museo on lausunnossaan nostanut esiin. Yhteysviranomainen katsoo, että rakennetun kulttuuriympäristön kuvausta ja arviointia tulee jatkosuunnittelussa tarkentaa ottaen huomioon myös paikallisesti merkittävät kohteet ja Tornionlaakson museon lausunnossaan esittämät tarkennukset.

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa on arvioitu hankkeen aiheuttamia vaikutuksia eri etäisyysvyöhykkeiden mukaisesti valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin pääosin riittävällä tavalla. Rakennettuun kulttuuriympäristöön vaikuttavia muutoksia on kuvattu yleispiirteisellä tasolla ja arvioitu muutosten vaikutuksia hyödyntäen eri lähdeaineistoja ja arviointimenetelmiä. Näkymäalueanalyysien tuloksia on havainnollistettu myös karttasovitteilla, joissa on yhdistetty näkymäalueet sekä kulttuuriympäristön alueet ja kohteet, joihin arviointi kohdistuu.

Lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY) sijaitsee noin neljän (4) kilometrin ja lähin maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö noin 1,5 kilometrin päässä lähimmästä Vitsakankaalle suunnitellusta tuulivoimalasta.

Tuulivoima-alueen lähialueen arvokohteista huolimatta arvioinnissa vaikutusalueen herkkyys on kulttuuriympäristön kannalta arvioitu vain kohtalaiseksi ja tuulivoimaloiden aiheuttama muutos molemmissa tuulivoimalavaihtoehtoissa kohtalaisen kielteiseksi. Yhteisvaikutusten osaltakin muutoksen merkittävyys on arvioitu vain kohtalaiseksi tai suureksi.

Näkymäanalyyysikarttojen ja havainnekuvien perusteella tuulivoima-alue tulee näkymään laajalle alueelle Kemijokivarren valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Yhteysviranomaisen pitää rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvia vaikutuksia arviointiselostuksessa arvioitua kielteisempinä. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota keinoihin, joilla haitallisia vaikutuksia valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön sekä maakunnallisesti merkittäviin kulttuurihistoriallisiin alueisiin ja kohteisiin voidaan vähentää tai lieventää.

Yhteysviranomaisen katsoo, että rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi laaditut näkymäalueanalyysit ja havainnekuvat antavat jossain määrin puutteelliset tiedot erityisesti seudullisesti lähialueella jo olevien ja suunniteltujen tuulivoimahankkeiden sekä muiden maankäytön hankkeiden yhteisvaikutusten kannalta. Kuten edellä maiseman osaltakin on jo todettu, havainnekuvia tulisi laatia myös yhteisvaikutuksista muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Hankekohtaisilla ympäristövaikutusten arvioinneilla eri hankkeiden yhteisvaikutukset eivät havainnollistu riittävästi, jotta olisi mahdollista arvioida alueellisesti tuulivoimarakentamisen ympäristövaikutuksia kulttuuriympäristöön pitkällä aikavälillä. Yhteysviranomaisen katsoo, että rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointi jää kokonaisuutena varsin yleispiirteiseksi ja eri hankkeiden yhteisvaikutus rakennettuun kulttuuriympäristöön on todettu ristiriitaisesti. Yhteysviranomaisen katsoo, että etenkin yhteisvaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön voivat olla paljon arvioitua suuremmat, mikäli useat suunnitteluvaiheessa olevat hankkeet toteutuvat.

Arkeologia

Tuulivoima-alueella ja sähkönsiirron reittivaihtoehtoilla suoritettu arkeologinen inventointi, mutta arkeologisen inventoinnin raportista puuttuu kartta maastossa inventoiduista alueista. Tornionlaakson museo tuo lausunnossaan esille, että inventointiraportti on toimitettu museolle vasta toukokuussa 2024. Museon näkemyksen mukaan arkeologisen kulttuuriperinnön selvitykset eivät ole riittävät, tai inventoinnin riittävyyttä ei pysty arvioimaan, koska ei ole tietoa siitä, mitkä alueet on tarkastettu maastossa.

Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikkakin varsinainen arkeologinen inventointi on laadittu, arviointiselostuksessa on tältä osin useita epätarkkuuksia, virheitä ja puutteita, jotka Tornionlaakson museo on nostanut lausunnossaan esille. Kaavaselostukseen muinaisjäännöksiä ja arkeologiaa koskeva vaikutusten arviointi tulee korjata museon lausunnossaan esiin tuomat kohdat huomioon ottaen. Myös arkeologisten kohteiden lajit tulee korjata oikeiksi tekstiin, taulukoihin ja karttoihin. Mikäli voimaloita tai muuta hankerakentamista osoitetaan inventoimattomille alueille, tulee inventointi päivittää ja raportit lähettää Tornionlaakson museolle välittömästi

niiden valmistuttua. Hattuvaaran kohdalla tien rakentamisen jatkosuunnitelmista on pyydetty Tornionlaakson museon lausunto.

Suurin riski muinaisjäännöksiin aiheutuu rakennus- ja huoltotyövaiheessa, mikäli kohteita ei tunnisteta ja osata huomioida maastossa. Rakennustöiden läheisyydessä sijaitsevat muinaisjäännökset tulee merkitä maastossa.

Melu- ja valovaikutukset

Melu

Tuulivoimahankkeen vaikutukset äänimaisemaan ympäristössä ja lähimpien asuin- ja lomarakennusten sisätiloissa on mallinnettu asianmukaisesti ympäristöministeriön julkaiseman ohjeen (2/2014) mukaisesti, ja mallinnuksen tulokset on esitetty erillisessä meluselvitysraportissa. Tulosten pohjalta tuulivoimahanke ei aiheuta kummankaan vaihtoehdon VE1 tai VE2 osalta valtioneuvoston asetuksen (1107/2015) melun ohjearvoja ylittäviä melupäästöjä eikä sosiaali- ja terveysministeriön asumisterveysasetuksen toimenpiderajoja (545/2015) lähimmissä rakennuksissa.

Melumallinnuksessa tuulivoimaloiden melupäästönä on käytetty päästöarvoa 108 dB. Äänitehotason taajuusjakaumana on käytetty WSP:n Vestaksen V126 voimalalle (napakorkeus 147 m) mittaaman tuloksen mukaista taajuusjakaumaa, mutta tämän suunniteltuja voimaloita pienemmän voimalatyyppin melupäästöarvoa ei ole käytetty mallinnuksessa. Pohjalla on käytetty lähtömelutasoltaan äänekkäintä markkinoilta löytyvää voimalatyyppiä. Äänitehotasoon on laskennassa lisätty standardin IEC 61400-14 mukainen kokonaisepävarmuustaso 2 dB, jolloin äänitehotason takuuarvoksi saadaan 110 dB(A).

Arviointiselostuksen mukaan arvioinnin suurin epävarmuus liittyy käytettyyn äänitehotason taajuusjakaumaan, joka ei ole suunnitellulle voimalamallille ilmoitettu vaan WSP:n muualla mittaama. Voimaloiden äänitehotason taajuusjakauma ei kuitenkaan yleensä merkittävästi muutu voimalasta toiseen, vaan erot painottuvat äänitehotason suuruuteen. Mitattua äänitehotasojakaumaa on meluselvityksessä suurennettu niin, että kokonaisäänitehotaso vastaa tuulivoimapuistoon suunnitellun voimalamallin äänitehotasoa. Lisäksi äänitehotason taajuusjakaumaan on lisätty varmuusarvo 2 dB, joten käytetty epävarmuus on sen verran suuri, että mallinnuksen tuloksia voidaan selostuksen mukaan pitää luotettavana.

Arviointiselostuksen mukaan tuulivoimaloiden mitatut keskiäänitasot ovat yleensä mallinnettujen keskiäänitasojen tasalla tai alle. Mitatut pienitaajuisen melun tasot ovat yleensä selvästi alle mallinnettujen tasojen. Mittauksissa todetut mallinnustuloksia suuremmat tasot ovat johtuneet lyhytkestoisista poikkeustilanteista, kuten voimaloiden lapojen jäätymisestä.

Hankkeessa suunnitellut tuulivoimalat ovat yksikköteholtaan noin 6–10 MW ja roottoriympyrä halkaisijaltaan enintään 200 metriä. Selostuksessa tuodaan esille, ettei lopullisen voimalan tyyppiä ole määritelty. Yhteysviranomainen toteaa, että mikäli tuulivoimapuiston käyttöönoton jälkeen syntyy epäily liian suurista melutasoista tai melun kapeakaistaisuudesta tai impulssimaisuudesta, on melutasoja

ja melun erityisominaisuuksia mahdollista todentaa mittauksin. Mikäli melun todetaan mittauksin ylittävän sallittuja ohje- tai raja-arvoja, voidaan yksittäisiä voimaloita ohjelmoinnilla pysäyttää tai rajoittaa tietyissä tuulen suunta- ja nopeusolosuhteissa.

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa on riittävästi arvioitu, mitä ja kuinka suurta epävarmuutta mallinnukseen liittyy. Meluvaikutuksien ylärajaa on arvioitu melupäästön (äänitehotaso) takuuarvolla 110 dB(A), eikä tätä suuremmalla.

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa on selvitetty riittävän luotettavasti, että valtioneuvoston asetuksen (1107/2015) mukaiset tuulivoimaloiden melutason toimenpiderajat tai sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (545/2015) annetut toimenpiderajat eivät ylity melulle altistuvilla alueilla.

Välke

Tuulivoimaloiden pyörivät lavat muodostavat liikkuvia varjoja kirkkaalla säällä. Yksittäisessä tarkastelupisteessä tämä koetaan luonnonvalon voimakkuuden nopeana vaihteluna eli välkkymisenä. Vaikutuksia aiheutuu niin laajalle alueelle kuin tuulivoimaloiden varjot yltävät.

Yhteysviranomainen toteaa, että tuulivoimaloiden varjonmuodostusta (välke) on arvioitu asianmukaisesti mallintamalla. Saatuja tuloksia on arvioitu Saksan ja Ruotsin suositusarvojen pohjalta, sillä Suomessa ei välkevaikutukselle ole määritetty raja- tai suositusarvoja. Arviointitulosten mukaan suunnitellun tuulivoimalaitoksen välkevaikutuksen alueella on yksi asuinrakennus. Hankevaihtoehdolla VE1 kohteeseen kohdistuva laskennallinen välkemäärä maksimitilanteessa lähestyy Saksassa käytössä olevia raja-arvoja (30 h/vuosi ja 30 min/vrk), mutta todennäköisessä tilanteessa käytettävät vertailuarvot (enintään 8 h vuodessa) eivät ylity. Mallissa ei huomioida rakennusten ja puuston peitevaikutusta.

Yhteysviranomainen huomauttaa, että selostuksen kappaleessa 24.3.1 sekä välkeraportin luvussa 6 on todettu, että suunnitelmavaihtoehdolla VE1 kohteeseen kohdistuva laskennallinen välkemäärä maksimitilanteessa ylittää Saksassa asetetun raja-arvon, mutta todennäköisessä tilanteessa on hieman kaikkia vertailuarvoja pienempi. Kuitenkin välkeselvityksen tiivistelmässä selvityksen johtopäätöksistä todetaan, että hankevaihtoehdolla VE1 kohteeseen kohdistuva laskennallinen välkemäärä maksimitilanteessa lähestyy Saksassa käytössä olevia raja-arvoja, mutta todennäköisessä tilanteessa käytettävät vertailuarvot eivät ylity. Esitetyt numeeriset arvot ovat yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan jälkimmäisen tulkinnan mukaiset.

Vaikutukset pohjaveteen

Yhteysviranomainen toteaa, että arviointiselostuksessa on tunnistettu hankealueen läheisyydessä sijaitsevat luokitellut pohjavesialueet. Tuulivoimapuiston koillisraja sivuaa Kauvonkankaan (1284502) vedenhankintaa varten tärkeää (1-luokka) pohjavesialuetta. Kauvonkankaan pohjavesialueen välittömään läheisyyteen ei ole suunniteltu sijoitettavan tuulivoimaloita, sillä lähimmät suunnitellut voimapaikat sijaitsevat vaihtoehdosta riippuen ja karkeasti arvioiden noin 700 metrin etäisyydellä pohjavesialueen rajasta. Lisäksi sähkönsiirron vaihtoehdot SVE0, SVE0+, SVE2 ja

SVE3 kulkevat Kaitaharjun (1284516 A) muun vedenhankintaan soveltuvan (2-luokka) pohjavesialueen pohjoisosan poikki. Näiden osalta pohjavesialueelle sijoittuva osa on kokonaan uutta voimajohtoa. Sähkönsiirron vaihtoehdot SVE0, SVE0+ ja SVE2 ylittävät pohjavesialueen sen pohjoisosassa, kun taas vaihtoehto SVE3 kulkee pidemmän matkan pohjavesialueen pituussuunnassa muodostuman länsiosassa.

Yhteysviranomaisen kiinnittää sähkönsiirron pohjavesivaikutusten osalta huomiota siihen, että arviointiselostuksen mukaan esimerkiksi vaihtoehdossa SVE0 uusi voimajohto sijoittuu Kaitaharjun pohjavesialueelle noin kilometrin matkalla, mutta voimajohdon rakentamisesta ei aiheudu pohjavesivaikutuksia, koska voimajohto ei sijoitu pohjaveden muodostumisalueelle. Yhteysviranomaisen pitää tulkintaa virheellisenä, sillä pohjavesialueen varsinaisella rajauksella (ulompi raja) tarkoitetaan sitä aluetta, jolle sijoittuvalla toiminnalla voi olla vaikutuksia koko pohjavesialueeseen. Pohjaveden varsinaisella muodostumisalueella (sisempi raja) taas tarkoitetaan sitä aluetta, jolla pohjavesi pääasiallisesti muodostuu. Vaikutusten arvioinnin osalta oleellista on kuitenkin tunnistaa, milloin pohjaveden määrään tai laatuun voi kohdistua haitallisia vaikutuksia. Yhteysviranomaisen korostaa, että pohjavedenpinta on varsinkin muodostuman reunaosissa yleensä lähempänä maanpintaa, jolloin on olemassa vaara, että kaivutöiden yhteydessä vettä johtavat kerrokset kaivetaan auki. Tällöin saattaa aiheutua pohjavesiesiintymän antoisuutta alentavaa pohjaveden purkautumista tai pohjaveden laadun heikkenemistä.

Yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että vaihtoehdon SVE3 mukainen uusi voimajohtoreitti sijoittuu Kaitaharjun pohjavesialueelle muita vaihtoehtoja pidemmältä matkalta, mutta sähkönsiirtoreittien rakentamisen aikaisia vaikutuksia kuvaavassa kappaleessa tätä ei ole tuotu esiin, eikä rakentamisesta aiheutuvia vaikutuksia arvioitu. Myöskään vaihtoehtotarkastelussa sähkönsiirtoreitti SVE3 ei nouse esiin verrattuna muihin pohjavesialueelle sijoittuviin sähkönsiirron vaihtoehtoihin.

Yhteysviranomaisen toteaa, että sekä Kaitaharjun pohjavesialueen pohjoisosassa että länsiosassa on GTK:n happamia sulfaattimaita koskevan aineiston perusteella suuri todennäköisyys happamien sulfaattimaiden esiintymiselle (muodostumisalueen ja pohjavesialueen välisellä alueella). Näille alueille kuitenkin on suunniteltu sähkönsiirron vaihtoehtoja SVE0, SVE0+, SVE2 ja SVE3. Tämä ei kuitenkaan ole noussut vaikutusten arvioinnissa tai vaihtoehtojen vertailussa esiin, vaan happamien sulfaattimaiden pohjavesivaikutuksia on arvioitu yleisellä tasolla.

Arviointiselostuksen mukaan sähkönsiirtoreittien läheisyyteen mahdollisesti sijoittuvia yksityisiä talousvesikaivoja ei ole selvitetty, vaan niiden selvittäminen jää hankkeen rakennusvaiheeseen. Siten aineistoa ei ole ollut käytettävissä vaihtoehtojen vaikutuksia vertailtaessa, mikä yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan aiheuttaa epävarmuutta ainakin vaihtoehtotarkasteluun.

Vaikutukset maa- ja kallioperään

Arvokkaat geologiset muodostumat

Arviointiselostuksessa on tunnistettu, että tuulivoimapuistoalueen itäosassa sijaitsee Pöytämaan valtakunnallisesti arvokas moreenimuodostuma (MOR-Y13-033) ja Pöytämaan valtakunnallisesti arvokas tuuli- ja rantakerrostuma (TUU-13-134). Pöytämaan valtakunnallisesti arvokas moreenimuodostuma on tyypiltään drumliini, ja se on arvioitu valtakunnallisesti erittäin arvokkaaksi (arvoluokka 1). Pöytämaan valtakunnallisesti arvokas tuuli- ja rantakerrostuma käsittää drumliinin kylkeen kerrostuneita rantakerrostumia. Muodostuma on arvioitu arvoluokkaan 3 (valtakunnallisesti arvokas). Arviointiselostuksen mukaan Pöytämaan alueelle ei ole suunniteltu sijoitettavan tuulivoimaloita.

Sähkönsiirtoreittivaihtoehto SVE2 kulkee Metsä-Kyrönmaa-Näljymaan valtakunnallisesti arvokkaan moreenimuodostuman (MOR-Y13-043) poikki. Muodostuma käsittää drumliiniparven, ja se on arvioitu arvoluokkaan 3 (valtakunnallisesti arvokas). Arviointiselostuksen mukaan sähkönsiirron järjestämisestä aiheutuvia vaikutuksia pyritään vähentämään muun muassa pylvässiijoittelun suunnittelun avulla. Yhteysviranomaisen katsoo, että sähkönsiirtoreitin vaikutuksia geologisesti arvokkaisiin muodostumiin on arvioitu riittävällä tavalla, mutta korostaa huolellisuutta hankkeen tarkemmassa suunnittelussa.

Happamat sulfaattimaat

Arviointiselostuksessa on tunnistettu, että hankealue sijaitsee kokonaisuudessaan alueella, jolla voi esiintyä happamia sulfaattimaita. Happamien sulfaattimaiden esiintymistodennäköisyys on suuri muun muassa tuulivoimapuiston länsi- ja pohjoisosissa sekä sähkönsiirtovaihtoehdon SVE1 pohjoisosissa Hautajängällä ja Latvajängällä. Arviointiselostuksessa on lisäksi tunnistettu, että hankealue kuuluu Kemin metalliprovinssin alueelle. Metalliprovinssit ovat alueita, joilla koboltin, kromin, kuparin, nikkelin, vanadiinin tai sinkin pitoisuudet ovat moreenissa luontaisesti usein suurempia kuin muualla Suomessa. GTK:n Maaperän taustapitoisuudet -palvelun maaperänäytteissä ei kuitenkaan todettu voimala-alueella tai sähkönsiirtoreiteillä VNa 214/2008 kynnysarvot ylittäviä pitoisuuksia em. metalleja.

Yhteysviranomaisen toteaa, että happamien sulfaattimaiden esiintymistodennäköisyyden arvioinnissa on hyödynnetty pitkälti Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) happamien sulfaattimaiden esiintymispotentiaalia kuvaavaa paikkatietoaineistoa, jota voidaan pitää luotettavana yleiskatsauksena happamien sulfaattimaiden esiintymiseen.

Arviointiselostuksen mukaan happamien sulfaattimaiden esiintymistä tuulivoimapuiston sekä sähkönsiirtoreittien alueella selvitetään tarkemmin ennen rakennustöiden aloittamista suorittamalla alueella pohjatutkimuksia. Arviointiselostuksen mukaan hankkeessa varaudutaan tarvittaviin toimenpiteisiin happamuushaittojen estämiseksi. Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiselostuksessa on riittävällä tavalla tunnistettu happamien sulfaattimaiden

esiintymiseen liittyvät riskit sekä esitetty tutkimustoimenpiteet, joiden avulla happamien sulfaattimaiden esiintymistä voidaan rakennuspaikoilla selvittää.

Vaikutukset vesistöön ja vedenlaatuun

Yhteysviranomainen katsoo, että YVA-selostuksessa on asianmukaisesti tunnistettu keskeiset vesistökuormitusta aiheuttavat tekijät ja selostettu riittävällä tarkkuudella todennäköisesti merkittävimmät vaikutukset pintavesiin. Myös mahdollisten poikkeus- ja häiriötilanteiden aiheuttamat vaikutukset pintavesiin on kuvattu asianmukaisesti.

Kuten edellä on todettu, YVA-selostuksessa on tunnistettu suunnittelualueella olevan paikoin suuri riski happamille sulfaattimaille ja se on otettu huomioon arvioitaessa vaikutuksia vesistöihin. Tuulivoimaloiden sijoittelussa on asianmukaisesti pyritty mahdollisuuksien mukaan välttämään alavia alueita, joissa happaman sulfaattimaan riski on suurin. Yhteysviranomainen huomauttaa, että happamilla sulfaattimailla tehtävien toimien vaikutusta vesistöihin olisi voinut tarkastella laajemmin. Happamalla metallipitoisella valunnalla voi olla kauaskantoisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia vesistöissä. Yhteysviranomainen muistuttaa, että suunnittelun edetessä happamat sulfaattimaat tulee selvittää maastossa tarkemmin alueilta, joihin tuulivoimaloita, uutta tiestöä ja maakaapelin kaivuuta suunnitellaan.

Yhteysviranomainen toteaa, että erityisesti pienet virtavedet ovat herkkiä rakentamisesta johtuvalle rantavyöhykkeen ja sen kasvillisuuden muuttumiselle. Sähkönsiirtoreiteillä ja rakennettaessa tuulivoimaloita aivan uoman läheisyyteen rantavyöhykkeen puusto- ja pensaikko usein poistetaan. Yleensä haitta kohdistuu vain pieneen osaan virtavettä, jolloin vaikutukset ovat yleensä vähäisiä. Jos sähkönsiirtoreitti linjataan virtavesien suuntaisesti, haitallinen vaikutus on suurinta. Hankkeessa pääosin hyödynnetään olemassa olevia voimajohtoja, mutta uusien johtojen osalta YVA-selostuksessa olisi tullut tuoda esille kuinka laajalta alueelta ylitettävän uoman osalta kasvillisuutta poistetaan ja arvioida sen vaikutusta vesistöön. Selostuksessa kartat voimajohtolinjoista ovat yleispiirteisiä, jolloin uuden voimalinjan tarkempaa sijaintia ja vaikutusta vesistöön on vaikea arvioida.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan YVA-selostuksessa on esitetty yleisellä tasolla vaikuttavimmat ehkäisevät ja lieventävät toimenpiteet, joilla haitallisia vaikutuksia pintavesiin voidaan minimoida.

Luonnontilaiset lähteet

Arviointiselostuksen mukaan tuulivoima-alueen kasvillisuus ja luontotyytit on inventoitu kesä-elokuun 2022 aikana ja siihen on käytetty yhteensä 5,5 maastotyöpäivää. Inventointeihin on sisältynyt myös vesilain 2 luvun 11 §:n nojalla suojellut vesiluontotyytit, joita ovat muun maussa lähteet ja tihkupinnat. Lisäksi sähkönsiirtoreittivaihtoehdon SVE3 varrella on toteutettu kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys tuulivoima-alueen kasvillisuusselvityksen yhteydessä ja sähkönsiirtoreittivaihtoehdon SVE2 varrella on toteutettu kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys kesäkuussa 2023 kolmen maastotyöpäivän ajan Suuripään Natura-aluetta halkovaa nykyistä voimajohtolinjaa seuraten.

Arviointiselostuksen mukaan hankealueella ei sijaitse vesilain nojalla suojeltuja lähteitä, puroja tai tihkupintoja, mutta niiden esiintyminen alueella on selostuksen mukaan mahdollista. Yhteysviranomaisen toteaa, että käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että mikäli voimalapaikkoja siirretään suunnittelun edetessä, uusien voimalapaikkojen kasvillisuutta ei todennäköisesti ole selvitetty maastokartoituksin. Yhteysviranomaiselle jää myös epäselväksi, miltä osin sähkönsiirtoreittejä on inventoitu, sillä yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota siihen, että arviointiselostuksen mukaan liitteenä 4 esitetyn kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen tulisi käsittää myös sähkönsiirtoreittivaihtoehdon SVE3 inventointitiedot, mutta liitteen mukaisessa raportissa ei ole esimerkiksi karttaesitystä sähkönsiirtoreittivaihtoehdon SVE3 inventointituloksista. Epäselväksi jää, onko vaihtoehtoa SVE3 inventoitu muilta kuin tuulivoimapuistoalueelle sijoittuvilta osin.

Yhteysviranomaisen on arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossaan korostanut maastoinventointien tärkeyttä, sillä peruskartta-aineistot ovat riittämättömiä lähteiden osalta. Lapin alueella on runsaasti luonnontilaisia lähteitä, lähteikköjä ja tihkupintoja, joita ei pääsääntöisesti ole merkitty olemassa oleviin paikkatietoaineistoihin erityisen arvokkaiksi luontokohteiksi.

Yhteysviranomaisen katsoo, että luontoselvityksen tulokset on paikoin esitetty epäselvästi, koska niistä ei yksiselitteisesti käy ilmi, missä inventointeja on tehty ja missä ei. Yhteysviranomaisen katsoo lisäksi, että sähkönsiirron vaihtoehtoa valittaessa ja pylvässijoittelun suunnittelua tehtäessä tulee olla käytettävissä kattavat tiedot koko linjauksen alueella mahdollisesti sijaitsevista luontokohteista, kuten lähteistä. Pohjavesivaikutteisten luontotyyppien kohdalla tulee huomioida, että mikäli huoltoteiden ja voimaloiden maanrakentaminen muuttavat pohjaveden tasoa tai virtauksia, vaikutukset lähde- ja tihkupintaluontotyypeihin voivat ulottua laajalle alueelle ja siksi lähteet ja tihkupinnat tulee kartoittaa maastossa näiden em. kohteiden ympäristöstä riittävän laajalta alueelta. Yhteysviranomaisen lisäksi muistuttaa vesilain mukaisesta luonnontilaisen lähteen luonnontilan vaarantamiskiellosta (VL 2 luku 11 §) sekä siitä, että vaikutusten arvioinnissa on tärkeää tunnistaa, milloin toimenpiteet ovat luonteeltaan sellaisia, että poikkeamista lähteen vaarantamiskiellosta on tarpeen hakea.

Vaikutukset kasvillisuuteen, luontotyypeihin ja suojelualueisiin

Arviointiselostuksen mukaan kasvillisuuden ja luontotyyppien inventointiin maastossa käytettiin yhteensä noin kuusi päivää maastopäivien sijoittuessa kesäkuukausiin. Maastossa kuljettiin ensisijaisesti pohjatietojen perusteella huomionarvoisiksi arvioituilla alueilla sekä havaintoja tehden kaikkien suunniteltujen tuulivoimalapaikkojen kautta. Suunnitelluilta voimalapaikoilta on tallennettu tarkemmat kasvillisuustyyppitiedot, mutta koko alueelle tehtiin karkea luontotyyppikuvointi pääasiassa kartta- ja paikkatietoaineistojen perusteella. Lisäksi uhanalaisten lajien tunnetut kasvupaikat käytiin tarkistamassa. Yhteysviranomaisen toteaa, että maastopäiviä on käytetty luontotyyppi-inventointeihin melko vähän ja inventointien maastotyöt on keskitetty suunniteltuihin voimalapaikkoihin.

Huoltotielinjausten tai maakaapelilinjausten maastoinventoinneista YVA-selostuksessa tai sen liitteenä olevissa raporteissa ei ole mainintaa.

Sähkönsiirtolinjareitit on käyty läpi pääasiassa kartta-aineistoista, lukuun ottamatta alueen pohjoispuolelle Lehmikummuntien läheisyyteen sijoittuvaa sähkönsiirtoreittivaihtoehtoa. Tällä alueella on tehty havaintoja luontotyypeistä ja kasvilajeista, mutta aluetta ei kuvioitu. Raportista ei käy ilmi tämän sähkönsiirtoreitin maastotöiden tuloksia kahta valokuvaa lukuun ottamatta. Suuripään Natura-alueelta on kartoitettu sähkönsiirtolinjalta suoalueet osana Natura-arviointia, mutta raportin mukaan kivennäismaa-alueet on jätetty maastokartoitusten ulkopuolelle, eikä Natura-alueella sijaitsevan sähkönsiirtolinjan osuuden sammallajistoa ole kartoitettu, vaikka Suuripään Natura-alueen suojeluperusteena on kaksi rauhoitettua sammallajia, kiiltosirppisammal ja isonuijasammal.

YVA-selostuksessa tai selostuksen liitteenä olevissa kasvillisuus- ja luontoselvitysraporteissa ei ole mainittu 1.6.2023 voimaan tulleen luonnonsuojelulain (9/2023) uusia 64 §:n ja 65 §:n mukaisia suojeltuja ja tiukasti suojeltuja luontotyyppejä. Selostuksessa on kuitenkin todettu, ettei maastossa kartoitetuilla tuotantoalueen kalliopaljastumilla havaittu serpentiinikallioihin viittaavia luontoarvoja (luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen luontotyyppi). LSL 64 §:n mukaisista luontotyypeistä ainakin kalkkikalliot ja harjujen valorinteet ovat mahdollisia hankealueella tai sähkönsiirtolinjausvaihtoehtoilla. Geologisten tausta-aineistojen perusteella kalliopaljastumia on kalkkikiviesiintymäalueella ainakin Lehmikummun ja Tervolan sähköasemien välillä mm. Peräkummun alueella. Harjujen valorinteet ovat mahdollisia mm. tuotantoalueen eteläosissa Metsäharjun ja Yli-Harjunselän alueille.

Yhteysviranomaisen katsoo, että huoltotielinjausten, maakaapelointilinjausten ja mahdollisten uusien vaihtoehtoisten voimalapaikkojen osalta luontotyyppiselvitys ei ole riittävä, vaan täydentäviä maastokartoituksia tulee tehdä hankkeen yksityiskohtaisen suunnittelun edetessä huoltotie- ja maakaapelointilinjauksille ja niiden vaikutusalueille sekä mahdollisille uusille voimalapaikoille vaikutusalueineen.

Sähkönsiirron vaihtoehtoisissa, joissa sähkönsiirtolinjaa saneerataan, ei ole kuvattu pylväiden uudelleensijoittelua eikä niihin liittyviä maanrakennustöitä, joten sähkönsiirtolinjamuutosten luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida arviointiselostuksen perusteella. Yhteysviranomaisen katsoo, että toteutettavaksi valittava sähkönsiirtolinjareitti tulee inventoida yksityiskohtaisemman suunnittelun osana erityisesti pohjavedenpurkaumapaikkojen ja kalliopaljastumien osalta.

Kuten Metsähallitus on lausunnossaan todennut, sähkönsiirtoreitin SVE2 kasvillisuusselvityksessä on kartoitettu ainoastaan voimajohtolinjalla esiintyvää putkilokasvilajistoa huolimatta siitä, että johtoaukealla suot ovat laajalti lettoja, joille on luonteenomaista nimenomaan uhanalaisen ja harvinaisen sammallajiston esiintyminen. Tästä syystä myöskään sähkönsiirtovaihdosta SVE2 Suuripään Natura 2000 -alueen suojeluperustelajiin kiiltosirppisammaleeseen kohdistuvien suurten kielteisten vaikutusten mahdollisuutta ei ole pystytty poissulkemaan. Yhteysviranomaisen katsoo, että luontoselvitystä ja luontovaikutusten arviointia tulee täydentää lähdeluontotyyppien ja luonnonsuojelulain uusien luontotyyppien osalta hankkeen yksityiskohtaisen suunnittelun yhteydessä. Mikäli toteutettavaksi sähkönsiirtolinjaksi valikoituu vaihtoehto, missä voimajohto kulkee Suuripään Natura-alueen tai muiden lettosoiden läpi, tulee sähkönsiirtolinjan ja sen vaikutusalueen

letoilta inventoida rauhoitettujen lettosammalten kiiltosirppisammalen (*Hamatocaulis vernicosus*) ja isonuijasammalen (*Meesia longiseta*) mahdolliset esiintymät.

Kuten Metsähallitus on lausunnossaan todennut, Vitsakankaan hankealue rajautuu soidensuojeluohjelmaan ja Natura-verkostoon kuuluvaan Suuripäähän, joka tullaan valtionmaiden osalta perustamaan käynnissä olevassa säädösvalmistelussa luonnonsuojelulain 46 §:n mukaiseksi muuksi luonnonsuojelualueeksi. Perustettavaa Suuripään luonnonsuojelualueetta ei ole YVA-selostuksessa mainittu, eikä suojeluun varattua aluetta myöskään esitetä YVA-selostuksen kartoilla.

Edelleen Metsähallitus on nostanut lausunnossaan esille, että suojelualueiden nykytilaa esittämissä aineistoissa ei ole huomioitu valtion muita luonnonsuojelutarkoituksiin osoitettuja alueita. Esimerkiksi lähellä Suuripään Natura-alueeseen kuuluvaa Jouttijärven luonnonsuojelualueetta sijaitsee laaja soidensuojeluohjelman täydennysohjelmaan kuuluva Kalhuaavan alue, josta tullaan muodostamaan lakisääteinen luonnonsuojelualue Länsi-Lapin säädösvalmistelussa. Metsähallituksen lausunnossa myös todetaan, että sähkönsiirtovaihtoehto SVE2 kulkee noin 90 metrin päästä Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnassa olevasta, soidensuojeluohjelmaan kuuluvasta Rätäaavan letosta. Työkoneiden ei arvioida vaikuttavan haitallisesti Rätäaapaan, mutta jos voimajohtokäytävällä joudutaan tekemään maanmuokkaustoimenpiteitä, suojelualueen lettoihin voi kohdistua kielteisiä vaikutuksia suoveden virtausten muutosten vuoksi. Kielteisten vaikutusten suuruudesta tai merkityksestä soidensuojeluohjelma-alueelle ei esitetä arviota. Rätäaavan letto on kasvilajistoltaan arvokas suoalue, jolla esiintyy uhanalaisia luontotyyppejä ja joka tullaan Suuripään tavoin perustamaan luonnonsuojelualueeksi käynnissä olevassa säädösvalmisteluprosessissa. Hankkeen toimenpiteet tulee suunnitella niin, ettei alueen suojeluarvoja heikennetä.

Yhteysviranomaisen edellyttää, että Metsähallituksen lausunnossa esille nostamat seikat otetaan huomioon hankkeen jatkosuunnittelussa.

Yhteysviranomaisen toteaa, että hankealueelle tai sen läheisyyteen ei sijoitu Suuripään Natura-alueen ja Suuripään soidensuojeluohjelma-alueen ja niiden sisällä olevien yksityisten suojelualueiden, Saaranjoen lehtojensuojeluohjelma-alueen sekä Lehmikumpu-Rätäaavan soidensuojeluohjelma-alueen lisäksi muita Natura-alueita, luonnonsuojelualueita tai luonnonsuojeluohjelma-alueita. Yhteysviranomaisen katsoo, että muihin Natura-alueisiin kuin Suuripään Natura-alueeseen ja sen ulkopuolella sijaitseviin luonnonsuojelualueisiin laadittu tarkastelu on riittävällä tavalla toteutettu, lukuun ottamatta Metsähallituksen esille nostamaa Rätäaavan aluetta.

Vaikutukset linnustoon

Arviointiselostuksen mukaan suunnittelualueen linnuston nykytilan selvittämiseksi on tehty maastoselvityksiä vuosina 2022 ja 2023. Alueella on suoritettu pesimälinnustosekä kevät- ja syysmuuttoseurannat. Erillisselvitykset on laadittu kanalinnustolle, pöllöille ja päiväpetolinnuille. Erityistä huomiota maastoselvityksissä on kiinnitetty suuriin petolintuihin ja kurkien lentoreitteihin Kemijokivarren peltoruokailualueiden ja suoalueiden yöpymispaikkojen välillä ja näistä selvityksistä on laadittu erilliset raportit. Suuripään Natura-alueen pesimälinnustoa ei ole arvioitu maastokartoituksin

lukuun ottamatta sähkönsiirtolinjalla ja Suuripään läntisimmän osan rajalla tehtyä kertaluonteista linjalaskentaa. Suuripään linnuston nykytilan arvio perustuu Natura-tietolomakkeen tietoihin ja Metsähallituksen tekemiin aikaisempiin maastokartoituksiin sekä eri lähteistä peräisin oleviin lintuhavaintoihin.

Sekä tuotantoalueen pesivän linnuston nykytilaselvitysten, että muuttolintuselvitysten osalta on selostuksessa ja sen liiteraporteissa asianmukaisesti esitetty selvitysjankohdat, selvityspäivien määrä ja -sääolosuhteet, selvitysmenetelmät sekä linnustonselvitysten laskenta- ja havaintopaikat sekä -alueet. Yhteysviranomaisen katsoo, että laskennoista ja selvityksistä saadut tulokset on esitetty asianmukaisesti ja riittävän yksityiskohtaisesti ja myös tarkat tulokset havaintojen sijoittumisineen ovat saatavilla selostuksen liitteenä olevista raporteista. Myös linnuston erillisseurannat on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan pääosin tehty ja raportoitu asianmukaisesti. Erityiseksi ansioksi yhteysviranomaisen katsoo laaditun kurkiselvityksen, jonka perusteella pystytään välttämään hankkeen haitallisia vaikutuksia syyskerääntymisalueen kurjille.

Yhteysviranomaisen katsoo, että suurin puute linnustonselvityksissä on, ettei päiväpetolintuselvityksessä ole tehty saalistuslentotarkkailua kaikille hankkeen kannalta kriittisille lajeille, eikä elinympäristömallinnusta ole käytetty selvityksissä. Myös linnustonselvityksen maastotöiden ajoittaminen yhdelle tarkkailuvuodelle heikentää linnustovaikutusten arviointia. Eniten tämä korostuu petolintuihin ja kanalintuihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa.

Yhteysviranomaisen viittaa Metsähallituksen näkemykseen, jonka mukaan elinympäristömallinnusten käyttö antaisi monipuolisemman kuvan päiväpetolintujen elinympäristön käytöstä. Elinympäristömallin perusteella olisi pitänyt tuottaa myös törmäysriskiarvio reviireille sijoittuvien hankkeiden yhteisvaikutuksista sekä laskelmat elinympäristön pienenemisen yhteisvaikutuksista. Metsähallitus myös pitää lähtökohtaisesti ongelmallisena tuulivoimaloiden sijoittamista linnustollisesti hyvin arvokkaan Suuripään Natura (SPA) -alueen rajalle. Vitsakankaan suunnitellulla tuulivoimahankkeella on merkittäviä linnustovaikutuksia viereiselle Suuripään FINIBA- ja Natura 2000 -alueelle. Yhteysviranomaisen yhtyy Metsähallituksen tavoin YVA-selostuksen arvioon siitä, että toteutusvaihtoehto VE1 on erittäin haitallinen linnuston kannalta.

Hankkeen liittymisessä muihin hankkeisiin on huomioitu tärkeimmät lähialueiden hankkeet. Luontoympäristön kohdalla vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa on kuitenkin kiinnitetty liian vähän huomiota muuttolintuihin sekä Suuripään Natura-alueen suojeluperustelintulajeihin ja muuhun pesimälinnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin. YVA-selostuksen mukaan Vitsakankaan ja muiden Kemijoen lähistölle suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden toteutuessa muuttolintujen muuttokäytävät alueella kapenevat. Useat tuulivoimahankkeet voivat aiheuttaa kielteisiä yhteisvaikutuksia myös Suuripään Natura-alueen linnustolle, muun muassa Tervolan syysmuuttoaikaiseen kurkien käyttäytymiseen ja esiintymiseen Suuripään Natura -alueella. Yhteisvaikutukset arvioidaan merkittäviksi suurten päiväpetolintujen osalta, sillä niiden reviirit ovat laajoja. Useat reviirien läheisyyteen sijoittuvat tuulivoimapuistot lisäävät kokonaisuudessaan sekä muuttavien suurten lintujen, että pesimälinnuston törmäysriskiä merkittävästi.

Vaikutukset muuhun eläimistöön

Yhteysviranomainen katsoo, että lepakkoselvitys on tehty asianmukaisella tavalla ja selvitys on riittävä sen poissulkemiseksi, että tuotantoalueella sijaitisi lepakoille tärkeitä lisääntymis- ja levähdysalueita.

Yhteysviranomainen katsoo, että viitasammakon osalta tuotantoalueelta tehty selvitys on asianmukainen. Sen sijaan sähkönsiirtovaihtoehtojen osalta viitasammakoselvitystä ei ole tehty. Suuripään alueen läpi kulkevalla osalla sähkönsiirtolinjaa on aikaisempia viitasammakkohavaintoja, mutta viitasammakoille mahdollisesti soveliaista aluetta on sekä muualla Natura-alueen halki kulkevalla sähkönsiirtolinjalla että sen ulkopuolella, mm. Iso-Petäjämään itäpuolella. Sähkönsiirtolinjojen suunnittelun edetessä viitasammakoselvitys tulee tehdä myös toteutettavan sähkönsiirtolinjan alueelle viitasammakolle soveltuvilla alueilla. Jatkosuunnittelussa tulee huomioida viitasammakon mahdolliset lisääntymispaikat asianmukaisesti.

Suurpetojen osalta ei ole laadittu erillistä maastokartoitusta, vaan tiedot suurpedoista perustuvat Luonnonvarakeskuksen julkisiin aineistoihin. Yhteysviranomainen toteaa, että suurpetojen alueella esiintymisen ja liikkumisen arviointi havaintojen perusteella on haastavaa, joten julkisten aineistojen tulosten tueksi vaikutusalueelle tehty lumijälkikartoitus lisäisi vaikutusarvioinnin luotettavuutta.

Yhteysviranomainen nostaa vielä esiin Luonnonvarakeskuksen lausunnon, jonka mukaan osalle lajeista mahdollinen yhteisvaikutusten vaikutusalue saattaa olla hyvin laaja, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. suurpedot ja poro) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita. Yhteisvaikutuksiin laajemmassa mittakaavassa tulee siitä syystä kiinnittää huomiota ja lisäksi on tärkeää keskittyä ekologisten yhteyksien säilyttämiseen.

Vaikutukset ilmastoon

Yhteysviranomainen katsoo, että YVA-selostuksessa on esitetty riittävällä tavalla menetelmät, joilla hankkeen ilmastovaikutukset on laskettu. Laskennassa on kuitenkin käytetty oletuksena sellaisia muuttujia, joihin liittyy merkittävää epävarmuutta. Esimerkiksi voimaloiden päästöt on skaalattu tutkimuksesta, joka koskee 2 MW:n tuulivoimaloita. Toisaalta YVA-selostuksessa on tunnistettu nämä laskentaan liittyvät epävarmuudet, mitä yhteysviranomainen pitää hyvänä.

Merkittävimmät puutteet ilmastovaikutusten arvioinnissa liittyvät rakentamisaikaisiin päästöihin, jotka ovat materiaalien lisäksi suurin päästölähde tuulivoimahankkeessa. YVA-selostuksessa ei ole esitetty minkäänlaista arviota maa-ainesten oton päästöille, vaikka YVA-selostuksessa on tunnistettu merkittävä maa-ainesten oton tarve tuulivoimaloiden rakentamisen yhteydessä. Jos maa-ainekset saadaan hankealueelta, jäävät maa-ainesten kuljetusten päästöt pienemmiksi, mutta tässä tapauksessa maa-ainesten otto lisää hiilinielun ja -varaston menetystä. Toisaalta jos maa-aines kuljetetaan kauempaa hankealueen ulkopuolelta, muodostavat nämä kuljetusten päästöt merkittävän lisän hankkeen kasvihuonekaasupäästöihin. Maa-ainesten kuljetus on huomioitu osana huoltoteiden

rakentamisen päästöjä, mutta se olisi tullut ottaa huomioon myös osana muuta rakentamista.

Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että hiilinielujen ja -varastojen poistuma on otettu huomioon sekä tuulivoimaloiden että sähkönsiirron osalta. Puuston lisäksi tulisi kuitenkin pystyä esittämään arvio myös maaperähiilen menetyksestä rakentamisen yhteydessä. Kaiken kaikkiaan yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeen ilmastovaikutukset on hiilijalanjäljen osalta arvioitu riittävällä tavalla.

Hiilikädenjälkilaskennan osalta yhteysviranomaisen haluaa kiinnittää huomiota varovaisuuteen ja liian positiivisiin arvioihin. Ensinnäkin tuulivoimalla tuotetun sähkön päästöjä on turha verrata maakaasun päästökertoimiin, sillä tuulivoima ei Suomessa käytännössä korvaa ollenkaan maakaasun käyttöä sähköntuotannossa. Toinen huomattava epävarmuus liittyy vertailuun vuosien 2017–2021 keskimääräiseen sähköntuotannon päästökertoimeen. YVA-selostuksessa on esitetty, että hanke voisi aikaisintaan aloittaa sähköntuotannon vuoden 2025 aikana. Vaikka tulevia päästökertoimia onkin hankala ennakoida, oli esimerkiksi vuoden 2022 päästökerroin enää 66 gCO₂e/kWh, kun arviossa käytetty päästökerroin oli 89 gCO₂e/kWh.

Energiateollisuuden oma arvio tulevaisuuden päästökertoimista on vuodelle 2035 14 gCO₂e/kWh, mikä on pienempi kuin Vitsakankaan YVA-selostuksessa esitetty arvio Vitsakankaan sähköntuotannon ominaispäästökertoimeksi. Vaikka tuulivoima onkin kasvihuonekaasupäästötöntä energiantuotantoa, tulee sen positiivisiin vaikutuksiin suhtautua vielä erityisellä varovaisuudella. Ja kuten edellä on todettu, myös päästölaskentaan liittyy epävarmuuksia. Todennäköisesti voidaan todeta, että Vitsakankaan hankkeen ilmastovaikutukset ovat lähes neutraalit eli sähköntuotannon positiivinen ilmastovaikutus kumoaa rakentamisen aikana syntyneet päästöt. Huomattavista päästövähennyksistä puhuminen ei kuitenkaan pidä todennäköisesti paikkaansa.

Ilmastomuutoksen vaikutukset hankkeeseen

Yhteysviranomaisen katsoo, että YVA-selostuksessa on kuvattu hankealueen ilmaston nykytilaa kohtalaisesti. Lisäksi selostuksessa on tunnistettu tuleva ilmastomuutos Etelä-Lapin alueella. Ilmastomuutoksen vaikutuksista hankkeeseen on kuitenkin mainittu vain tulvariskit ja muutokset lumisuudessa ja tuulen nopeuksissa. Myöskään sopeutumiskeinoja näihin muutoksiin ei YVA-selostuksessa ole esitetty. Yhteysviranomaisen katsoo, että ilmastomuutoksen vaikutuksia hankkeeseen ei ole huomioitu riittävällä tavalla, sillä esimerkiksi äärimmäisten sääilmiöiden tai maastopalojen lisääntymistä ei ole YVA-selostuksessa mainittu, vaikka ne ovat todennäköisesti merkittävimpiä ilmastoriskejä tuulivoimahankkeen kannalta. Toimijan tulisi tunnistaa myös mahdollisuudet lieventää ja sopeutua ilmastoriskeihin.

Yhteysviranomaisen pitää kuitenkin erittäin hyvänä, että ilmastoriskit on tuotu myös esille luvussa 29 ja että lieventämis- ja sopeutumiskeinoja on käsitelty tässä yhteydessä kattavammin. Myös maastopalariski on tunnistettu tässä yhteydessä. Luvussa 29 käsittely jää kuitenkin varsin ohueksi.

Yhteysviranomaisen toteaa, että Vitsakankaan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksessa ilmastovaikutukset on arvioitu riittävällä tavalla, vaikkakin laskentaan

liittyy puutteita ja epävarmuuksia. Myös ilmastonmuutoksen vaikutuksia hankkeeseen on tunnistettu, mutta tässäkin on joitain edellä todettuja puutteita. Yhteenvetona yhteysviranomaisen katsoo, että Vitsakankaan tuulivoimahankkeen ilmastovaikutukset eivät ole merkittäviä ja yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan muutos suuntaan tai toiseen on todennäköisesti vähäinen.

Vaikutukset liikenteeseen

Yhteysviranomaisen katsoo, että YVA-selostuksessa hankealueen sijainti suhteessa ympäröivään maantieverkkoon ja nykytila on kuvattu riittävällä tasolla. Maantiet tienumeroineen hankealueen ympäristössä on merkitty kartalle, samoin tuulivoima-alueen lähellä sijaitsevien teiden keskimääräiset vuorokausiliikennemäärät. Erikoiskuljetusreittivaihtoehdot ja tulotiet hankealueelle on kuvattu ja havainnollistettu kartalla.

Liikenteellisiä vaikutuksia on arvioitu tuulivoimapuiston rakentamis-, toiminta- ja purkuvaiheissa, kuten yhteysviranomaisen on arviointiohjelmalausunnossaan edellyttänyt. Myös yhteisvaikutuksia on arvioitu. Liikenteeseen kohdistuvien vaikutusten osalta vaihtoehtojen välillä ei arvioida olevan suuria eroja, mutta vaihtoehdolla VE1 on hieman enemmän kielteisiä liikenteellisiä vaikutuksia.

Yhteysviranomaisen pitää YVA-selostuksen liikennevaikutusten arviointia riittävänä. Erikoiskuljetusreiteistä osa kulkee Kemin kaupungin alueella katuja pitkin. Näiltä osin kuljetus vaatii kaupungin suostumuksen.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin, virkistyskäyttöön ja terveyteen sekä elinkeinoelämään

Arviointiselostuksessa esitettyjen asukaskyselyn tulosten perusteella vastaajien näkemykset Vitsakankaan tuulivoimapuiston vaikutuksista elinympäristössään olivat pääosin kielteisiä. Merkittävimmiksi kielteisiksi tekijöiksi koettiin vaikutukset maisemaan, asumisviihtyvyyteen, luonnon tarkkailuun ja luonnosta nauttimiseen, luonnonläheisyyteen ja alueen arvostukseen. Myös yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat muiden muassa visuaaliseen maisemakuvaan ja ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia syntyy sekä tuulivoimahankkeen rakentamisen että sen käytön aikana. Tuulivoimaloiden osalta merkittävimpinä vaikutuksina arviointiselostuksessa tuodaan esiin rakentamisaikainen melu, pöly ja liikenne, muutokset maisemassa sekä liikkumisen rajoittaminen. Toiminnan aikaisista vaikutuksista merkittävimpiä ovat melu, infraääni, välke sekä muutokset maisemassa ja virkistyskäytössä.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen on arvioitu osana sosiaalisten vaikutusten arviointia. Arviointi on laadittu paikkatietoon pohjautuvan nykytila-analyysin kautta, muiden vaikutusten arvioinnin tulosten kautta sekä asukaskyselyn tulosten ja yleisötilaisuuksien kommenttien perusteella. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen on kuvattu riittävän monipuolisesti ja pohjautuen asianmukaisiin menetelmiin. Vaikutuksia on arvioitu sekä rakentamisen että toiminnan aikana myös sähkönsiirtoreittien osalta. Yhteysviranomaisen näkee hyvänä, että

asukaskyselyssäkin esiintuodut sähkönsiirtoreittien aiheuttamat muutokset maisemassa ja virkistyskäytössä sekä vaikutukset sähkö- ja magneettikenttiin on huomioitu selostuksessa.

Vitsakankaan alueen tärkeyttä virkistyskäyttöön ja erityisesti metsästyksen on korostettu niin yleisötilaisuudessa kuin arviointiselostuksesta annetussa palautteessakin. Lausunnoissa on kiinnitetty huomiota metsäalueiden pirstoutumisen vaikutuksista mm. metsäkanalintuihin. Yhteysviranomaisen katsoo, että voimaloiden ja siihen liittyvän muun infrastruktuurin sijoittelussa tulee ottaa huomioon ekologisten yhteyksien säilyttäminen ja lintujen törmäyksiä voimaloihin voidaan ehkäistä esimerkiksi lintujen muuttoreittien huomioimisella voimaloiden sijoittelussa. Voimalapaikkojen suunnittelussa tulee hyödyntää paikallisten metsästysseurojen ja lintuharrastajien asiantuntemusta.

Vaikutusten lieventämistoimina on tunnistettu vuoropuhelu alueen vakituisten ja vapaa-ajan asukkaisen kanssa. Kuuleminen ja avoin tiedottaminen nousi esiin myös asukaskyselyssä. Erityisesti esiin nostetaan avoin tiedottaminen ja puolueettoman tutkimustiedon jakaminen tuulivoimaloiden terveysvaikutuksista. Kuten Meri-Lapin ympäristöpalvelut on tuonut lausunnossaan esille, elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Elinympäristöön vaikuttavan toiminnan harjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä. Toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy (terveydensuojelulaki 763/1994, 2 §).

Vaikutusten arvioinnissa muihin elinkeinoihin kuin poronhoitoon tuodaan esille vaikutukset lähinnä matkailuun. Matkailuvaikutusten arvioinnin lähteaineisto perustuu asukaskyselyyn Tervolan kunnan alueella. Lisäksi on tehty tutkimus- ja benchmarking-katsaus kohteisiin muualla maailmassa, ja lopuksi asiantuntija-arvio. Arviointiselostuksen mukaan hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse matkailun elinkeinotoimintaa, vetovoimakohteita tai majoitusliikkeitä. Lähin merkittävä matkailukohde sijaitsee hankealueelta noin kolmen kilometrin päässä (Tervolan kotiseutumuseo). Alueella on kuitenkin virkistyskäyttöarvoa paikallisille ja pienessä määrin matkailijoille. Hankealueen herkkyys arvioidaan kohtalaiseksi. Hankkeen vaikutuksen merkittävyyden katsotaan kokonaisuudessaan olevan vähäinen kielteinen. Yhteysviranomaisen kannustaa tuulivoimayhtiön ja matkailuyritysten välisen vuoropuhelun jatkamista, kuten arviointiselostuksessa on esitetty.

Mahdolliset vaikutukset maatalouteen ja eläinten laiduntamiseen on nostettu esiin annetussa palautteessa. Sähkönsiirtoreittivaihtoehdot sijoittuvat pääosin metsätalousvaltaisille alueille. Arviointiselostuksen mukaan voimajohdon rakentamisen aikaiset maankäyttövaikutukset ovat paikallisia ja tilapäisiä. Pieni osa pellostasta poistuu käytöstä perustusten ja pylväsrakenteiden takia ja peltoalueella olevat voimajohtopylväät ja niiden tukirakenteet voivat vaikeuttaa jonkin verran maataloustöitä. Muiden eläinten kuin porojen laiduntamista ei arviointiselostuksessa ole käsitelty. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen jatkosuunnittelussa mahdolliset muutkin kuin porojen laidunalueet tulee ottaa huomioon.

Vaikutukset poronhoitoon

Hanke sijoittuu Narkauksen paliskunnan alueelle, paliskunnan lounaisosaan, poronhoitoalueen rajalle. Rajalla ei ole esteitä. Hankkeella on vaikutuksia porolaitumiin ja porojen laidunnukseen sekä poronhoitoon muuttuvan laidun- ja toimintaympäristön myötä.

Vaikutuksia poronhoitoon on arvioitu asiantuntija-arviona ja Paliskuntain yhdistykseltä saatua paikkatietoaineistoa, sekä selvityksiä ja tutkimuksia hyödyntäen. Lisätietoa sekä Narkauksen että Isosydänmaan paliskunnalta on saatu 23.5.2023 pidetyssä PHL:n 53 §:n mukaisessa neuvottelussa. Muuten paliskuntia ei ole haastateltu eikä niiden kanssa ole neuvoteltu. Toiminnan aikaisia laidunmenetyksiä ja sähkönsiirtovaihtoehtojen sijoittuminen eri laidunalueille on esitetty taulukossa.

Arviointiselostuksessa todetaan, että tuulivoima-alueen pohjoisosa ja osa sähkönsiirtoreiteistä ei sijoitu laidunalueelle ja näiltä osin herkkyys on vähäinen. Toisaalla arviointiselostuksessa kuitenkin aivan oikein todetaan, että tuulivoima-alue sijoittuu syys- ja talvilaidunalueelle sekä hieman kevät-, kesä- ja jäkäälälaidunalueelle. Myös alueella oleva siirtoaita on tunnistettu. Arviointiselostuksesta annetuissa lausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että Narkauksen paliskunnan poronhoitoa, laitumia ja poroaitoja sekä hankealueen käyttöä ja sijoittumista poronhoidollisesti, sekä laidunten käyttöä on kuvattu liian suppeasti ja suurpiirteisesti. Yhteysviranomaisen toteaa, että poronhoidon paikkatietoaineiston laidunalueet ovat suuntaa antavia eivätkä kerro, missä poroja on ja missä ei. Lähtökohtaisesti koko paliskunnan alue on laidunaluetta. Kuten myös Paliskuntain yhdistyksen lausunnosta ilmenee, aluetta käytetään lähinnä syys- ja talvilaitumena ja alueen porot vasovat ja kesälaiduntavat alueen itäpuolelle sijoittuvilla Natura-suojelualueen soilla. Hankkeen voimajohto sijoittuisi joko syys- ja talvilaitumille (SVE3), tai syys- ja talvilaitumien lisäksi kevät- ja kesälaitumille (SVE0, 0+, 1 ja 2).

Arviointiselostuksen mukaan toiminnanaikaisia vaikutuksia arvioitaessa on varovaisuusperiaatteen nojalla oletettu, että porot eivät laidunna 500 metriä lähempänä tuulivoimalaa ja laidunmenetykset vaihtoehtoisissa VE1 ja VE2 on laskettu sen mukaisesti. Selostuksessa on kuitenkin tuotu esille myös tutkimuksia, joiden mukaan vaikutusalue voi olla maastosta riippuen 5–10 km. Vasoma-alueet sijaitsevat alle viiden kilometrin päässä voimaloista, joten voimaloilla voi olla vaikutusta vasoma-alueen käyttöön. Selostuksen mukaan voimalat on mahdollista havaita visuaalisesti 5–8 km päässä voimaloista. Vaatimet voivat siis välttää Suuripään avosuonalueen.

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviointi olisi tullut tehdä tiiviimmin yhteistyössä Narkauksen paliskunnan kanssa ja arvioida alueen merkitystä poronhoidolle ja muun muassa alueella laiduntavien porojen määrää. Arvioinnista puuttuu myös kuvaus siitä, mistä otetaan hankkeen vaatimat maa-ainekset ja arvio siitä, miten se vaikuttaa porolaitumiin ja poronhoitoon (esimerkiksi sijainti, ottamisen ajankohta). Hankkeen jatko suunnittelussa on varmistettava, että näistäkin vaikutuksista ollaan selvillä ja haittoja ehkäistään ja lievennetään. Olemassa olevia aineistoja tulee hyödyntää kattavammin vaikutusten arvioinnissa ja paliskuntia tulee osallistaa.

Yhteisvaikutusten arviointia on tehty sillä tasolla kuin se on mahdollista valtaosan muiden hankkeiden ollessa aikaisemmassa selvitysvaiheessa. Yhteisvaikutukset on arvioitu poronhoidon osalta merkitykseltään suureksi kielteiseksi, ja mikäli kaikki suunnitteilla olevat hankkeet toteutuisivat, nousisi merkitys erittäin suureksi kielteiseksi. Yhteysviranomaisen yhtyy Paliskuntain yhdistyksen tavoin arviointiselostuksessa esitettyyn näkemykseen. Alueella voimassa oleva maakuntakaava edellyttää, että poronhoitoalueella turvataan poronhoidon alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset ja otetaan poronhoidolle tärkeät alueet huomioon. Yhteysviranomaisen toteaa, että yleiskaavoituksessa yhteisvaikutuksia tulee tarkastella erityisen tarkasti maakuntakaavan määräysten toteutumiseksi.

Yhteysviranomaisen yhtyy Paliskuntain yhdistyksen näkemykseen ja toteaa, että poronhoidon kannalta vaihtoehto VE 2 aiheuttaa muun muassa vähemmän laidunalueumenetyksiä, sillä voimalat sijoittuvat tiiviimmin ja pienemmälle maa-alueelle ja tarvitaan myös vähemmän teitä kuin vaihtoehdossa VE 1. Vaihtoehto VE 2:n voimalapaikat sijoittuvat kauemmas vasoma-alueista ja kesälaidunalueista, jolloin sen vaikutus herkipään vuodenaikaan tapahtuvaan laiduntamiseen voi olla pienempi. Sähkönsiirron osalta tulee pyrkiä vaihtoehtoon, jossa uutta johtokäytävää tulee rakennettavaksi mahdollisimman vähän. Edellä mainittu hankealueen itäosassa sijaitseva siirtoaitapaikka tulee huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa. Siirtoaitapaikan käyttö todennäköisesti estyisi vaihtoehdossa VE 1.

Yhteysviranomaisen on edellyttänyt, että YVA-selostuksessa tulisi olla valmiina vartenotettava suunnitelma poronhoitorakenteiden muutoksista tai korvauksista sekä muista kompensatioista. Paliskuntain yhdistyksen lausunnon mukaan neuvotteluita lieventämis- tai kompensatiokeinoista ei paliskunnan kanssa ole käyty.

Poronhoidon osalta haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteiksi esitetään korvausmenettelyä, hankevastaavan avustusta rakenteiden mahdollisessa siirrosta tai poistossa sekä rakentamalla teille porojen liikkumista vähentäviä esteitä. Yhteysviranomaisen katsoo, että rakennusurakoitsijoita tulisi tiedottaa poronhoidosta ja siitä, miten pyritään estämään vahinkotilanteet ja miten vahingoista ilmoitetaan. On hyvä tiedostaa, että mikäli aluetta ei aidata, kiertää poro tiellä olevan esteen tai portin tien reuna-alueen kautta. Hankealueen aitaaminen ei ole realistista. Selostuksessa todetaan myös, että hankevastaavan ja paliskunnan tulisi sopia lieventävistä toimista haittojen ilmentyessä.

Yhteysviranomaisen katsoo, että poronhoidon alueidenkäytöllisten toimintaedellytysten turvaamiseksi jatkuva yhteistyö paliskuntien kanssa on tärkeää niin suunnittelu-, toteutus- kuin toiminta-aikanakin ja haittojen ehkäisy- ja lieventämistoimenpiteistä ja niiden toteuttamiskelpoisuudesta tulee neuvotella hankkeen vaikutusalueen paliskuntien kanssa. Yhteistyöllä ja tiedottamisella turvataan myös poronhoitajien turvallisuus hankkeen eri vaiheissa. Yhteysviranomaisen katsoo, että haittoja voidaan ehkäistä voimaloiden sijoittelulla ja valitsemalla vähiten haitalliset vaihtoehdot hankkeen toteutukseen sekä vähentää esimerkiksi ennallistamalla ja suojelemalla laidunalueita. Myös hankkeen aiheuttamia välillisiä vaikutuksia kuten porojen siirtymisestä aiheutuvien vahinkojen syntymistä sekä lisääntyntä poronhoitotyötä voidaan niin ikään lieventää ja kompensoida. Olisi

tärkeää, että tuulivoimaloiden rakentamiseen liittyvässä toiminnassa myös maa-aineisten oton ja kalliolouhinnan alueiden vaikutukset poronhoitoon ja laitumiin huomioidaan. Lisäksi hankkeen yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa tulee ehkäistä ja lieventää jatkosuunnittelussa.

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeesta vastaavan tulee toteuttaa haittojen lieventämistoimenpiteitä ja sopia paliskunnan kanssa jäljelle jäävien haittojen kompensoimisesta. Neuvotteluista tulee käydä oikea-aikaisesti, jotta niissä on todellinen mahdollisuus vaikuttaa. Paliskunnan kanssa tulee sopia haittoja ehkäisevistä ja lieventävistä toimista jo suunnitteluajana.

Vaikutukset viestintäyhteyksiin

Arviointiselostuksessa tunnistetaan, että tuulivoimahankkeilla voi olla vaikutusta viestintäyhteyksiin, mutta vaihtoehtojen VE1 ja VE2 vaikutukset viestintäyhteyksiin arvioidaan molemmissa vaihtoehdoissa vähäisiksi.

Yhteysviranomaisen toteaa, että erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan TV- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa TV-signaalin eteneminen estyy kokonaan. Myös alueen asukkaat ovat esittäneet huolensa hankkeen vaikutuksista viestintäyhteyksiin. Tuulivoimalat tulee sijoittaa alueelle siten, että häiriötä kotitalouksien antenni-TV:n vastaanotolle ei aiheudu.

Kuten arviointiselostuksesta annetuista lausunnoista ilmenee, hankkeen vaikutusalueelle ei jatkossa voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä tai telekaapelointeja. Toteutuessaan tuulivoimahanke haittaa ja voi jopa estää radiotietä käyttävien viestiyhteyksien rakentamista. Vitsakankaan tuulivoimahanke voi aiheuttaa häiriötä viestintäyhteyksiin yksin ja yhteisvaikutuksena muiden hankkeiden kanssa. Kaavoituksen edetessä hankkeesta vastaavan on esitettävä suunnitelma tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi ennen rakennuslupien myöntämistä. Mikäli suunnitelman laatiminen ei ole mahdollista rakennusluvan hakemusvaiheessa, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan suunnitelma viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä. Häiriön poistokeinoja suunniteltaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoimahankkeet.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että tuulivoimalat saattavat myös heikentää poronhoitajien viestintään käyttämien matkapuhelinten ja porojen GPS-paikannuspannoissa käytettävän Digitan langattoman LoRaWAN-verkon kuuluvuutta. Jatkosuunnittelussa tulee huomioida hankkeen mahdolliset vaikutukset myös viranomaisverkon (VIRVE) toimintaan.

Vaikutukset Puolustusvoimien toimintaan

Arviointiselostuksen mukaan Puolustusvoimilta on saatu lausunto 9.2.2022 hankkeen hyväksyttävyydestä sekä vaikutuksista tutkien toimintaan ja hanke on saanut Puolustusvoimien hyväksynnän. Arviointiselostuksesta ei käy ilmi, mille voimalamäärälle ja millä voimalasijainnilla hyväksyntä on saatu.

Puolustusvoimat ei ole antanut yhteysviranomaiselle lausuntoa YVA-selostuksesta. Yhteysviranomainen toteaa, että Puolustusvoimien yleisen linjauksen mukaan, mikäli toteutettavien tuulivoimaloiden korkeus kasvaa yli 10 metriä, voimaloiden määrä kasvaa tai sijoittelu poikkeaa enemmän kuin 100 metriä niistä tiedoista, joilla Puolustusvoimien Pääesikunnan operatiivinen osasto on antanut lausunnon hankkeen hyväksyttävyydestä, tulee hankkeesta vastaavan hakea Pääesikunnalta uusi lausunto hankkeen hyväksyttävyydestä. Yhteysviranomainen toteaa, että tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja on tarkennettu, mutta voimaloiden enimmäismäärä on pysynyt samana kummassakin esitetyssä vaihtoehdossa. Yhteysviranomainen katsoo, että voimaloiden sijaintipaikkojen muutoksen vuoksi tarvitaan mahdollisesti uusi lausunto ja hyväksyntä Puolustusvoimilta. Yhteysviranomainen muistuttaa, että Tervolan kunta ei voi hyväksyä tuulivoimayleiskaavaa ilman Puolustusvoimien hyväksyntää.

Vaikutukset yleiseen turvallisuuteen ja arvio ympäristöriskeistä

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen turvallisuus- ja ympäristöriskit on kuvattu YVA-selostuksessa riittävästi. Selostuksessa on tunnistettu tuulivoimalahankkeeseen liittyviä ympäristöriskejä koko elinkaaren ajalla sekä kuvattu toimenpiteitä riskien estämiseksi ja/tai lieventämiseksi. Myös riskien todennäköisyyksiä sekä vaikutusten suuruutta on arvioitu riittävästi.

Vaikutukset yleiseen turvallisuuteen on esitetty samassa yhteydessä kuin säätutkiin ja viestintäyhteyksiin kohdistuvat vaikutukset. Yhteysviranomainen katsoo, että edellä kuvatut vaikutusarviointit olisi ollut selkeämpää esittää omina asiakohtinaan.

Yhteisvaikutukset

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeiden yhteisvaikutukset korostuvat erityisesti maisemaan, rakennettuun kulttuuriympäristöön, muuttolinnustoon, ekologiisiin yhteyksiin, poronhoitoon, viestintäyhteyksiin, sekä ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Lisäksi kauempana sijaitsevien hankkeiden kanssa yhteisvaikutuksia voi muodostua esimerkiksi maa-aineisen ottoon ja matkailuun.

Yhteysviranomainen on arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa huomauttanut, että yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa ovat todennäköisesti merkittäviä ja arviointi tulee tehdä erityisen huolellisesti. Yhteysviranomainen on edellyttänyt, että muun muassa maisema- ja näkemäanalyysissä tulee tuoda esiin kaikki lähialueen rakennetut, rakenteilla olevat ja suunnitteluvaiheessa olevat hankkeet, koska lukuisten samalle alueelle keskittyvien hankkeiden vaikutukset mm. ihmisten terveyteen ja viihtyvyyteen, maisemaan, eläimistöön, erityisesti linnustoon ja perinteisiin elinkeinoihin ovat yksittäistä hanketta laajempia ja merkittävämpiä. Yhteysviranomainen on myös kannustanut hankkeesta vastaavaa suunnittelemaan sähkönsiirtoa yhteisissä voimajohdoissa muiden hankkeiden kanssa.

Muita hankkeita on käsitelty edellä kohdassa "Liittyminen muihin hankkeisiin". Arviointiselostuksessa hankkeen vaikutusalueeksi on määritelty alueet 35 km säteellä hankealueen rajauksesta. Arviointiselostuksessa on todettu, että Vitsakankaan hankealueelta 35 km säteellä on suunnitteilla tai tuotannossa 20 tuulivoimapuistoa.

Arviointiselostuksen mukaan Kemijoelle ja sen lähiympäristöön voi näkyä tulevaisuudessa useita kymmeniä tai jopa yli sata tuulivoimalaa, ja merkittävimmät yhteisvaikutukset asutuilla alueilla kohdistuvat Kemijokivarren kyliin ja Tervolaan sekä Tornion Arpelan taajaman ympäristöön. Yhteisvaikutusten arvioinnissa on todettu, että hankkeella voi olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia maisemaan, linnustoon ja poronhoitoon yhdessä muiden hankkeiden kanssa, poronhoitoon jopa erittäin suuri kielteinen vaikutus.

Arviointiselostuksessa yhteisvaikutukset on arvioitu erikseen kutakin vaikutustyyppiä koskevassa luvussa. Lisäksi arviointiselostuksen kappaleessa 28 on esitetty yhteenveto vaikutusten arvioinnissa todetuista yhteisvaikutuksista, mitä yhteysviranomaisen pitää hyvänä. Vaikutustyyppikohtaisten arvioiden yhteenvedoissa tai vaikutusten suuruutta kuvaavista taulukoissa yhteisvaikutuksia ei kuitenkaan ole esitetty, jonka vuoksi yhteisvaikutukset eivät havainnollistu myöskään vaikutustyyppikohtaisesti.

Yhteysviranomaisen on edellä käsitelty yhteisvaikutuksia tarkemmin vaikutustyypeittäin.

Toiminnan päättymisen

Selostuksessa on kuvattu yleisellä tasolla tuulivoimaloiden purkaminen ja tuotu esille osien ja materiaalien kierrätysmahdollisuuksia. Kokonaiskuva jätteiden määrästä koko elinkaaren aikana jää kuitenkin puutteelliseksi. Yhteysviranomaisen katsoo, että selostuksessa olisi voitu tarkemmin kuvata purkamisessa syntyvät eri jätejakeet ja niiden määrät hankkeen kokonaisjättemäärän hahmottamiseksi.

Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että YVA-selostuksessa on tuotu esiin myös betoniperustusten poistaminen kokonaan maaperästä. Selostuksessa olisi ollut hyvä avata tarkemmin eri perustamistavoilla toteutettavien teräsbetoniperustuksien ja voimaloiden välisten maakaapeleiden poistamista maaperästä sekä arvioida poistamisen ja maa-ainestäyttötöy (maisemointityön) vaikutuksia. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että poistettua betonia on mahdollista hyödyntää maanrakentamisessa Valtioneuvoston asetusta 843/2017 (ns. MARA-asetusta) noudattaen.

Selostuksessa todetaan voimajohdon osalta, että sitä ei tulla purkamaan tuulivoimapuiston toiminnan päättyessä. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan asialle olisi tullut esittää selkeät perustelut tai purkaminen, purkamisen vaikutukset ja siinä syntyvät jätejakeet ja niiden käsittely olisi tullut selostaa samalla tavoin kuin itse voimaloidenkin purkaminen.

Suomessa ei ole voimassa erityislainsäädäntöä koskien tuulivoimalan purkamista. Ympäristöministeriö on teettänyt vuonna 2023 selvityksen lainsäädännön muutostarpeista. Selostuksessa todetaan yleisesti, että purkutöissä ja materiaalien kierrättämisessä noudatetaan senhetkistä lainsäädäntöä. Arviointiselostuksessa olisi ollut hyvä tuoda esiin purkamisen eri tahojen vastuut tämänhetkisen lainsäädännön näkökulmasta (hankkeesta vastaava, maaomistaja, kunta, valtio). Huoli purkamisvaiheesta aiheutuvista kustannuksista ja purkamisvastuusta sekä purkamisesta ympäristölle aiheutuvat vaikutuksista on tullut esille myös muun

muassa menettelyn yhteydessä toteutetussa asukaskyselyssä sekä yleisötilaisuuksissa.

Vaihtoehtojen vertailu

Arviointiselostuksen luku 31 käsittää arvion hankkeen toteuttamiskelpoisuudesta ja vaihtoehtojen vertailun. Eri vaikutustyyppien arvioituja vaikutuksia tarkastellaan ja eritellään kullekin vaikutustyyppille ominaisimmalla tavalla. Yhteenveto Vitsakankaan tuulivoimahankkeen toteutusvaihtoehtojen ympäristövaikutuksista esitetään taulukkomuodossa, jossa värikoodit helpottavat vertailua. Kutakin vertailtavaa vaihtoehtoa verrataan vaikutustyypeittäin sekä hankkeen toteuttamatta jättämiseen (VE0), että muihin hankevaihtoehtoihin. Yhteysviranomainen katsoo, että erittelevä menetelmä on sopiva esittämään vaihtoehtojen eroja.

Hankkeen toteuttamatta jättämisen lisäksi arviointiselostuksessa on esitetty kaksi vaihtoehtoa, joissa tuulivoimaloita on 17 (VE1) tai 16 (VE2). Kaikissa vaihtoehtoissa voimaloiden yksikköteho on enintään 10 MW ja kokonaiskorkeus enintään 300 m. Vaihtoehtoa, jossa voimalat olisivat alle 300 metriä korkeita, ei ole esitetty. Arviointiselostuksessa on esitetty viisi sähkönsiirron vaihtoehtoa; SVE0, SVE0+, SVE1, SVE2 ja SVE3. Näistä SVE0 toteutuu Vitsakankaan tuulivoimahankkeesta riippumatta. Arviointiselostuksen mukaan tuulivoimahankkeen kannalta tavoiteltavin vaihtoehto sähkönsiirrolle on SVE0+, jossa sähkönsiirto toteutetaan liittämällä tuulivoimapuisto johdonvarsiliitynnällä Tervolan Energia ja Vesi Oy:n voimajohtoon SVE0 ja tuulivoima-alueen sisäinen sähköasema rakennetaan tuulivoima-alueen eteläosaan voimajohdon läheisyyteen.

Arviointiselostuksen mukaan hankkeen vaikutusten on arvioitu olevan pääasiassa vähäisiä tai kohtalaisia kielteisiä. Hankkeen merkittävimpien kielteisten vaikutusten arvioidaan aiheutuvan linnustolle tuulivoima-alueen vaihtoehdossa VE1 ja sähkönsiirron vaihtoehdossa SVE3 ja luonnonsuojelulle tuulivoima-alueen vaihtoehdossa VE1. Vaihtoehdossa VE2 tuulivoimalat sijaitsevat etäämmällä Suuripään Natura-alueesta. Voimalavaihtoehdoissa kohtalaisen kielteiset vaikutukset aiheutuvat yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön (VE1), maisema- ja kulttuuriympäristöön, melutasoon ja liikenteeseen (VE1 ja VE2), ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen (VE1, VE2 ja SVE3) sekä luonnonsuojeluun ja linnustoon (VE2). Arviointiselostuksen mukaan vaihtoehdon VE2 voimalapaikat vähentävät vaikutuksia selvästi mm. alueella ja sen lähistöllä sijaitseviin luontokohteisiin sekä yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön, sillä tuulivoimalat sijoittuvat tiiviimmin sekä kauemmaksi alueella ja sen lähistöllä sijaitsevista luontokohteista.

Vaihtoehdot VE1 ja VE2

Yhteysviranomainen pääosin yhtyy arviointiselostuksessa esitettyyn vaihtoehtojen vertailuun tuulivoimalavaihtoehtojen VE1 ja VE2 osalta. Kuten edellä on todettu, vaihtoehtoa, jossa voimaloita olisi selkeästi vähemmän, ei ole esitetty, vaikka hankkeen merkittävimpien kielteisten vaikutusten arvioidaan aiheutuvan linnustoon ja Suuripään Natura-alueen suojeluperustelajeihin. Yhteysviranomainen näkee hyvänä, että vaihtoehdossa VE2 voimalat on sijoitettu alueelle tiiviimmin ja voimaloiden etäisyyttä Suuripään Natura-alueeseen on kasvatettu, vaikka voimaloiden määrää ei

olekaan vähennetty. Yhteysviranomainen kuitenkin viittaa erityisesti Natura-arvioinnista annettuihin lausuntoihin ja edellyttää, että tuulivoimaloiden määrää vähennetään ja sijoittelua edelleen tarkennetaan hankkeen jatkosuunnittelussa.

Molemmissa tarkasteltavissa vaihtoehtoissa VE1 ja VE2 tuulivoimalat on sijoitettu vähintään kahden kilometrin päähän lähimmistä asuinrakennuksista, joka täyttää yhteysviranomaisen antaman suosituksen kahden kilometrin suojaetäisyydestä. Meluselvitysraportin mukaan kumpikaan vaihtoehto ei aiheuta valtioneuvoston asetuksen (1107/2015) melun ohjearvoja ylittäviä melupäästöjä eikä sosiaali- ja terveysministeriön asumisterveysasetuksen toimenpiderajoja (545/2015) lähimmissä rakennuksissa. Välikkeenään osalta vaihtoehtojen välillä ei ole juurikaan eroja. Vaihtoehdossa VE2 laajempi alue jää tuulivoiman osalta rakentamattomaksi tuulivoima-alueen itäosassa ja vaihtoehdossa VE1 on hieman enemmän potentiaalisia haitankärsijöitä lähivaikutusalueella. Yhteysviranomainen katsoo, että poronhoidon kannalta vaihtoehto VE2 aiheuttaa vähemmän laidunalueenetyksiä ja voimalapaikat sijoittuvat kauemmas herkimpien vuodenaikojen laitumista, eli vasoma-alueista ja kesälaidunalueista ja aitapaikasta. Siirtoaitapaikan käyttö todennäköisesti estyisi vaihtoehdossa VE1.

Sähkönsiirto

Arviointiselostuksen mukaan sähkönsiirtovaihtoehtoista kaikki vaihtoehdot ovat toteuttamiskelpoisia, SVE0 toteutuu hankkeesta riippumatta ja SVE0+ on sähkönsiirtovaihtoehtoista toteuttamiskelpoisin. SVE1:ssä sähkönsiirtoreitti on huomattavasti muita vaihtoehtoja lyhyempi ja Taivalkoski-Vitsakangas saneerataan olemassa olevaan johtokäytävään.

Yhteysviranomaisella on pääosin sama näkemys arviointiselostuksessa esitetystä sähkönsiirtovaihtoehtojen vertailusta. Yhteysviranomainen katsoo, että toteuttamiskelpoisimmaksi arvioidulla sähkönsiirtovaihtoehdolla VE0+ on useimpien vaikutustyyppien osalta lievimmät vaikutukset. Sähkönsiirtovaihtoehdon SVE2 osalta yhteysviranomainen kuitenkin yhtyy Metsähallituksen antamaan lausuntoon ja toteaa, että sähkönsiirtovaihtoehdon SVE2 vaikutuksia valtion hallinnassa oleviin luonnonsuojeluun varattuihin alueisiin ei ole YVA-selostuksessa riittävästi selvitetty, eikä vaihtoehto SVE2 siten ole toteuttamiskelpoinen. Metsähallituksen lausunnossa mm. todetaan, että hankkeesta vastaavan tulisi selvittää, onko purettavan linjan tilalle samaan johtokäytävään rakennettavan uuden linjan osalta kyse Suuripään luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksissä kielletystä toiminnasta, missä tapauksessa sähkönsiirtovaihtoehdon SVE2 toteuttaminen edellyttäisi asiasta säätämistä Suuripään luonnonsuojelualueen perustamissääädöksessä. Yhteysviranomainen toteaa lisäksi, että sähkönsiirtoreittivaihtoehto SVE2 kulkisi Metsä-Kyrönmaa-Näljymaan valtakunnallisesti arvokkaan moreenimuodostuman (MOR-Y13-043) poikki.

Yhteysviranomainen vielä toteaa, että vaihtoehdon SVE3 mukainen uusi voimajohtoreitti sijoittuisi Kaitaharjun pohjavesialueelle muita vaihtoehtoja pidemmältä matkalta, mutta sen rakentamisaikaisia vaikutuksia ei ole arvioitu. Arviointiselostuksesta jää myös epäselväksi, onko vaihtoehdon SVE3 luontoarvoja inventoitu muilta kuin tuulivoimapuistoalueelle sijoittuvilta osin. Yhteysviranomainen

katsoo, että mikäli vaihtoehtoon SVE3 päädyttäisiin, tulisi vaikutukset arvioida. Sähkönsiirron vaihtoehtoa valittaessa ja pylvässijoittelun suunnittelua tehtäessä tulee olla käytettävissä kattavat tiedot koko voimajohdon reitillä mahdollisesti sijaitsevista luontokohteista. Mikäli toteutettavaksi sähkönsiirtolinjaksi valikoituu vaihtoehto, mikä kulkee lettosoiden läpi, tulee voimajohdon reitiltä ja sen vaikutusalueen letoilta inventoida rauhoitettujen lettosammalten kiiltosirppisammalten ja isonuijasammalten mahdolliset esiintymät.

Haitallisten ympäristövaikutusten välttäminen, ehkäiseminen, rajoittaminen tai poistaminen

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhtenä tarkoituksena on selvittää mahdollisuuksia ehkäistä ja lieventää hankkeesta syntyviä haittoja (YVA-asetus 4 § (177/2017)).

Arviointiselostuksessa lieventämistoimia on käsitelty vaikutustyypeittäin. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arviointiselostuksessa olisi ollut tarpeen kuvata koostetusti kaikki arviointiselostuksessa esiin nostetut keinot ympäristövaikutusten välttämiseksi, ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja poistamiseksi. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että arviointiselostuksessa on tuotu esille monia keinoja lieventää haitallisia ympäristövaikutuksia, mutta selostuksen perusteella jää ainakin osittain epäselväksi, aiotaanko niitä toteuttaa. Yhteisvaikutusten arvioinnissa on todettu, että hankkeella voi olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia maisemaan, linnustoon ja poronhoitoon yhdessä muiden hankkeiden kanssa. Näitä vaikutuksia tulisi pyrkiä lieventämään jo hankkeiden alkuvaiheessa. Yhteisvaikutusten vähentämiseen kohdistuvia keinoja ei kuitenkaan ole esitetty.

Yhteysviranomainen on tarpeen mukaan ottanut lieventämistoimiin kantaa vaikutustyypeittäin edellä. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen vaikutuksia erityisesti ihmisten hyvinvointiin, maisemaan, kulttuuriympäristöön, poronhoitoon, viestintäyhteyksiin ja luontoarvoihin voidaan vähentää voimaloiden tarkalla sijoittelulla ja/tai voimaloita vähentämällä. Vaihtoehtoon VE2 kielteisiä linnustovaikutuksia voidaan lieventää vähentämällä voimaloiden määrää ottaen huomioon linnustollisesti arvokkaat alueet, kahden suuren päiväpetolintulajin saalistusalueet ja -reitit, sekä muuttamalla voimaloiden sijoittelua etäämmälle Suuripään Natura-alueesta ja muista linnustollisesti arvokkaista alueista.

Maisemahaittojen lieventämiskeinona lentoestevalojen tutkaohjausjärjestelmän käyttöä tulee jatkosuunnittelussa edelleen selvittää ja mahdollisuuksien mukaan myös toteuttaa.

Vitsakankaan tuulivoimahanke voi aiheuttaa häiriöitä TV-vastaanottoon yhteisvaikutuksena muiden hankkeiden kanssa. Tuulivoimaloiden aiheuttamat TV-vastaanoton häiriöt ja niiden vaikutukset voidaan ennustaa hyvällä suunnittelulla. Häiriön poistokeinoja suunniteltaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoimahankkeet.

Haitallisten vaikutusten välttämisen, ehkäisemisen, rajoittamisen ja poistamisen kannalta on olennaista, että vuoropuhelua lähialueen vakituisten ja loma-asukkaiden, matkailuyritysten, paliskuntien, metsästyseurojen ja muiden toimijoiden kanssa jatketaan. Yhteysviranomainen katsoo, että haitallisten ympäristövaikutusten

ehkäisemiseen ja rajoittamiseen tulee varautua ennakoivasti jatkuvan seurannan periaatetta noudattaen tarkoituksenmukaisilla ja tilanteeseen sopivilla seurantajärjestelyillä ja -menetelmillä sekä riskien tunnistamisella ja niihin varautumisella sekä nopealla reagoinnilla havaittuihin muutoksiin. Oleellista on riskien tunnistaminen ennakoivasti siten, että voidaan ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ennen kuin haitallisten ympäristövaikutusten riskit realisoituvat.

Seurantajärjestelyt

YVA-selostuksen luvussa 30 on alustava suunnitelma hankkeen ympäristövaikutusten seurantaohjelmasta. Seuranta ehdotetaan toteutettavaksi ihmisille, poronhoidolle sekä linnustolle aiheutuvien vaikutusten osalta. Suunnitelma on hyvin yleispiirteinen ja yhteysviranomaisen huomauttaa, että selostuksesta puuttuu linnustovaikutusten seurannan ehdotus tai sen kuvaus. Yhteysviranomaisen viittaa myös Metsähallituksen antamaan lausuntoon, jossa korostetaan lintulajistoon kohdistuvan seurannan merkitystä linnustollisesti erittäin tärkeälle alueelle sijoittuvassa hankkeessa.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan laadittavaan seurantaohjelmaan tulisi kirjata ympäristöministeriön ohjeen 4/2014 mukaisia melumittauksia. Asukkaiden palautteidenantomahdollisuutta on hyvä tarkentaa hankkeen jatkosuunnittelussa ja tässä yhteydessä myös viestintäyhteyksiin kohdistuvia vaikutuksia on syytä seurata. Hankkeen toteutuessa olisi hyvä suorittaa uusi asukaskysely 1–3 vuoden kuluessa tuotannon käynnistymisestä, jonka avulla selvitetään lähialueen asukkaiden käytännön kokemuksia tuulipuiston vaikutuksista.

Yhteysviranomaisen on edellyttänyt, että poronhoidolle aiheutuvista alueidenkäytön muutoksista tulee tehdä ehdotus seurantajärjestelyistä ja että hankkeesta vastaavan tulee osallistua seurantajärjestelyiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Selostuksen mukaan poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia seurataan jatkamalla yhteydenpitoa paliskunnan kanssa, keskusteluja järjestetään rakennusaikana ja vähintään toiminnan alkuvuosina. Tarvittaessa voidaan sopia pantaseurannasta. Yhteysviranomaisen toteaa, että poronhoidon osalta arviointiselostuksessa on esitetty oikeansuuntaisia keinoja, mutta niistä ei ole sovittu paliskunnan kanssa, eli on epäselvää, aiotaanko niitä toteuttaa.

Kuten Luonnonvarakeskus tuo lausunnossaan esille, kanalintujen esiintymisen selvittämiseksi suunnittelualueella olisi hyvä tehdä soidinpaikkaselvitykset useampana peräkkäisenä vuotena. Selvitykset antaisivat paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys. Soidinselvityksen tulokset ovat tärkeitä myös voimaloiden sijoittelun kannalta.

Tervolan riistanhoitoyhdistys nostaa lausunnossaan esille erityisesti metsäalueiden pirstoutumisen vaikutuksen metsäkanalintuihin ja kyseisen asian huomioinnin tärkeyden. Lintujen törmäyksiä voimaloihin voidaan ehkäistä esimerkiksi lintujen muuttoreittien huomioimisella voimaloiden sijoittelussa. Seurannan järjestämisestä on syytä suunnitella alueen riistanhoitoyhdistyksen ja metsästysseurojen kanssa.

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeesta vastaavan tulee toteuttaa seurantajärjestely ja laatia seurantaohjelma. Laadittavassa seurantaohjelmassa tulee

huomioida YVA-selostuksesta saatava palaute ja perusteltu päätelmä.
Seurantaohjelma tulee esittää kaavaselostuksen liitteenä.

Osallistumisen järjestäminen

YVA-menettelyn osapuolet on tunnistettu. Viranomaiset on osallistettu YVA-lain 8 §:n mukaisessa ennakkoneuvottelussa 16.6.2022 jo YVA-ohjelmaa valmisteltaessa. Ennakkoneuvottelussa on keskusteltu hankkeesta ja sen suunnittelusta. YVA-menettelyn tueksi koottu seurantaryhmä on kokoontunut 14.9.2022 ja 18.4.2024. Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu on järjestetty 23.5.2023. Yleisötilaisuudet on pidetty sekä YVA-ohjelmasta 15.11.2022 että YVA-selostuksesta 11.6.2024. Yleisötilaisuuksiin on voinut osallistua myös etäyhteydellä.

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen YVA-menettelyssä on järjestetty riittävästi mahdollisuuksia osallistua hankkeen suunnitteluun niin viranomaisille kuin kansalaisillekin. YVA-menettelyn tavoite lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia on toteutunut YVA-menettelyssä hyvin.

Yhteysviranomainen katsoo, että vuoropuhelua alueella toimivien ja alueen asukkaiden kanssa tulee jatkaa ja YVA-selostuksesta annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin tulee jatkosuunnittelussa kiinnittää edelleen huomiota.

Arviointiselostuksen laatijoiden ja yhteysviranomaisen pätevyys

Arviointiselostuksen laatijoiden pätevyys

YVA-lain 33 §:n mukaisesti hankkeesta vastaavan on varmistettava, että sillä on käytettävissään riittävä asiantuntemus ympäristövaikutusten arviointiohjelman ja -selostuksen laadintaan.

Arviointiselostuksen on laatinut WSP Finland Oy Myrsky Energia Oy:n toimeksiannosta. Työhön osallistuneet asiantuntijat, heidän koulutuksensa ja kokemuksensa on ilmoitettu. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan asiantuntijat ovat koulutettuja ja heitä on riittävän monipuolisesti.

Yhteysviranomaisen pätevyys

Yhteysviranomainen on käyttänyt perustellun päätelmän laatimiseen asiantuntijatiimiä, johon ovat osallistuneet kaikki Lapin ELY-keskuksen vastuualueet ja ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen kaikki yksiköt. Yhteysviranomainen katsoo, että sillä on ollut riittävä asiantuntemus perustellun päätelmän antamiseen. Perustellun päätelmän ratkaisija on Leena Ruokanen (FM, suunnittelu- ja maantiede) ja esittelijä ylitarkastaja Hannu Raasakka (YAMK maanmittausinsinööri). Perustellun päätelmän valmisteluun ovat osallistuneet seuraavat yhteysviranomaisen asiantuntijat: ylitarkastaja Sannamari Pehkonen (FM, biologia, melu, välke ja ympäristönsuojelu), hydrogeologi Anne Lindholm (FM, maantiede, maa- ja kallioperä, pohjavedet, luonnonvarat), vesitalousasiantuntija Anna Kurkela (MTI, TAMK, vesitalous), ilmastoasiantuntija Juuso Puurula (AMK, ympäristösuunnittelija, ilmastovaikutukset), ylitarkastaja Riku Tapio (HTM, julkisoikeus, rakennettu kulttuuriympäristö), ympäristövastaava Tarmo Oikarinen (MTI, liikenne), ylitarkastaja

Piippa Wäli (FT, kasviekologia, luonnonsuojelu ja Natura, maisema) ja porotalousasiantuntija Päivi Kainulainen (FM, maantiede, poronhoito).

Yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antaman lausunnon huomioon ottaminen

YVA-asetuksen (277/2017) mukaan arviointiselostuksessa tulee esittää selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon. Arviointiselostuksessa on esitetty YVA-ohjelmassa tarkastellut vaihtoehdot ja YVA-ohjelman jälkeiset muutokset. Arviointiselostuksen liitteessä 1 on esitetty, miten YVA-selostuksessa on huomioitu yhteysviranomaisen lausunto YVA-ohjelmasta. Liitteen taulukossa on esitetty yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta antaman lausunnon keskeiset kohdat sekä miten ne on huomioitu YVA-menettelyssä ja kaavoituksessa.

Muualta perustellusta päätelmästä ilmenevät seikat, joita yhteysviranomaisen lausunnosta ei ole otettu huomioon.

Tiivistelmä arviointiselostuksen sisällöstä

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (YVA-asetus) 4 §:n mukaan arviointiselostuksessa tulee esittää tarpeellisissa määrin mm. yleistajuinen ja havainnollinen tiivistelmä 4 §:n 1–15 kohdissa esitetyistä tiedoista.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus sisältää tiivistelmän, jossa on kuvattu hanketta, YVA-menettelyssä arvioituja vaihtoehtoja, YVA-menettelyä yleisesti ja arvioitavia ympäristövaikutuksia. Lisäksi on esitetty yhteenveto hankkeen ympäristövaikutuksista ja arvio hankkeen toteuttamiskelpoisuudesta.

Yhteysviranomainen toteaa, että kaikkia YVA-asetuksen 4 §:n edellyttämiä tietoja ei arviointiselostuksen tiivistelmässä ole esitetty, mutta tiivistelmästä saa yleiskuvan hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista, niiden arvioinnista ja vaihtoehtojen vertailusta.

Yhteysviranomainen kiinnittää huomiota siihen, että arviointiselostuksessa ei ole esitetty hankkeesta vastaavan, hankkeesta vastaavan YVA-konsultin ja yhteysviranomaisen yhteystietoja, jotka olisi tullut esittää heti arviointiselostuksen alussa.

Yhteysviranomainen kiinnittää huomiota arviointiselostuksen karttaesitysten laatuun. Käytetty taustakarttapohja on paikoin liian yleispiirteinen ja vaikeuttaa esimerkiksi suunniteltujen voimalapaikkojen sijaintien hahmottamista. Yhteysviranomainen kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että suunniteltuja voimalapaikkoja ei ole esitetty kaikkien substanssikonaisuuksien yhteydessä. Esimerkiksi pohjavesiä kuvaavassa kappaleessa 12 suunniteltuja voimalapaikkoja ei ole esitetty yhdessäkään kyseiseen substanssiin liittyvässä kartassa. Yhteysviranomainen katsoo, että tämä vaikeuttaa esimerkiksi sen hahmottamista, miten suunnitellut voimapaikat sijoittuvat pohjavesialueisiin nähden.

YHTEYSVIRANOMAISEN PERUSTELTU PÄÄTELMÄ

Johtopäätökset hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista

Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä perustuu YVA-lain 19 §:ssä ja YVA-asetuksen 4 §:ssä annettuihin arviointiselostuksen sisällöstä säädettyyn, YVA-selostuksessa esitettyyn arviointiin sekä saapuneisiin lausuntoihin ja mielipiteisiin.

Yhteysviranomainen on tarkastanut arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun. Yhteysviranomainen katsoo, että YVA-selostus on puutteistaan huolimatta laadittu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisesti ja yhteysviranomainen voi tehdä perustellun päätelmän.

Yhteysviranomainen toteaa, että hankkeen suunnittelu on kesken. Yhteysviranomainen katsoo, että vaikutusten arviointia voidaan täydentää kaavoituksessa ja että kaavoituksessa päivittyvän ja tarkentuvan arvioinnin pohjalta hankkeesta on todennäköisesti mahdollista muodostaa toteuttamiskelpoinen vaihtoehto. Hankkeen jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon tässä perustellussa päätelmässä esille tuodut seikat. Lisäksi yhteysviranomainen huomauttaa, että YVA-lain 27 § mukaan lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Yhteysviranomainen voi lupaviranomaisen pyynnöstä esittää näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta.

Yhteysviranomainen katsoo, että Vitsakankaan tuulivoimahankkeessa aiheutuu merkittäviä ympäristövaikutuksia ja ympäristövaikutusten arviointiin liittyy epävarmuutta. Yhteysviranomainen esittää päätelmänään tuulivoimahankkeen merkittävistä sekä muista erityisesti hankkeen jatkosuunnittelussa huomioon otettavista tai kuulemisen aikana erityisesti esiin nousseista vaikutuksista seuraavaa:

Luontoympäristö

Natura-alueet ja muut suojelualueet

Lapin ELY-keskus on antanut Suuripään Natura-alueen Natura-arvioinnista lausunnon, joka on perustellun päätelmän liitteenä. Natura-arvioinnista annettu lausunto huomioi myös Natura-alueella sijaitsevaan Suuripään soidensuojelualueeseen ja Saaranjoen lehtojensuojeluohjelma-alueeseen sekä Natura-alueella sijaitseviin yksityisiin suojelualueisiin kohdistuvat vaikutukset.

Hankkeen läheisyyteen ei sijoitu muita Natura-alueita, luonnonsuojelualueita tai luonnonsuojeluohjelma-alueita. Yhteysviranomainen katsoo, ettei hankkeesta tule kohdistumaan muihin Natura-alueisiin tai luonnonsuojelualueisiin merkittäviä vaikutuksia.

Kasvillisuus ja luontotyypit

Yhteysviranomainen pitää kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin kohdistuvan vaikutusten arvioinnin tulosta maastossa kartoitettujen alueiden osalta pääosin luotettavana. Tuotantoalueen kaapelointien, huoltoteiden ja mahdollisten uusien voimalapaikkojen kohdalla tarkentavat maastokartoitukset erityisesti pohjavesivaikutteisten

luontotyyppien (lähteet ja tihkupinnat) osalta ovat tarpeen yksityiskohtaisen suunnittelun edetessä. Myös toteutettavan sähkönsiirtolinjavaihtoehdon kohdalla tarkentavia maastokartoituksia tulee tehdä lähdeluontoluontotyyppien osalta, mikäli valittua sähkönsiirtolinjaa ja sen vaikutusalueita ei ole kartoitettu maastossa, sillä Metsäkeskuksen aineisto ei kata kaikkia luonnontilaisia lähteitä ja tihkupintoja. Myös muiden luontotyyppien ja kasvillisuuden osalta tarkentavat maastokäynnit ovat tarpeen, mikäli valitun siirtolinjavaihtoehdon alueella on lettosoitaita tai mahdollisia kalkkikalliokohteita (dolomiittisen karbonaattikiven alueet sähkönsiirtolinjavaihtoehtojen pohjoisosissa). Jos valittu sähkönsiirtoreitti kulkee Suuripään Natura-alueen tai muiden lettosoiden läpi, tulee sähkönsiirtolinjan ja sen vaikutusalueen letoilta kartoittaa maastossa rauhoitettujen lettosammalten kiiltosirppisammalen (*Hamatocaulis vernicosus*) ja isonuijasammalen (*Meesia longiseta*) mahdolliset esiintymät, sillä sammalia ei ole sisällytetty kasvillisuusselvityksiin.

Arvioinnissa on tunnistettu oleelliset vaikutusmekanismit. Arviointi on myös toteutettu kuvaillen vaikutukset ja johdettu tästä perusteltu johtopäätös vaikutusten merkittävydestä.

Yhteysviranomaisen on pääosin yhtä mieltä arvioinnissa esitetystä johtopäätöksestä tuotantoalueen osalta, mutta toteaa, että pohjavesivaikutteisiin luontotyypeihin kohdistuvat vaikutukset on voitu arvioida vain maastossa kartoitettujen alueiden osalta. Suunnittelun edetessä kaikki tuotantoalueen kohteet, mihin aiotaan kohdistaa maanrakennusta tai mihin kohdistuu maanrakennuksen vaikutuksia, tulee olla kartoitettuna maastossa lähdeluontotyyppien osalta ennen lopullista päätöstä voimaloiden sijainnista sekä kaapelointien ja huoltoteiden linjauksista ja löydetty lähdeluontotyyppikohteet tulee ottaa huomioon tässä suunnittelussa.

Voimajohtoreiteiltä vaikutuksia mahdollisiin lähdeluontotyypeihin, suojeltuihin kalkkikallioluontotyypeihin ja rahoitettuihin lettosammaliin ei ole voitu arvioida luotettavasti nykytilannetta koskevien tietojen puutteiden vuoksi. Valitulta voimajohtoreitiltä ja sen vaikutusalueelta tulee kartoittaa mahdolliset lähdeluontotyyppit, kalkkikallioluontotyyppit ja rauhoitettujen lettosammalten esiintymät ennen sähkönsiirtolinjan ja sen rakentamistoimien yksityiskohtaista suunnittelua ja mahdolliset esiintymät tulee ottaa huomioon pylväspaikkojen sijoittelussa sekä rakentamistoimien toteutustavoissa ja ajoituksessa, niin ettei mm. rauhoitettujen lettosammalten esiintymiä tuhota. Suuripään Natura-alueen osalta on tärkeää huomata, että rauhoitetut lettosammalet kiiltosirppisammal (*Hamatocaulis vernicosus*) ja isonuijasammalen (*Meesia longiseta*) ovat Suuripään Natura-alueen suojeluperustelajeja ja siten niihin ei voi kohdistua merkittävää heikennystä (LSL 9/2023 34 §).

Linnusto

Yhteysviranomaisen pitää linnustoon kohdistuvaa vaikutusten arviointia pääosin luotettavana. Erityisesti päiväpetolintujen kohdalla tuotantoalueiden kielteiset vaikutukset sekä pesimälinnustoon että alueen yli muuttaviin piekanoihin ovat yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arvioinnissa esitettyä suuremmat ja merkittävämmät. Tehty linnustaselvitys ei myöskään kata kaikkien tuotantoalueen ja

sen vaikutusalueen tärkeiden päiväpetolintulajien saalistuslentotarkkailua, mikä jättää arviointiin epävarmuutta.

Suuripään Natura-alue on liitetty Natura-alueverkostoon sekä luontodirektiivin (SCA), että lintudirektiivin (SPA) perusteella. Koko Natura-alue on luokiteltu myös Suomen tärkeäksi lintualueeksi (Suuripää-Joutsijärvi, FINIBA, 910056). Tuotantoalueella sijaitseva Kummunjärvi on luokiteltu maakunnallisesti tärkeäksi lintualueeksi. Molemmat tuotantoaluevaihtoehdot sijaitsevat hyvin lähellä linnustollisesti erittäin arvokkaita kohteita ja kaksi sähkönsiirtolinjavaihtoehdoista sijaitsee osittain kyseisellä linnustollisesti arvokkaalla Natura-alueella. Linnustoselvityksissä on tunnistettu lukuisia lintulajeja ja -lajiryhmiä, joihin voi kohdistua suuria kielteisiä vaikutuksia hankkeen johdosta. Hankkeen vaikutusten merkittävyysarviointissa nämä huomattavat linnustovaikutukset saavat kuitenkin liian pienen painoarvon.

Alueellisesti tuotantoalueiden eteläosan kohdalla kokonaisvaikutukset linnustoon ovat yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arvioinnissa esitettyä kielteisemmät ja merkittävämmät, sillä alueelle sijoittuu linnustoselvityksessä tunnistettujen tärkeiden linturyhmien (kanalinnut, pöllöt ja päiväpetolinnut sekä tervapääsky) pesimäreviirien tihentymä. Kyseinen linnustoselvityksissä linnustollisesti arvokkaaksi todettu alue tulee huomioida voimalasijoittelussa hankkeen jatkosuunnittelussa.

Suunnittelualueen eteläpuoliskolla sijaitsevan suuren petolinnun reviirin lintuysilöt ovat Suuripään Natura-alueen yksilöitä (Natura-alueen ainoa pari), jolloin niiden pesimäpaikkaan ja sen ympäristöön ja saalistusreitteihin kohdistuvat kielteiset vaikutukset muodostuvat merkittäviksi heikennyksiksi Natura-alueen suojeluperusteeseen. Suunnittelualueen eteläosan suuren petolinnun pesimäreviiriä tai kyseisen reviirin lentoreittejä ei ole huomioitu voimalasijoittelussa vaan voimaloita on kummassakin tuotantoaluevaihtoehdossa sijoitettu liian lähelle pesäpaikkaa ja voimaloiden esitetty sijoittelu katkaisee reviirin lentoreitit myös vaihtopesäpaikoilta tärkeälle saalistusalueelle tuulivoimapuiston suunnittelualueen länsipuolelle. Tämän suuren petolinnun tilanne on Vitsakankaan tuulivoimahankkeen vireilläoloaikana oleellisesti heikentynyt, sillä suunnittelualueella sijaitsevan pesäpaikan pesäpuu on luonnonsuojelulain 73 §:n vastaisesti kaadettu maanomistajan toimesta vuonna 2022. Käydyissä neuvotteluissa maanomistaja on kieltäytynyt korvaamasta hävitettyä pesää asianmukaisesti tekopesällä. Pesäpuun kaatamisen jälkeen kyseisen lintulajin pesintää Natura-alueella tai sen lähialueilla ei ole todettu, mikä korostaa pesimäreviirin huomioon ottamisen ja ennallistavien toimien tärkeyttä tuulivoimalahankkeen voimalasijoittelun jatkosuunnittelussa.

Toinen päiväpetolintujen ja pöllöjen reviirien tihentymä on Pöytämaalla ja sen lähistöllä. Pöytämaa on kaavassa tunnistettu arvokkaaksi luontokohteeksi ja jätetty esitetyissä vaihtoehdoissa voimalasijoittelun ulkopuolelle. Voimalasijoittelussa huomioitu alue ei kuitenkaan kata kaikkia luontoselvityksessä lähistöltä tunnistettuja pöllöjen ja päiväpetolintujen reviirejä/pesäpaikkoja ja saalistuslentoalueita vaan voimalasijoittelua ja tarvittaessa voimaloiden määrää tulee tarkentaa näiden tietojen pohjalta. Erityisesti lähialueilta hiljattain löydetty uusi, toisen suuren petolintulajin pesimäreviiri selvityksissä tunnistettuine saalistuslentoalueineen tulee ottaa huomioon voimala-, huoltotie- ja sähkönsiirtolinjan sijoittamisen jatkosuunnittelussa.

Muuttolintujen kohdalla linnustoselvityksessä erityisesti lintujen kevätmuuttoa todettiin kohdistuvan tuulivoimala-alueelle. Tuotantoalue sijaitsee alueella, missä muuttolintujen reitit erkanevat Kemijokivarresta sisämaahan päin. Kurjen ja piekanan kohdalla tuotantoalueen yli muuttavien lintujen määrät ovat huomattavia ja tuotantoalueet osuvat piekanan päämuuttoreitille. Merkittävä osa suurista linnuista lentää linnustoselvitysten mukaan törmäysriskikorkeudella, joten kielteiset vaikutukset näihin muuttolintuihin voivat olla merkittäviä.

Kemijokivarren pellot ja Suuripään Natura-alueen suot toimivat suurille linnuille (joutsenet, hanhet ja erityisesti kurjet) syksyllä tärkeinä koko Lapin laajuisesti merkittävänä kerääntymisalueina. Muutolle valmistautuvat linnut kokoontuvat päivisin ruokailemaan pelloille ja siirtyvät yöpymään Suuripään Natura-alueen suoalueille. Syysmuuton kerääntymisalueen kurjista suuri osa on nuoria kokemattomia lintuja ja niiden törmäysriski on kokeneita lintuja suurempi. Kurki on myös Suuripään Natura-alueen suojeluperustelaji ja siten kurkiin kohdistuvat kielteiset vaikutukset on arvioitava myös Natura-alueen suojeluperusteen merkittävän heikentymisen näkökulmasta. Näiden lintujen päivittäiset siirtymäreitit kulkevat osittain tuotantoalueen ja sähkösiirtolinjavaihtoehtoon SVE3 päältä. Pääreitti kuitenkin kulkee Suuripään soilta pohjoiseen tuotantoalueen ohi, mutta ylittää sähkönsiirtovaihtoehtojen SVE0+ ja SVE2 Suuripään Natura-alueella jo olevan voimajohdon ja välille Lehmikumpu-Tervola rakennettavan uuden voimajohdon.

Arviointiselostuksessa on esitetty sähkönsiirtolinjojen linnustovaikutuksia lieventäviä toimia, jotka tulee toteuttaa. Erityisesti uuden sähkönsiirtolinjan Lehmikumpu-Tervola tärkeimmälle siirtymäreitille osuva osuus (noin 3 km) on syytä toteuttaa maakaapelointina. Myös lintujen tärkeimpien lentoreittien osalta SVE3:n maakaapelointi voi olla tarpeen (noin 2 km). Mahdolliset muut luonnonsuojelulliset esteet (esim. kalkkikalliot) tulee huomioida yksityiskohtaisessa linjaussuunnittelussa.

Yhteysviranomaisen yhtyy ympäristövaikutusten arviointiselostuksen johtopäätökseen, että tuulivoimatuotantoalueen toteutusvaihtoehto VE1 on linnustovaikutusten merkittävyyden osalta suuri kielteinen. Tuulivoimaloita on VE1:ssä sijoitettu linnustollisesti hyvin arvokkaan Suuripään Natura (SPA) -alueen rajalle ja tällä vaihtoehdolla on merkittäviä linnustovaikutuksia viereiselle Suuripään FINIBA- ja Natura 2000 -alueelle. Yhteysviranomaisen katsoo, että toteutusvaihtoehto VE1 on erittäin haitallinen linnuston kannalta, eikä se siten ole toteuttamiskelpoinen.

Vaihtoehtoon VE2 linnustovaikutusten osalta merkittävyys on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan aliarvioitu arviointiselostuksen johtopäätöksissä. Esitetyn VE2 tuotantoaluerajauksen, tuulivoimaloiden määrän, valitun voimalakorkeuden ja tuulivoimalasijoittelun linnustovaikutusten merkittävyys on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan suuri kielteinen erityisesti päiväpetolintuihin (sekä muuttavat, että pesivät päiväpetolinnut), mutta myös muuhun muuttolinnustoon (erityisesti kurjet) ja pesimälinnustoon kohdistuvien suurten kielteisten vaikutusten vuoksi. Yhteysviranomaisen katsoo, että esitetyssä muodossaan myöskään VE2 ei ole toteuttamiskelpoinen.

Sähkönsiirtolinjojen osalta yhteysviranomaisen yhtyy arviointiselostuksen näkemykseen linnustovaikuttavuuden merkittävydestä, mikäli esitetyt linnustovaikutuksia lieventävät toimenpiteet toteutetaan.

Arvioinnissa tuotantoalueiden linnustovaikutuksia lieventävät toimenpiteet, eli tuulivoimaloiden uudelleensijoittelu ja voimaloiden määrän vähentäminen sekä suuren petolinnun pesintää tukevat toimenpiteet on esitetty mahdollisina, mutta yhteysviranomaisen katsoo, että arvioinnissa esitetyt linnustovaikutuksia lieventävät toimet tulee toteuttaa. Voimaloiden määrän vähentäminen ja voimaloiden uudelleen sijoittaminen etäämmälle päiväpetolintujen ja pöllöjen pesimäreviiritihentymistä, kummankin suuren petolinnun tärkeistä lentoreiteistä ja saalistusalueista sekä metsäkanalintujen soidinpaikoista ovat välttämättömiä vaihtoehdon VE2 suurten kielteisten linnustovaikutusten lieventämiseksi.

Yhteysviranomaisen on YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa esittänyt, että hankkeen eri vaikutustyyppit huomioon ottaen tulisi tarkastella myös tarvittaessa vaihtoehto tai vaihtoehtoja, jossa voimaloita on selkeästi vähemmän. Tällaista vaihtoehtoa ei ole esitetty tarkastelussa, vaikka ympäristövaikutusten arvioinnin aikana hankkeella (molemmilla tuotantoaluevaihtoehdoilla) on todettu suuria kielteisiä linnustovaikutuksia sekä tuotantoalueen pesimälinnustoon, suuriin muuttolintuihin että viereiseen Suuripään Natura-alueen suojeluperustelintuihin ja Suuripään alueen muuhun linnustoon.

Koska linnustovaikutukset ovat näin merkittäviä, tulee voimalapaikkoja vähentää linnustoselvityksissä tunnistetuilla merkittävimmillä lintujen soidin-, reviiri- ja saalistusreittialueilla niin, että erityinen paino on suurten petolintujen reviireillä ja niiden saalistus- ja lentoreiteillä sekä pöllöreviireillä ja kanalintujen soidinalueilla.

Eläimistö

Viitasammakon ja lepakoiden esiintymisestä tuotantoalueella on erilliset maastokäynnein toteutetut selvitykset, joihin vaikutusten arviointi perustuu. Näitä selvityksiä voidaan pitää riittävän luotettavina. Havaitun viitasammakon soidinpaikka Kummunjärvellä on jäämässä kummassakin tuulivoimalavaihtoehdossa arvioitujen vaikutusten ulkopuolelle. Voimalapaikkojen, kaapelointien ja huoltoteiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa ja sijoittelussa tulee huolehtia, ettei kohteen vesitasapaino muutu pinta- ja pohjavesien mahdollisten virtausmuutosten vuoksi.

Sähkönsiirtovaihtoehdoista lepakko- ja viitasammakoselvityksiä ei ole tehty vaan vaikutusten arviointi perustuu muista lähteistä saatuihin havaintotietoihin ja mahdollisten elinympäristöjen esiintymiseen selvitysalueilla. Arvioinnissa todetaan viitasammakon osalta, että maastossa toteutettavat selvitykset on suositeltavaa tehdä suunnittelun jatkovaiheissa, kun sähkönsiirtoreitti on valittu. Erityisen tärkeää selvityksen tekeminen on, mikäli valittava voimajohtovaihtoehto kulkee Suuripään Natura-alueen läpi ja linjauksen lettoasoilla tehdään muutos- ja rakennustöitä.

Yhteysviranomaisen katsoo, ettei hankkeesta tule todennäköisesti kohdistumaan merkittäviä vaikutuksia viitasammakoihin tai lepakoihin, mikäli toteutettavalla voimajohtoreitillä tehdään suunnitteluvaiheessa maastokartoitukset viitasammakon osalta ja viitasammakon esiintymät jätetään vaikutusten ulkopuolelle pylvässijoittelun

ja vaikutuksia lieventävinä toimenpiteinä esitettyjen rakentamisen menetelmien ja töiden toteutusajankohdan suunnittelun avulla.

Suurpetoihin ja muuhun eläinlajistoon kohdistuvia vaikutusmekanismeja on kuvattu riittävällä tarkkuudella, mutta varsinainen vaikutusten arviointi jää yleispiirteiselle tasolle. Tuotantoalueelta ei ole tunnistettu saukolle tai euroopanmajavalle sopivia elinympäristöjä, eikä tiedossa ole havaintoja saukosta ja euroopanmajavasta tai niiden aiheuttamista jäljistä ja rakennelmista. Lähtöaineistojen perusteella tuotantoalueen lähistöltä on tehty lähivuosina useita jälkihavaintoja ilveksestä ja pari vuotta sitten lähialueilla on liikkunut ilvespentue (pentuetietoja on sekä tuotantoalueen etelä- että pohjoispuolelta). Tämä viittaa siihen, että tuotantoalue ja osa sähkönsiirtoreittien vaihtoehdoista on ainakin osittain ilveksen reviirillä. Tuotantoalueella ei ole tuoreita havaintoja muista suurpedoista tai niiden reviireistä, mutta asianmukaisella maastoselvityksellä olemassa oleviin tietoihin olisi tullut lisää varmuutta ja vaikutusten arviointiin luotettavuutta suurpetojen ja saukon osalta.

Yhteysviranomaisen katsoo, että lähtötietojen havaintojen vähyyden ja tuulivoimahankkeen sijoittumisen vuoksi hankkeen vaikutusten ei kuitenkaan katsota nousevan todennäköisesti merkittäviksi suurpetojen tai muun eläinlajiston osalta.

Maisema ja rakennettu kulttuuriympäristö

Maisema

Yhteysviranomaisen katsoo, että maisemavaikutusten nykytilan kuvauksesta käy ilmi tuulivoimaloiden merkittävimmät näkymäalueet ja selostuksessa on tuotu esiin vaikutukset hankkeen kannalta herkimmiksi arvioituihin maiseman arvokohteisiin. Havainnekuvia on laadittu päivä- ja jossain määrin myös yöaikaan verrattuna nykytilaan. Yhteysviranomaisen katsoo, että arvioinnin tuloksia ja siitä tehtyjä johtopäätöksiä on esitetty selostuksessa johdonmukaisesti, mutta muiden näkyvyyteen vaikuttavien toimenpiteiden (mm. avohakkuut) vaikutuksia tuulivoimaloiden ja voimajohtojen näkyvyyteen ei varsinaisesti ole huomioitu arvioinnissa, mikä heikentää hieman arvioinnin luotettavuutta. Tästä aiheutuva epävarmuus on tunnistettu arvioinnissa. Kuvasovitteissa ei myöskään ole mukana muiden hankkeiden tuulivoimaloita, mutta näkymäalueanalyysin avulla lähialueiden olemassa olevien ja suunniteltujen tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia on pyritty havainnollistamaan.

Edellä todetuista puutteista huolimatta yhteysviranomaisen katsoo, että maiseman nykytilaa on kuvattu ja muutosta havainnollistettu riittävällä tavalla, jotta maisemaan kohdistuvien vaikutusten arviointi on riittävän luotettavalla tavalla mahdollista. Yhteysviranomaisen kuitenkin yhtyy sekä lausunnoissa että mielipiteissä esitettyihin näkemyksiin havainnollistamisaineiston täydentämistarpeesta hankkeen jatkosuunnittelussa. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen jatkosuunnittelussa havainnollistamiseen tulee panostaa. Havainnekuvien laadinnassa tulee ottaa huomioon lausunnoissa ja mielipiteissä esitettyjä havainnekuvien ottopaikkoja, sekä muut vaikutusalueella vireillä olevat tuulivoimahankkeet ja tuotannossa olevat tuulivoimala-alueet.

Yhteysviranomainen tuo vielä esille, että ympäristöministeriön opas maisemavaikutusten arvioimiseksi on aivan äskettäin päivitetty (Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa. Päivitys 2024. Ympäristöministeriön julkaisuja 2024:29.)

Rakennettu kulttuuriympäristö

Hankealueen nykytilan kuvauksessa on tunnistettu hankkeen vaikutuspiirissä olevat valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet, mutta lähtötiedoissa on epätarkkuutta, jonka Tornionlaakson museo on lausunnossaan nostanut esiin. Yhteysviranomainen katsoo, että rakennetun kulttuuriympäristön kuvausta ja arviointia tulee jatkosuunnittelussa tarkentaa ottaen huomioon myös paikallisesti merkittävät kohteet.

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa on arvioitu hankkeen aiheuttamia vaikutuksia valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin pääosin riittävällä tavalla, mutta yhteysviranomainen pitää rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvia vaikutuksia arviointiselostuksessa arvioitua kielteisempinä. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen jatkosuunnittelussa on kiinnitettävä huomiota keinoihin, joilla haitallisia vaikutuksia valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön sekä maakunnallisesti merkittäviin kulttuurihistoriallisiin alueisiin ja kohteisiin voidaan vähentää tai lieventää. Ottaen huomioon Natura-arvioinnin johtopäätös voimaloiden ilmeisestä vähentämistarpeesta merkittävien Natura-alueen suojeluperusteiden heikentämisen estämiseksi yhteysviranomainen edellyttää ottamaan samassa yhteydessä huomioon etenkin valtakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöarvoihin kohdistuvien vaikutusten vähentämisen.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi laaditut näkymäalueanalyysit ja havainnekuvat antavat jossain määrin puutteelliset tiedot erityisesti lähialueella jo olevien ja suunniteltujen tuulivoimahankkeiden sekä muiden maankäytön hankkeiden yhteisvaikutuksista. Yhteysviranomainen katsoo, että näkemäalueanalyysit tulisi laatia myös yhteisvaikutuksista kaikkien tiedossa olevien tuulivoimahankkeiden kanssa. Yhteysviranomainen katsoo, että yhteisvaikutukset maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön voivat olla paljon arvioitua suuremmat, mikäli useat suunnitteluvaiheessa olevat hankkeet toteutuvat.

Meluvaikutus

Tuulivoimaloiden aiheuttama melu kohdistuu tuulivoima-alueen länsipuolelle, Kemijoen varteen alueille, joissa on suhteellisen paljon vakituiseen asumiseen ja loma-asumiseen käytettäviä rakennuksia. Lähimmät vakituisesti asutut kiinteistöt sijaitsevat yli kahden kilometrin etäisyydellä lähimmistä tuulivoimaloista. Tuulivoima-alueen pohjoispuolella noin 1,7 km etäisyydellä lähimmistä tuulivoimaloista on yksi loma-asuinrakennus, joka jää tuulivoimaloiden aiheuttaman melun vaikutusalueelle. Muissa suunnissa tuulivoimaloiden aiheuttaman melun vaikutusalueilla ei ole asuin- tai lomarakennuksia. Voimaloiden aiheuttamat melutasot eivät kummankaan

vaihtoehtojen VE1 tai VE2 osalta ylitä ohjearvoja tai toimenpiderajoja lähimmissä rakennuksissa.

Alueella ei ole muita merkittäviä melua aiheuttavia toimintoja ja alueen ääniympäristö liikenneväylien ulkopuolella vastaa lähes luonnonhiljaista aluetta. Alueen itäpuolella sijaitsee linnustollisesti arvokas Natura-alue. Molemmissa hankevaihtoehtoissa vaikutusalueen herkkyys on arvioitu kohtalaiseksi ja äänimaisemassa tapahtuva muutoksen suuruus kohtalaisen kielteiseksi. Etäisyydet lähimpiin muihin tuulivoimala-alueisiin (tiedossa olevat suunnitellut ja toiminnassa olevat) ovat niin pitkiä, että yhteisvaikutuksia ei melun osalta muodostu.

Tuulivoimarakentamisen meluvaikutusten minimoimiseksi on olennaista sijoittaa tuulivoimalat riittävän kauas asutuksesta ja muista meluvaikutuksille herkistä kohteista. Meluvaikutuksia on tarvittaessa ehkäistävä tuulivoimaloiden sijoitusta muuttamalla sekä luopumalla meluvaikutusten kannalta kriittisillä paikoilla sijaitsevista voimaloista.

Hankkeessa suunnitellut tuulivoimalat ovat yksikköteholtaan noin 6-10 MW ja roottoriympyrä halkaisijaltaan enintään 200 metriä. Lopullisen voimalan tyyppiä ei ole määritetty. Meluvaikutuksien ylärajaa on arvioitu melupäästön (äänitehotaso) takuuarvolla 110 dB(A), eikä tätä suuremmalla. Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee varmistaa, että melumallinnustarkastelu perustuu ympäristöministeriön ohjeen (2/2014) mukaisesti melupäästön ylärajatarkasteluun. Laskennassa tulee käyttää suunnitellun/rakennettavan tai sitä ääniteknisesti vastaavan tai melupäästöltään suuremman voimalan lähtötietoja. Laskennan lähtöarvona tulee käyttää melupäästön (äänitehotaso) takuuarvoa eli laitevalmistajan takaamaa voimalan äänitehotasoa (emissio) voimalan tuottaessa enimmäissähkötehon.

Rakennusvaiheessa syntyvä melu on suhteellisen lyhytkestoista eikä sen vaikutuksia voida pitää merkittävänä.

Välkevaikutus

Mallinnuksessa on käytetty tuulivoimaloiden sijoitussuunnitelman VE1 ja VE2 mukaisia koordinaatteja voimaloilla, joiden napakorkeus on 200 metriä ja roottorin halkaisija 200 metriä. Voimalamallin kokonaiskorkeus on 300 m, joka vastaa YVA-selostuksen hankekuvauksessa ilmoitettua voimaloiden maksimikorkeutta suunniteltujen voimaloiden ilmoitettua maksimikorkeutta.

Tuulivoimaloiden varjonmuodostusta (välke) on arvioitu asianmukaisesti mallintamalla. Saatuja tuloksia on arvioitu Saksan ja Ruotsin suositusarvojen pohjalta, sillä Suomessa ei välkevaikutukselle ole määritetty raja- tai suositusarvoja. Arviointitulosten mukaan suunnitellun tuulivoimalaitoksen välkevaikutuksen alueella on yksi asuinrakennus. Hankevaihtoehtolla VE1 kohteeseen kohdistuva laskennallinen välkemäärä maksimitilanteessa lähestyy Saksassa käytössä olevia raja-arvoja (30 h/vuosi ja 30 min/vrk), mutta todennäköisessä tilanteessa käytettävät vertailuarvot (enintään 8 h vuodessa) eivät ylitä. Mallissa ei huomioida rakennusten ja puuston peitevaikutusta. Hankkeen jatkosuunnittelussa on varmistettava, etteivät välkkeelle annetut suositusrajat ylitä.

Vaikutukset maa- ja kallioperään

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa on tunnistettu hankkeen keskeiset maa- ja kallioperään kohdistuvat vaikutukset ja arvioi, että esimerkiksi valtakunnallisesti arvokkaat geologiset kohteet on tunnistettu ja huomioitu arviointiselostuksessa riittävällä tavalla. Yhteysviranomainen pitää hyvänä, että Pöytämaan alueella sijaitseville valtakunnallisesti arvokkaille geologisille kohteille ei suunnitella sijoitettavan voimaloita.

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen vaihtoehtoja ja vaihtoehtojen toteuttamisesta maa- ja kallioperään kohdistuvia vaikutuksia on vertailtu riittävällä tavalla. Lisäksi arviointiselostuksessa on tuotu esiin toimenpiteitä, joiden avulla mahdollisia haitallisia, esimerkiksi happamista sulfaattimaista aiheutuvia, vaikutuksia voidaan lieventää.

Arviointiselostuksessa on tunnistettu, että hankealueella ei ole tehty pohjatutkimuksia, mikä aiheuttaa epävarmuutta varsinkin happamien sulfaattimaiden esiintymisen osalta. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen jatkosuunnittelussa on tärkeä ottaa huomioon pohjatutkimuksista saatavat tiedot esimerkiksi tuulivoimaloiden tarkan sijainnin ja perustamistavan suunnittelussa.

Pohjavedet

Arviointiselostuksen mukaan hankkeen pohjavesivaikutukset ovat vähäisiä ja paikallisia, eikä niihin liity olennaisia epävarmuuksia. Yhteysviranomainen kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että arviointi perustuu pelkästään olemassa oleviin aineistoihin, jotka ovat paikoin varsin suppeita. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tästä aiheutuu aina jonkin verran epävarmuutta. Yhteysviranomainen katsoo, että suurin epävarmuus liittyy sähkönsiirron järjestämiseen ja siitä Kattilaharjun pohjavesialueeseen kohdistuviin vaikutuksiin. Yhteysviranomainen pyytää huomioimaan edellä mainitun epävarmuuden hankkeen jatkosuunnittelussa ja korostaa huolellisen suunnittelun ja toimintakulttuurin tärkeyttä, jotta haitallisia pohjaveden määrään tai laatuun kohdistuvia vaikutuksia voidaan ehkäistä.

Yhteysviranomainen katsoo, että edellä esitetyistä, valtaosin sähkönsiirron vaihtoehtoihin liittyvistä epävarmuuksista huolimatta arviointiselostuksessa on tunnistettu keskeisimpiä pohjaveden määrään ja laatuun kohdistuvia vaikutuksia ja esitetty toimenpiteitä, joilla vaikutuksia voidaan ehkäistä tai vähentää.

Poronhoito

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointi on poronhoidon osalta edellä todetuista puutteista huolimatta riittävä. Arviointiselostuksessa on tunnistettu ja arvioitu pääosin keskeisimpiä poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia. Nykytilan kuvauksessa ja sen myötä myös arvioinnissa on kuitenkin jonkin verran puutteita. Arviointiselostuksen mukaan hankkeen aiheuttama muutoksen suuruus Narkauksen paliskunnan poronhoidolle on määriteltä kaikilta osa-alueilta pieneksi kielteiseksi, koska hankealue kattaa vain pienen osan paliskunnan laidunalueista eikä sijoitu tärkeimmille laidunalueille. Arviointiselostuksesta saatuun palautteeseen viitaten

yhteysviranomainen katsoo, että vaikutus poronhoidolle on vaihtoehdossa VE 1 vähintään kohtalainen kielteinen. Vaihtoehdossa VE 2 vaikutus voi olla pienempi.

Yhteysviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa on esitetty joitakin tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä, joilla haitallisia vaikutuksia poronhoidolle voidaan ehkäistä ja lieventää. Myös vaikutusten seurantaan on esitetty keinoja, jotka ovat oikeanlaisia, mutta epäselväksi jää, aiotaanko seurantaa toteuttaa.

Paliskuntain yhdistys ja paliskunnat on osallistettu hankkeen seurantaryhmään. Paliskuntien kanssa on käyty poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu YVA-menettelyn aikana. Yhteysviranomainen korostaa, että neuvotteluita on syytä järjestää myös YVA-menettelyn jälkeen. Yhteysviranomainen edellyttää, että hankkeesta vastaavan ja paliskunnan tulee sopia poronhoidolle kohdistuvien haittojen lieventämisen keinoista ja kompensatioista sekä seurannasta ja toteuttaa niitä sovitusti.

Hankkeen jatkosuunnittelussa on huolehdittava siitä, että poronhoidon alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset turvataan ja poronhoidolle tärkeät alueet otetaan huomioon kaavoituksessa voimassa olevan maakuntakaavan ohjauksen mukaisesti. Tämä koskee Vitsakankaan hankkeen suunnittelun ja toteutuksen lisäksi myös yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Yhteysviranomainen toteaa, että yleiskaavoituksessa yhteisvaikutuksia tulee tarkastella erityisen tarkasti maakuntakaavan määräysten toteutumisiksi.

Arkeologia

Yhteysviranomainen katsoo, että vaikkakin varsinainen arkeologinen inventointi on laadittu, arviointiselostuksessa on useita epätarkkuuksia, virheitä ja puutteita, jotka Tornionlaakson museo on nostanut lausunnossaan esille. Muinaisjäännöksiin ja arkeologisiin kohteisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia tulee täydentää siten kuin Tornionlaakson museon lausunnossa on todettu. Mikäli voimaloita tai muuta hankerakentamista osoitetaan inventoimattomille alueille, tulee inventointi päivittää ja raportit lähettää Tornionlaakson museolle välittömästi niiden valmistuttua.

Suurin riski muinaisjäännöksiin aiheutuu rakennus- ja huoltotyövaiheessa, mikäli kohteita ei tunnisteta ja osata huomioida maastossa. Rakennustöiden läheisyydessä sijaitsevat muinaisjäännökset tulee merkitä maastossa. Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan hankkeen negatiiviset vaikutukset muinaisjäännöksille tulevat olemaan vähäisiä, mikäli jatkoselvitykset ja suunnittelu toteutetaan edellä todetun mukaisesti.

Yhdyskuntarakenne, maankäyttö ja liikenne

Arviointiselostuksessa kummankin hankevaihtoehdon VE1 ja VE2 vaikutuksina on tunnistettu merkittävydeltään vain vähäisiä vaikutuksia sekä Tervolan että Keminmaan kunnan yhdyskuntarakenteeseen. Hankkeen suorat vaikutukset ovat paikallisia ja rajoittuvat lähinnä rakennuspaikkoihin sekä tiestön alueelle ja sähkönsiirtoreitille. Välilliset maankäyttövaikutukset ulottuvat itse hankealuetta laajemmalle, sillä melu- ja varjostusvaikutukset rajoittavat asuin- ja lomarakentamista. Tuulivoimaloiden 40 desibelin melualueelle ei ole mahdollista sijoittaa asuin- tai

lomarakentamista kuin osoittamalla erikseen, että melun ohjearvot ja määräykset täyttyvät.

Tuulivoima-alueen läheisyydessä ei sijaitse herkkiä kohteita, kuten koulua, päiväkotia, palvelutaloa tai sairaalaa. Lähimpänä olevaan Kaisajoen kouluun on lähimmästä voimalasta matkaa yli kuusi kilometriä. Tervolan keskustaajamassa sijaitseviin kouluun, päiväkotiin ja palvelutaloon lähimmälle suunnitellulle tuulivoimalalle matkaa on yli seitsemän kilometriä. Lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat molemmissa vaihtoehtoissa vähintään kahden kilometrin päässä suunnitelluista voimaloista, mikä täyttää yhteysviranomaisen antaman suosituksen kahden kilometrin suojaetäisyydestä.

Yhteysviranomainen korostaa, että yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon (MRL 39 §). Länsi-Lapin maakuntakaavassa hankealuetta ei ole osoitettu tuulivoimaloiden alueeksi, eikä tuulivoimatuotannon suunnitteluun soveltuvaksi alueeksi. Kunta ei voi hyväksyä maakuntakaavan vastaista yleiskaavaa ja yhteysviranomainen kehottaa ottamaan tämän huomioon yleiskaavoituksessa.

Erikoiskuljetuksilla sekä kiviaines-, betoni- ja materiaalikuljetuksilla on rakentamisen aikana negatiivisia vaikutuksia liikenteen sujuvuuteen ja liikenneturvallisuuteen. Liikennemäärään suhteutettuna vaikutukset ovat vähäisiä, mutta erikoiskuljetusten osalta hetkelliset vaikutukset voivat olla merkittäviä. Toiminnanaikaiset liikennevaikutukset ovat hyvin vähäisiä.

Vaikutukset maatalouteen ja eläinten laiduntamiseen on nostettu esiin annetussa palautteessa. Hankkeen jatkosuunnittelussa mahdolliset muutkin kuin porojen laidunalueet tulee ottaa huomioon.

Vaikutukset Puolustusvoimien toimintaan

Arviointiselostuksen mukaan Puolustusvoimilta on 9.2.2022 saatu lausunto ja hanke on saanut Puolustusvoimien hyväksynnän. Arviointiselostuksesta ei käy ilmi, mille voimalamäärälle ja millä voimalasijainnilla hyväksyntä on saatu. Yhteysviranomainen toteaa, että Puolustusvoimien yleisen linjauksen mukaan, mikäli toteutettavien tuulivoimaloiden korkeus kasvaa yli 10 metriä, voimaloiden määrä kasvaa tai sijoittelu poikkeaa enemmän kuin 100 metriä niistä tiedoista, joilla Puolustusvoimien Pääesikunnan operatiivinen osasto on antanut lausunnon hankkeen hyväksyttävyydestä, tulee hankkeesta vastaavan hakea Pääesikunnalta uusi lausunto hankkeen hyväksyttävyydestä. Yhteysviranomainen muistuttaa, että kunta ei voi hyväksyä tuulivoimayleiskaavaa ilman Puolustusvoimien hyväksyntää.

Ihmisten elinolot ja viihtyisyys sekä virkistyskäyttö

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeella on ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön kohdistuvia kohtalaisen kielteisiä vaikutuksia sekä tuulivoimaloiden rakentamisen että toiminnan aikana. Toiminnanaikaiset merkittävimmät elinoloihin, viihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön liittyvät vaikutukset hankealueella ja sen läheisyydessä ovat melu, välke sekä muutokset maisemassa. Jatkosuunnittelussa vaikutuksia voidaan tarvittaessa vähentää tuulivoimaloiden sijoittelulla tai voimaloiden lukumäärää vähentämällä.

Lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat molemmissa vaihtoehtoisissa vähintään kahden kilometrin päässä suunnitelluista voimaloista, mikä täyttää yhteysviranomaisen antaman suosituksen kahden kilometrin suojaetäisyydestä. Lausunnoissa ja mielipiteissä on nostettu esiin, että suojaetäisyyden tulisi olla vähintään kolme kilometriä, mielellään enemmän, mikä tulee ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon hankkeen jatkosuunnittelussa. Yhteysviranomaisen katsoo, että asutuksen ja tuulivoimaloiden etäisyyttä tulee jatkosuunnittelussa pyrkiä vielä kasvattamaan, mikä vähentäisi tuulivoimaloista aiheutuvia melu-, välke- ja maisemavaikutuksia. Lähtökohtana tulee olla, ettei melu- ja välkevaikutuksia asutukselle aiheudu. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan laadittavaan seurantaohjelmaan tulisi kirjata ympäristöministeriön ohjeen 4/2014 mukaisia melumittauksia, mikäli alueen asukkaat kokevat toistuvaa häiritsevää melua.

Vitsakankaan tuulivoima-alueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse virallisia virkistyskäyttökohteita, mutta aluetta käytetään aktiivisesti ulkoiluun, metsästykseseen, sienestykseen ja marjastukseen sekä ylipäänsä luonnossa liikkumiseen. Suurin osa alueista palautuu alkuperäiseen käyttöönsä tuulivoimapuiston valmistuttua, mutta tuulivoimaloiden melu ja välke, yhtenäisen metsän pirstoutuminen ja maiseman muuttuminen vaikuttavat alueen käytön houkuttelevuuteen sekä asumisen että virkistyskäytön osalta. Teiden parantamisella ja uusien huoltoteiden rakentamisella on myös myönteisiä vaikutuksia alueiden saavutettavuuden kannalta.

Tuulivoimahankkeen suunnittelussa ja toiminnassa haittoja lieventävien toimenpiteiden on perustuttava parhaaseen tietoon ja ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia on pyrittävä lieventämään tehokkaasti. Ajantasainen seurantatieto ja siitä viestintä myös paikallisille on välttämätöntä. Asukkaiden palautteenantomahdollisuutta on hyvä tarkentaa hankkeen jatkosuunnittelussa. Yhteysviranomaisen myös katsoo, että hankkeen toteutuessa olisi hyvä suorittaa uusi asukaskysely 1–3 vuoden kuluessa tuotannon käynnistymisestä, jonka avulla selvitetään lähialueen asukkaiden käytännön kokemuksia tuulipuiston vaikutuksista.

Hankkeen toteuttamiskelpoisuus

Viitaten edellä luontoarvoista lausuttuun ja Suuripään Natura-alueen Natura-arvioinnista annettuihin lausuntoihin, yhteysviranomaisen toteaa, että vaihtoehdolla VE1 on merkittäviä linnustovaikutuksia viereiselle Suuripään FINIBA- ja Natura 2000-alueelle. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaihtoehto VE1 ei ole toteuttamiskelpoinen.

Viitaten edellä luontoarvoista lausuttuun ja Suuripään Natura-alueen Natura-arvioinnista annettuihin lausuntoihin, yhteysviranomaisen toteaa, että sähkönsiirtovaihtoehdon SVE2 vaikutuksia valtion hallinnassa oleviin luonnonsuojeluun varattuihin alueisiin ei ole YVA-selostuksessa riittävästi selvitetty, eikä vaihtoehto SVE2 siten ole toteuttamiskelpoinen. Metsähallituksen lausunnon mukaisesti hankkeesta vastaavan tulisi selvittää, onko purettavan voimajohdon tilalle samaan johtokäytävään rakennettavan uuden voimajohdon osalta kyse Suuripään luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksissä kielletystä toiminnasta, jonka vuoksi

sähkönsiirtovaihtoehdon SVE2 toteuttaminen edellyttäisi asiasta säätämistä Suuripään luonnonsuojelualueen perustamissäädöksessä.

Viitaten ELY-keskuksen Natura-arvioinnista annettuun lausuntoon yhteysviranomainen toteaa, että mikäli sähkönsiirrossa päädyttäisiin vaihtoehtoon SVE3, tulisi tärkeimpien Kemijokivarren peltojen ja Suuripään Natura-alueen soiden välisten lentoreittien alueet toteuttaa maakaapelointina, jotta linjausvaihtoehdon merkittävät heikennykset kuikkaan ja metsähanheen ovat poissuljettuja. Lisäksi tulee huomioida muut edellä todetut tätä vaihtoehtoa koskevat selvitystarpeet.

Ottaen huomioon edellä luontoarvoista lausuttu ja Natura-arvioinnin johtopäätös voimaloiden ilmeisestä vähentämistarpeesta merkittävien Natura-alueen suojeluperusteiden heikentämisen estämiseksi yhteysviranomainen edellyttää ottamaan samassa yhteydessä huomioon, että hanke saattaa muuttua kokonaisuudessaan siten, että useisiin vaikutustyyppeihin aiheutuu muutoksia. Tästä johtuen voi olla tarpeellista ajantasaistaa YVA-selostusta ja yhteysviranomainen antaa ajantasaistetusta arviointiselostuksesta uuden perustellun päätelmän.

NATURA-ARVIOINTI

Natura-arviointi on tehty YVA-menettelyn yhteydessä. Arviointi on kohdistunut Suuripään Natura-alueeseen. Perusteltu päätelmä sisältää liitteinä Lapin ELY-keskuksen ja Metsähallituksen Natura-arviointilausunnot kokonaisuudessaan pois lukien salassa pidettävät osuudet lausunnoista (JulkL 24 § kohta 14). Muilta maanomistajilta tai -haltijoilta ei saapunut lausuntoja.

Natura-alue

Suuripään Natura-alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon sekä luontodirektiivin mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SAC-alue) että lintudirektiivin mukaisena erityisenä suojelualueena (SPA-alue). Natura-tietolomakkeella mainitaan alueen suojeluperusteena yhteensä yhdeksän luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä ja neljä liitteen II lajia sekä yhteensä 33 lintudirektiivin mukaista lajia.

Suuripään alue käsittää soidensuojelun perusohjelmaan kuuluvan Suuripään alueen (SSO120489), lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvan Saaranjoen lehtoalueen (LHO120394) ja lintuvesiensuojeluohjelmaan kuuluvan Joutsijärven (LVO120280). Natura-alueella on myös ohjelmiin kuulumattomia alueita Suuripään soidensuojeluohjelmaan kuuluvan alueen keskellä.

Natura-alueelle on perustettu viisi yksityistä luonnonsuojelualueita: Akkunusjärven luonnonsuojelualue (YSA128099), yksityinen Suuripään luonnonsuojelualue (YSA128125), Uusipellon luonnonsuojelualue (YSA200126), Jaakkolan luonnonsuojelualue (YSA255671) ja Jouttijärven luonnonsuojelualue (YSA202689). Suuripään alue tullaan valtionmaiden osalta perustamaan luonnonsuojelualueen 46 §:n mukaiseksi muuksi luonnonsuojelualueeksi (ESA300815) osana Länsi-Lapin säädösvalmistelua. Suuripään Natura-alue on luokiteltu myös Suomen tärkeäksi lintualueeksi (Suuripää-Joutsijärvi, FINIBA, 910056).

Lapin ELY-keskuksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään

Arvioinnissa todetaan, että tuulivoimatuotantoalueen rakentamisella, käytöllä ja purkamisella ei ole merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin tai kasvilajeihin. Natura-alueen halki kulkevan sähkönsiirtolinjan saneerauksen (SVE2) yhteydessä tehtävillä rakennustoilla on heikentävä vaikutus joihinkin luontotyyppeihin, mutta esitetyillä lieventävillä toimenpiteillä (rakentamisen ajoittaminen talvisaikaan) luontotyyppeihin kohdistuvat merkittävät heikennykset ovat poissuljettuja. Suojeluperusteena oleviin putkilokasveihin ei hankkeesta kohdistu heikentäviä vaikutuksia. Suojeluperusteena olevien kiiltosirppisammaleen ja isonuijasammaleen esiintymisestä johtokäytävän kaikilla osilla ei ole varmuutta puutteellisen maastokartoitusaineiston vuoksi. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan näihin lajeihin kohdistuvia merkittäviä heikentäviä vaikutuksia ei näin ollen Natura-arvioinnissa pystytä poissulkemaan.

Suuripään Natura -alueella pesii monipuolinen linnusto ja erityisesti suolinnusto on arvokas. Linnustoon kohdistuvissa vaikutuksissa tuotantoalueen pääasiallisena vaikutusmekanismina on tarkasteltu käytössä olevien voimaloiden meluvaikutusta. Myös yleistä voimaloiden häiriövaikutusta on arvioitu kirjallisuuteen pohjautuvien lajikohtaisten häiriövaikutusalueiden perusteella. Törmäysvaikutuksia lintuihin on tarkasteltu pääasiassa sähkönsiirtolinjojen osalta, muuta joidenkin lajien kohdalla törmäykset tuulivoimaloihin on arvioitu mahdollisiksi. Natura-alueen länsiosissa ei ole toteutettu asianmukaista linnustoselvitystä ja ilman selvitystä monen lajin kohdalla tiedot ovat puutteelliset luotettavan arvioinnin tekemiseksi.

Natura-arvioinnin mukaan tuotantoaluevaihtoehdoilla VE1 ja VE2 on kohtalaisen kielteisiä vaikutuksia Suuripään metsähanhille, uhanalaiselle lajille (salassa pidettävä laji), uhanalaiselle lajille (salassa pidettävä laji) ja metsoille. Arvioinnin mukaan Suuripään Natura-alueen linnuston kannalta voimaloiden sijoitusvaihtoehto VE2 on parempi, koska vaihtoehdossa tuulivoimalat sijaitsevat etäämmällä Suuripään Natura-alueesta.

Lapin ELY-keskus katsoo, että pelkästään erittäin häiriöherkkien ja erittäin harvalukuista lajien metsähanhen ja uhanalaisen lajin (salassa pidettävä laji) kohdalla pienikin häiriön lisääntyminen aiheuttaa lajin elinympäristöön merkittävää heikennystä. Näihin kahteen lajiin kohdistuvia vaikutuksia ei pystytä VE1 vaihtoehdossa lieventämään, niin että merkittävät heikennykset olisivat poissuljettuja. Siten tuotantoaluevaihtoehto VE1 ei ole toteuttamiskelpoinen.

Lapin ELY-keskus yhtyy Natura-arvioinnin johtopäätökseen, jonka mukaan tuotantoaluevaihtoehdolla VE2 voi olla kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia Suuripään uhanalaisen lajin (salassa pidettävä laji), uhanalaisen lajin (salassa pidettävä laji), metsähanhi- ja metsopopulaatioille. ELY-keskus katsoo, että näiden lajien lisäksi merkittävät heikennykset eivät ole poissuljettuja myöskään kuikan, kurjen, joutsenen, hiiripöllön, suopöllön sekä teeren populaatioiden osalta. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tuotantoaluevaihtoehdossa VE2 merkittävät heikennykset eivät ole poissuljettuja uhanalaisen lajin (salassa pidettävä laji) ja kuikan osalta arvioinnissa esitetyin lieventävin toimenpitein eikä tuotantoaluetta VE2 siten voi toteuttaa esitetystä muodosta. Lapin ELY-keskus arvioi, että voimaloiden määrän

vähentämisellä ja voimaloiden uudelleen sijoittelulla voi olla mahdollista lieventää vaikutuksia niin, että merkittävä heikennys uhanalaiseen lajiin (salassa pidettävä laji) ja kuikkaan voidaan poissulkea, mikäli tuotantoalueen eteläosan saalistuslentoreittien ja pesimäreiviirin alue jätetään voimalarakentamisen ulkopuolelle.

Natura-alueen halki kulkevan sähkönsiirtolinjan saneerauksella (vaihtoehto SVE2) on erittäin suuria kielteisiä vaikutuksia uhanalaiselle lajille (salassa pidettävä laji), kohtalaisen kielteisiä vaikutuksia metsolle, mutta ajoittamalla rakennustyöt lintujen soidin-, pesimä- ja kerääntymisaikojen ulkopuolelle vaikutuksia lievennetään niin, että Natura-alueen sisällä tehtävien rakentamistöiden merkittävät heikentävät vaikutukset näihin lintulajeihin ovat poissuljettuja. Natura-arvioinnin mukaan sähkönsiirtoreitillä SVE0 ja SVE0+ sekä SVE2 on kohtalaisen kielteisiä vaikutuksia Tervolan kurkien syysaikaisiin yöpymislentoihin uudella, rakennettavalla voimajohto-osuudella Lehmikumpu-Tervola. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan lieventävänä toimenpiteenä esitetty ilmajohtojen merkitseminen ei ole riittävä toimenpide, vaan tärkeimmän lentoreitin alueella (noin 3 km:n matkalla) Lehmikumpu-Tervola-osuudella tulee toteuttaa maakaapelointina merkittävien heikennysten poissulkemiseksi.

Arvioinnin mukaan sähkönsiirtoreitillä SVE3 on kohtalaisen kielteisiä vaikutuksia kuikalle ja metsähanhelle. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan myös SVE3-vaihtoehdossa tärkeimpien Kemijokivarren peltojen ja Suuripään Natura-alueen soiden välisten lentoreittien alueet tulee lieventävänä toimenpiteenä toteuttaa maakaapelointina, jotta linjausvaihtoehdon merkittävät heikennykset kuikkaan ja metsähanheen ovat poissuljettuja. Sähkönsiirtoreitillä SVE1 ei ole vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin.

Natura-arvioinnissa hankkeen eri toteutusvaihtoehtojen vaikutuksia suojeluperusteisiin on arvioitu moniportaisella asteikolla. Minkään suojeluperusteen kohdalla ei selkeästi oteta kantaa siihen, aiheutuuko kyseiseen suojeluperusteeseen merkittävää heikennystä vai ei. Natura-arviointi ei siten kaikilta osin ole asianmukainen eli se ei sisällä täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, eikä sen perusteella voida siksi sulkea pois Natura-alueeseen kohdistuvan merkittävästi heikentävien vaikutusten mahdollisuutta. Arvioinnin perusteella ei voida asianmukaisesti arvioida eikä sulkea pois hankkeen vaikutuksia Natura-alueen koskemattomuuteen.

Natura-arviointia tulee täydentää mm. suojeluperustekohtaisilla arvioilla hankkeen aiheuttamasta merkittävästä heikentymisestä sekä ilman lieventäviä toimenpiteitä että mahdollisten lieventävien toimien kanssa; tarkoilla kuvauksilla lieventävien toimenpiteiden toteutuksesta (sekä arvioinnissa esitetyt lieventävät toimet, että Lapin ELY-keskuksen määäämät lieventävät toimet); suojeluperustesammalten maastokartoitustuloksilla; Natura-alueen läntisimmän osan pesimälinnustoselvityksillä mukaan lukien Natura-alueen metsojen, teerien ja pöllöjen soidin-, pesä- ja saalistusalueet Natura-alueen ulkopuolella tuotantoalueella, sekä päiväpetolintujen uhanalainen laji (salassa pidettävä laji) ja uhanalainen laji (salassa pidettävä laji) pesimäaikaisten lentoreittien tarkkailulla.

Metsähallituksen Natura-lausunnon yhteenveto perusteltuun päätelmään

EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan Natura-arvioinnissa ei saa olla aukkoja, ja siinä pitää olla täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily suunniteltujen töiden vaikutuksista (mm. tuomiot C-441/17, C-258/11). Metsähallitus katsoo, että Vitsakankaan tuulivoimahankkeen Natura-arvioinnin asianmukaisuudessa on lausunnossa kuvattuja puutteita hankekuvauksen, hankkeiden yhteisvaikutusten arvioimisen sekä suojeluperustelinnustoon ja kiiltosirppisammaleeseen kohdistuvien vaikutusten arvioimisen osalta. Natura-arvioinnin perusteella ei Metsähallituksen näkemyksen mukaan voida varmistua siitä, ettei toiminnasta hankkeiden yhteisvaikutukset huomioiden aiheudu merkittäviä heikennyksiä Suuripään Natura-alueen suojeluperusteille.

HANKKEEN JATKOKÄSITTELYSSÄ HUOMIOITAVAA

Hanketta koskeviin lupahakemuksiin on liitettävä arviointiselostus ja tämä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Hankkeesta vastaava voi tarvittaessa pyytää ennen lupa-asian vireille tuloa yhteysviranomaista esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Ajantasaistamisen tarvetta voidaan joutua tarkastelemaan esimerkiksi, jos hanke on muuttunut tai arvioinnista on kulunut pitkä aika.

Lupaviranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon.

Yhteysviranomainen toteaa, että Lapin ELY-keskus ja Metsähallitus ovat katsoneet Natura-arvioinnista antamissaan lausunnoissa, ettei Natura-arviointi kaikilta osin täytä asianmukaiselle arvioinnille asetettuja vaatimuksia. Natura-arvioinnin perusteella ei voida varmistua siitä, ettei Vitsakankaan tuulivoimahanke merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Yhteysviranomainen huomauttaa, ettei kunta voi hyväksyä tuulivoimayleiskaavaa ennen kuin täydennetty Natura-arviointi on laadittu ja täydennetystä Natura-arvioinnista on annettu ELY-keskuksen ja Metsähallituksen lausunto.

Kuten edellä on todettu, myös YVA-selostusta voi olla tarpeellista ajantasaistaa, jonka jälkeen yhteysviranomainen antaa ajantasaistetusta arviointiselostuksesta uuden perustellun päätelmän.

PERUSTELLUN PÄÄTELMÄN TOIMITTAMINEN JA SIITÄ TIEDOTTAMINEN

Yhteysviranomainen toimittaa perustellun päätelmän sekä kopiot arviointiselostuksesta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi myös lausunnon antajille ja

mielipiteiden esittäjille sekä hanketta käsitteleville ja muille asianomaisille viranomaisille ja Tervolan kunnalle.

Perusteltu päätelmä on nähtävillä ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa www.ymparisto.fi/tervolanvitsakankaantuulivoimapuistoYVA.

Kuulutus perustellusta päätelmästä julkaistaan viranomaisen verkkosivuilla 30 päivän ajan osoitteessa www.ely-keskus.fi/kuulutukset. Kuulutus julkaistaan myös Tervolan ja Keminmaan kuntien verkkosivuilla.

SUORITEMAKSU, SEN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA OIKAISUMAHDOLLISUUS

Suoritemaksu on 11 000 euroa. Yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä perittävä maksu on määriteltävä tavanomaisen hankkeen mukaisesti. Maksu määräytyy ELY-keskusten maksullisista suoritteista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä perittävän maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä. Maksua koskeva oikaisuvaatimusohje on liitteenä (vain hankkeesta vastaavalle).

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017).

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 4 §.

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 6 §.

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA) maksullista suoritteista vuonna 2024 (1215/2023) 2 §.

MERKINTÄ SÄHKÖISESTÄ HYVÄKSYNNÄSTÄ

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallinta-järjestelmässä. Perustellun päätelmän on esitellyt ylitarkastaja Hannu Raasakka ja ratkaissut yksikön päällikkö Leena Ruokanen. Merkintä sähköisestä hyväksynnästä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

LIITTEET

Liite 1: Lapin ELY-keskuksen lausunto Natura-arvioinnista

Liite 2: Metsähallituksen lausunto Natura-arvioinnista

Liite 3: Maksua koskeva oikaisuvaatimusohje (vain hankkeesta vastaavalle).

JAKELU

Hankkeesta vastaava

TIEDOKSI

Ympäristöministeriö
Lausunnon antaneet ja mielipiteen esittäneet
Tervolan kunta
Tervolan kunta, rakennusvalvontaviranomainen
Keminmaan kunta
Rovaniemen kaupungin ympäristövalvonta
Energiavirasto
Maanmittauslaitos
Suomen ympäristökeskus

Tämä asiakirja LAPELY/3489/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/3489/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Raasakka Hannu 12.09.2024 13:07

Ratkaisija Ruokanen Leena 12.09.2024 13:09